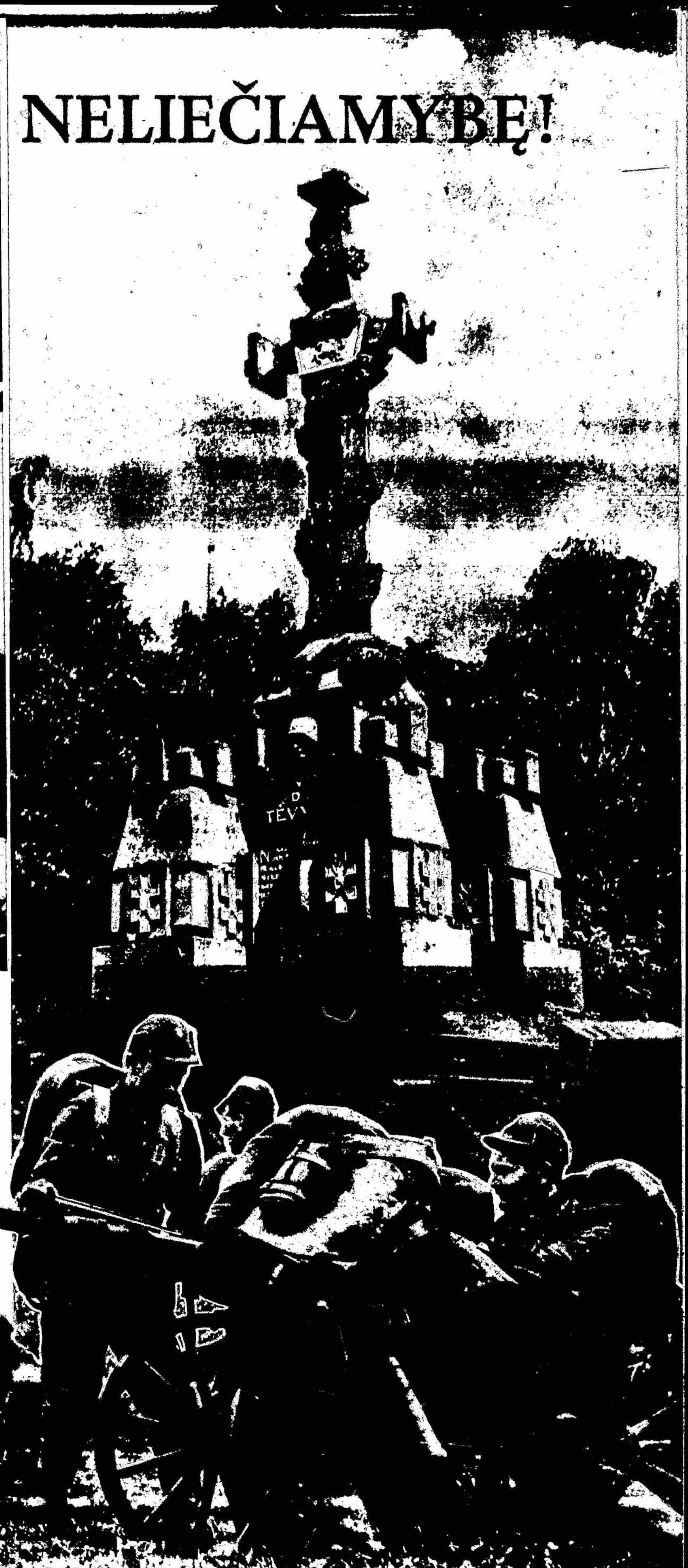

KARUS

VALIA IR PLIENAS KARIŠIAI GINSIM LIETUVOS ŽEMIŲ NELIEČIAMYBĘ!

Nr. 36 (1056)
1939 m. rugsėjo 7 d.

**Lietuvos kariuomenės
savaitinis laikraštis**
Kaunas, Miškų g-vė 18. „KARYS“
Telef. per Kar. Št. 56

Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Šviet. Skyr.
Redaktorius
kpt. Simas Urbonas

Honorarų gauti ir visais kitais reika-
lais redakcija ir administracija priima
ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeš-
tadieniais. Išimtis — atvykusiem. iš
provincijos

Prenumerata: puskarininkiams,
kareiviams ir moksleiviams metams
5 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. — 2 lt.
Visiems kitiems metams — 8 lt., 6 mėn.
— 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be
Latvijos ir Estijos, dvigubai

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

Viršelyje: 1 psl. — Iz. Girčio
nuotr. 4 psl. — Vytautinių metų pa-
minklas Sedoje, Dmt. Čibo nuotr.

LITH. VILN.
Russet 11140
1939.09.07

Raitininkų pulko kareivinių rūmų sienų dekoracija

Mūsų atsargos vyrai prie automatinių pabūklų, *Jul. Miežlaiškio nuotr.*

NUOŠIRDI VIENYBĖ TURI VADOVAUTI MŪSŲ DARBAMS

Respublikos Prezidento Antano Smetonos atsišaukimas į tautą

Jau eilė metų, Lietuvos sūnūs ir dukros, kaip visur buvo jaučiamas pavojus taikai. Toks nujautimas neliko svetimas ir mums lietuviams. Dėl to mūsų valdžia vengė tokių žygių, kurie galėtų įvelti mūsų kraštą karan, ir, sekdamas kitų tautų pavyzdžiu, šiomet pasiskelbė neutrali, tariant, pasiskelbė nesikišianti į svetimųjų reikalus.

Ir šit bijotas pavojus jau atėjo: mūsų didieji kaimynai susidūrė karu. Mes betgi nenusiminėme, nes Vokia ir Lenkija pareiškė mūsų vyriausybei, kad gerbs Lietuvos neutralumą. Mums yra pagrindo tikėti, kad jų duotasis žodis bus tesėtas. Tačiau ir mes esame rimtos pareigos surišti: privalome būti bešališki, neprivalome nukrypti nė į katrą kariaujančią pusę. Tai didi mūsų pareiga. Kaip ji eiti ir ko laikytis, tai rodo mūsų neutralumo įstatymas ir tarptautinė teisė. Ją vadovaujasi vyriausybė, ją turi vadovautis ir visuomenė.

Karas yra didžiausia nelaimė. Jo smūgių svoris ne tik žudo tuos kraštus, kurie kariauja, bet skaudžiai paliečia ir tuos, kurie nekariauja, labiausiai kurie yra arti kovos veiksmų. Visų pirma, jis, ardydamas įprastuosius tautų bendravimo santykius, sutrikdo prekybą, pramonę ir susisiekimą. Taigi ir Lietuvą laukia sunkesnės gyvenimo dienos. Ir vis dėlto ji, palyginti, laiminga, kad neįtraukta karo sūkurin. Reikia tatau įvertinti ir nedejuojant pakelti visus sunkumus, kurių atsitiktų. Kad jie palengvėtų, tenka išmintingiau gyventi: taupyti lėšas, daugiau dirbti, mažiau gaišti laiką, saugoti sveikatą, dirbant daugiau susiklausyti. Svarbiausia — darbo našumas.

Kad būtų tvirta mūsų krašto tvarka, nesudraikoma ir nesuardoma (ji geriausias mūsų tautos laisvės laidas), dar labiausiai reikia visiems lygiuotis į jo vadovybę. O ją sudaro Respublikos Prezidentas, visų mūsų ginklų pajėgų viršininkas, tautos atstovybė — Seimas, Ministras Pirmininkas su Ministrų Taryba ir Kariuomenės Vadas. Tikėkite! Visa šioji vadovybė įstatymų nustatytose ribose stropiai budi Tėvynės sargyboje, kad jai nieko pikto neatsitiktų.

Pernai vienoje savo kalboje esu pasakęs:

Jei valstybė yra laivas, tai žinia, kaip reikia elgtis tiems, kurie juo plaukia: Reikia pasitikėti laivo kapitonu, jo vairininku. Didelė bėda atsitiktų, jei keleiviai per audrą taptų neramūs ir imtų mėtytis į šalį. Tada galėtų žūti laivas su vairininku ir su visais, kurie jame keliauja... Tad reikia visiems būti... ramiems ir kantriems.

Šioji tiesa labai praverčia dabar atsiminti, kada mūsų kaimynai ginklais sužvangino. Reikia būti ramiems! Jūsų romės teneišnaudoja jokie prieštaringi gandai, platinami neišmanėlių arba tokių žmonių, kuriems netinka mūsų krašto laisvė, arba kurie šioiais

ar tokiais sumetimais siekia pakirsti visuomenės pasitikėjimą savąja valdžia. Atsidėkite vien tais, kurie stovi prie valstybės vairo. Jiems geriau, nei kitiems, žinomi tikrieji keliai, pavojingosios uolos ir pavojingieji verpetai, kurių tenka vairuojant vengti.

Lietuvos sūnūs ir dukros, Tėvynė mylėti yra jai visa aukoti: darbą, lėšas ir, prireikus, dargi savo gyvybę. Tik tokia meilė yra tikra ir pagarbos verta. Valdžia tiki, kad jūs esate pasiruošę tokioms aukoms, kada jos bus reikalingos. Tautos gyvybė reikia ne vien saugoti, bet ir ginti visomis doromis priemonėmis, kurių turime. Jei mūsų neutralumui, tariant bešališkumui, grasytų kada koks pavojus, tai laiku būtų įspėta. Šiandien jis negraso. Taigi būkite ramūs ir kantrūs! Kaip ir ko saugotis, kaip ir kas ginti prireikus paaškins ir įspės išmaningieji valdžios pareigony. Jų klausykite — ir darykite kaip būsite nurodomi.

Ne tik meilė savai Tėvynei, bet ir meilė vienų kitiems, reiškia geras darbas. Šiandien pakytimo ir rimto pasiruošimo dienos prasidėjo. Teneina jos veltui! Ramiai, bet gyvai dirbti ir trūsti, vargstančius gelbėti, guosti ir užjausti. Ypatingai susirūpinkime šeimomis, kurių vaikai pašaukti kariuomenėn, kurioms dėl to stinga darbinių rankų. Mūsų laukai turi būti aparti ir apsėti, jų derliai sudoroti. Juk tai mūsų krašto pagrindinis turtas, už kurį mainais gauname iš užsienių mums trūkstamų gėrybių.

Niekuomet nėra buvusi taip reikalinga tautos vienybė, kaip šiaandien. Tad stiprinkime ją visur kiek įmanydami, teisybės ir teisingumo žiūrėdami. Ne dirbtinė, o nuoširdi vienybė, telkiama ant bendrųjų tautos ir valstybės reikalų, turi vadovauti mūsų darbams ir mūsų veiksams. Taigi neprivalo būti valstybės aparate vietos sroviniams, partiniams ingeidžiams nei viršum, nei apačioje. Aukštieji pareigony tešviečia teisingumo, bešališkumo pavyzdžiu jiems pavestiems pareigonims. Toks dėsnis reikia taikyti luomo santykyje su luomu, darbdavių su darbininkais. Jei tautos vienybė, tai ir luomų vienybė.

Tokiuo vienybės ženklu, teisingu vienybės vykdymu, nugalėsime visas negeroves, visus sunkumus. Tik sklandžiai, sėkmingai ir tvarkingai dirbkime, tai būsimė neveikiami.

Kaip ūkininkas, berdamas lauke grūdus, tikisi pataikysias vešlion dirvon, taip ir aš, Lietuvos sūnūs ir dukros, tikiuosi rasiąs savo žodžiams pritarimo jūsų sielose ir išjudinsias jumyse šiuo rimtu metu glūdinčius kilniausius jausmus, kurie pasireikš tauriais veiksmais mūsų mielajai Tėvynei.

Tikėkime, pasaulio Kūrėjas, kurs yra ir taikos Kūrėjas, saugos mus ir mūsų Lietuvą, jei būsimė verti Jo apsaugos. Pasirūpinkime būti verti!

Sunkios valandos dažnai ateina labai staigiai, netikėtai ir sudaro daug sunkumų ir pavojų tiems, kurie nėra iš anksto pasiruošę tuos pavojus sutikti.

B. gen. St. Raštikis

LIETUVOS NEUTRALUMO ĮSTATYMAS

Respublikos Prezidentas skelbia šį Seimo 1939 m. sausio 10 d. priimtą Neutralumo įstatymą:

Neutralumo įstatymas

I

§ 1. Kariaujančių šalių karo laivai leidžiami į Lietuvos uostus ir kitus jos teritorinius vandenis taikant šias išimtis, suvaržymus ir sąlygas.

§ 2. Kariaujančių šalių karo laivams draudžiama įplaukti į uostus ir į jūros sritis, kuriuos paskelbs karo uostais arba priklausant pakrančių ginamųjų įtaisų apsaugos zonoms.

Kariaujančių šalių karo laivams taip pat draudžiama įplaukti į vidaus vandenį, į kuriuos įplaukimas yra užkirstas povandeninėmis minomis arba kitomis ginamosiomis priemonėmis.

Šiuo įstatymu Lietuvos vidaus vandenimis laikomi uostai, įėjimai į uostus, įlankos ir įlankėlės.

Kariaujančių šalių karo reikalui paruoštiems povandeniniams laivams draudžiama plaukioti arba būti Lietuvos teritoriniuose vandenyse.

Tačiau šis draudimas netaikomas povandeniniams laivams, kurie dėl jūros stovio arba dėl avarijos yra priversti įplaukti į draudžiamuosius vandenius ir kurie tarptautiniu signalu nurodo jų šiuose vandenyse buvimo priežastį. Tie povandeniniai laivai turės išplaukti iš draudžiamųjų vandenų, kai tik išnyks jų tenai įplaukimo priežastis. Lietuvos teritoriniuose vandenyse povandeniniai laivai turės būti nuolatos iškėlę savo tautinę vėliavą ir turės plaukioti vandens paviršiumi.

Respublikos Prezidentas ypatingų aplinkybių atvejais Lietuvos suvereninėms teisėms apsaugoti ir neutralumui išlaikyti gali, laikydamasis bendrųjų tarptautinės teisės principų, uždrausti įplaukti ir į kitus Lietuvos uostus bei tam tikras jos teritorinių vandenų zonas, į kurias įplaukti nėra uždrausta aukščiau minėtais nuostatais.

Respublikos Prezidentas taip pat gali uždrausti įplaukti į Lietuvos uostus ir inkarvietes tiems kariaujančių šalių karo laivams, kurie bus nesilaikę atitinkamų Lietuvos valdžios įstaigų išleistų nuostatų arba bus pažeidę Lietuvos neutralumą.

§ 3. Korsarams visai nebus leidžiama nei įplaukti į Lietuvos uostus, nei būti jos teritoriniuose vandenyse.

Taip pat draudžiama įplaukti į Lietuvos uostus arba būti jos teritoriniuose vandenyse apginkluotiems kariaujančių šalių prekybiniais laivais, jei jų apginklavimas yra skirtas kitiems, ne apsaugos, tikslams.

§ 4. Kariaujančių šalių karo laivams draudžiama likti Lietuvos uostuose ir inkarvietėse arba kituose jos teritoriniuose vandenyse ilgiau kaip 24 valandas, išskyrus avarijų arba seklumon patekimo, blogo jūros stovio arba žemiau einančiose 3 ir 4 pastraipose numatytus atvejus. Šiais atvejais jie turės išplaukti, kai tik jų pavėlavimo priežastis bus išnykusi. Avarijų arba seklumon patekimo atvejais atitinkamos Lietuvos valdžios įstaigos nustatys laiką, kurį galima laikyti pakankamu avariniams sugedimams pataisyti arba laivui į vandenį nustumti. Tačiau nebus pratęsiamas laikas būti ilgiau kaip 24 valandas, jei bus aiškiai matyti, kad

laivas įmanomu laiku negalės būti padarytas tinkamas plaukti arba kai jo avarijos bus padarytos prieš karo veiksmų.

Aukščiau sužymėtieji nuostatai, liečią buvimo apribojimą, netaikomi karo laivams, kurie yra skirti tik religijos, mokslo arba humanitarinei misijai, o taip pat karo laivams - ligoninėms.

Tuo pačiu laiku viename Lietuvos uoste ar inkarvietėje arba keliuose to paties Lietuvos pajūrio rajono uostuose ar inkarvietėse, jei pajūris tam tikslui suskirstytas rajonais, gali būti vienos kariaujančios valstybės arba kelių kariaujančių valstybių sąjungininkių ne daugiau kaip du karo laivai.

Jei dviejų kariaujančių šalių karo laivai tuo pačiu laiku yra kuriame nors Lietuvos uoste arba inkarvietėje, tai tarp išplaukimo vienos kariaujančios šalies laivo ir išplaukimo kitos kariaujančios šalies laivo turės praėti ne mažiau kaip 24 valandos; išplaukimo eilė, išskyrus tuos atvejus, kai laivas atplaukęs pirmuoju yra tokioje padėtyje, dėl kurios jo buvimo laiką galima prailginti, nustatoma pagal atplaukimo eilę.

Kariaujančios šalies karo laivas negali išplaukti iš Lietuvos uosto arba inkarvietės, kur stovi su prieš vėliava plaukiojantis prekybinis laivas, anksčiau kaip po 24 valandų nuo to prekybinio laivo išplaukimo. Atitinkamos Lietuvos valdžios įstaigos turės taip tvarkyti prekybinių laivų išplaukimą, kad be reikalo netektų prailginti karo laivo buvimo laiko.

§ 5. Lietuvos uostuose arba inkarvietėse kariaujančių šalių karo laivai galės pataisyti savo avarinius gedimus tik tiek, kiek yra būtina reikalinga jų navigacijos saugumui, bet jie jokių būdu negalės didinti savo karinio pajėgumo. Prieš karo veiksmų padarytiems avariniams sugedimams pataisyti nebus galima ieškoti jokios pagalbos, kuria avarijos ištikti laivai galėtų pasinaudoti Lietuvos teritorijoje. Darytinų pataisymų pobūdį nustatys atitinkamos Lietuvos valdžios įstaigos. Pataisymai turės būti atlikti kaip galima greičiau, laikantis 4 paragrafo 1 pastraipos numatyto termino:

Kariaujančių šalių karo laivams draudžiama naudotis Lietuvos uostais ar kitais jos teritoriniais vandenyse savo karinėms atsargoms arba apginklavimui papildyti ar padidinti arba savo įgulai papildyti.

Kariaujančių šalių karo laivai Lietuvos uostuose arba inkarvietėse galės paimti maisto tik normaliai taikos meto atsargai papildyti.

Lietuvos uostuose ir inkarvietėse kariaujančių šalių karo laivams kuru apsirūpinimo atžvilgiu bus taikomi tie patys nuostatai, kurie yra taikomi kitiems svetimų kraštų laivams. Tačiau ten jie galės prisikrauti tik tiek kuro, kiek reikia nuplaukti į artimiausią savo krašto uostą, bet jokių būdu ne daugiau, kaip kad reikia visai pripildyti bunkeriams arba degmenų rezervuarams. Prisikrovę kuriame nors Lietuvos uoste arba inkarvietėje kuro, jie negalės, prieš sueinant trims mėnesiams, vėl ten papildyti kuro atsargų.

§ 6. Kariaujančių šalių karo laivai turi naudotis Lietuvos vidaus vandenyse jos diplomuotais locais pagal tas pačias taisykles, kurios taikomos arba taikintinos karo laivams taikos metu, šiaip jau tokiais locais

Respublikos Prezidento aktas

Pasirėmęs 1939 m. sausio 25 d. neutralumo įstatymo (Vyr. Žin. 632) III str., skelbiu: 1) prasidėjus tarp svetimų valstybių karo veiksmams, Lietuvos Respublika pasilieka neutrali; 2) Lietuvos Respublikos teritorijoje draudžiami visokie veiksmai, kurie, pagal bendrai pripažintas tarptautinės teisės taisykles, pažeidžia neutralumą; 3) Lietuvos Respublikos neutralumui išlaikyti nuo 1939 m. rugsėjo mėn. 1 d. visoms kariaujančioms valstybėms taikomi neutralumo įstatymo nuostatai.

Kaunas, 1939 m. rugsėjo 1 d.

A. SMETONA

Respublikos Prezidentas

BRIG. GEN. ČERNIUS

Ministras pirmininkas

jie galės pasinaudoti tik nelaimės atvejais jūros pavojui išvengti.

§ 7. Draudžiama atgabenti į Lietuvos uostus arba inkarvietes pagrobtus svetimų kraštų laivus (prizus), išskyrus tuos atvejus, kai laivas daugiau nebetinka plaukti, kai jūra siaučia, kai trūksta kuro arba maisto. Kiekvienas pagrobtasis laivas, atgabentas į kurį nors Lietuvos uostą arba inkarvietę dėl vienos kurios aukščiau nurodytų priežasčių, turės iš jų išplaukti, kai tik ta priežastis bus išnykusi.

Kariaujančioji šalis negali sudaryti jokio prizų teismo nei Lietuvos teritorijoje, nei kuriame nors Lietuvos teritoriniuose vandenyse esančiame laive. Taip pat draudžiama Lietuvos uostuose arba inkarvietėse perduoti pagrobtuosius laivus.

§ 8. Į Lietuvos teritoriją nebus įleidžiami kariaujančių šalių karo lėktuvai, išskyrus sanitarinius lėktuvus ir lėktuvus, gabenamus karo laivais.

Kariaujančių šalių karo laivais gabenamiems lėktuvams draudžiama palikti tuos laivus, kol jie yra Lietuvos teritoriniuose vandenyse.

§ 9. Kariaujančių šalių karo laivai ir lėktuvai turi gerbti Lietuvos suverenines teises ir susilaikyti nuo visų veiksmų, kurie prieštarautų jos neutralumui.

Lietuvos teritorijos ribose draudžiami visi kariniai veiksmai, neišskiriant neutralių arba priešui priklausančių laivų ir lėktuvų sulaikymo, tikrinimo ir pagrobimo. Kiekvienas Lietuvos teritorijoje pagrobtasis laivas arba lėktuvas turės būti tuojau paleistas drauge su jo karininkais, igula ir kroviniu.

§ 10. Turės būti griežtai laikomasi sanitarinių, ločių, muitinių, navigacijos, orinio susisiekiimo, uostų ir policinių nuostatų.

§ 11. Kariaujančioms šalims draudžiama panaudoti Lietuvos teritoriją bazei savo kariniams veiksmams su priešu.

§ 12. Kariaujančioms šalims ir jų tarnyboje esantiems asmenims draudžiama įtaisyti arba naudoti Lietuvos teritorijoje radiotelegrafo stotis arba bet kurias kitus prietaisus, skirtus susisiekti su kariaujančiomis sausumos, jūros arba oro pajėgomis.

Kariaujančioms šalims draudžiama vartoti Lietuvos teritorijoje pranešimams siųsti savo kilnojamąsias radiotelegrafo stotis, vis tiek, ar jos priklauso karinėms pajėgoms, ar ne, nebent ištinka nelaimė arba tenka susisiekti su Lietuvos valdžios įstaigomis per jos

žemyno arba pajūrio radijo telegrafo stotis, arba per jos radiotelegrafo stotį, įtaisyta kuriame nors Lietuvos laivynui priklausančiame laive.

§ 13. Draudžiama, vis tiek kam, žvalgyti Lietuvos teritorijoje iš lėktuvų arba kuriuo nors kitu būdu rinkti Lietuvos teritorijoje žinias, liečiančias vienos kurios kariaujančios šalies kariuomenės judėjimą, karo veiksmus arba apsaugos darbus, norint apie tai painformuoti kitą kariaujančią šalį.

§ 14. Kariaujančioms šalims draudžiama steigti Lietuvos teritorijoje arba jos teritoriniuose vandenyse stovinčiuose laivuose degmenų sandėlius.

Laivams ir lėktuvams, kurie plaukioja ar skraido su tikslu perduoti kariaujančių šalių karinėms pajėgoms degamosios medžiagos ar kitokių reikmenų, draudžiama jų prisikrauti Lietuvos teritorijoje daugiau, negu jiems patiems reikia.

§ 15. Lietuvos teritorijoje draudžiama aprūpinti reikmenimis arba apginkluoti bet kurį laivą, kuris yra skirtas plaukioti karo tikslais arba prisidėti prie karo veiksmų prieš vieną iš kariaujančių šalių. Taip pat draudžiama išvykti iš Lietuvos teritorijos laivams, kurie būtų skiriami vienam kuriam iš aukščiau numatytų tikslų ir kurie visai arba iš dalies būtų Lietuvos teritorijoje pritaikyti karo reikalam.

Draudžiama išvykti iš Lietuvos teritorijos kiekvienam lėktuvui, kuris yra tinkamas pulti vienai kuriai kariaujančiai šaliai, arba kuriame yra prietaisų ar medžiagos, kurių sumontavimas arba panaudojimas įgailintų jį pulti, jei yra pagrindo tarti, kad tas lėktuvas skirtas panaudoti prieš vieną iš kariaujančių valstybių. Taip pat draudžiama atlikti lėktuve darbus, kuriais lėktuvas rengiamas išskristi aukščiau nurodytu tikslu.

II

Šis įstatymas nepaliečia teisių ir prievolių, kylančių iš tarptautinių sutarčių.

III

Šio įstatymo nuostatai bus pradėti taikyti Respublikos Prezidento aktu, kuriuo bus nustatyta taikymo data ir ribos.

Martynas Jankus jūrų skautų tarpe

Tautos šventė ir mūsų šiandieninės pareigos

Rugsėjo 8 d. mūsų krašte minima tautos šventė. Ji minima neįprastomis sąlygomis. Pirmą kartą lietuvių tauta ją mini siaučiant Europos karo audrai. Kad mums netektų tautos šventės metu išeikvoti daugiau laiko ir jėgų, nes dabar viską reikia kruopščiai taupyti, reikėjo šiais metais atsisakyti išorinių šventės iškilmų. Tačiau juk tautos šventės prasmė ir gilus turinys glūdi ne išoriniuose mūsų pasirodymuose, o visos tautos sąmonėje ir širdyje. Rugsėjo 8 d. mes susikaupę atsimename savo didžiąją praeitį, iš kurios savo darbams ir žygiams semiamės stiprumo. Tą dieną savo tautos praeitį mes jungiame su mūsų dabartiniu gyvenimu ir ryžtamės jį praleisti turiningai, kad būsimos tautos kartos irgi galėtų džiaugtis ta didžia vertybe, kuria šiandien džiaugiamės ir didžiujamės, kuriai dirbame ir aukojamės ir mes, būtent, Lietuvos laisve ir nepriklausomybe.

Lietuvos ateitis šiandieniniuose mūsų veiksmuose užima svarbiausią vietą. Jos likimas yra mūsų pačių rankose, nes gi niekas kitas, o tik mes patys esame jos didžioji lemtis. Ateičiai lemti šiandien sąlygos yra ypačiai sunkios. Betgi nereikia nuleisti rankų. Prasidėjęs Europos karas, nors jis mūsų Tėvynės tuo tarpu tiesioginiai neliečia, tačiau mus visus įpareigoja būti budriais, apdairiais, vieningais ir žiūrėti tik savo tautinio ir valstybinio darbo kelio. Tai vienintelis kelias, kuriuo ryžtingai ir sumaniai eidami, savo Tėvynę, karo audros sukuriuose, mes galime išsaugoti nuo visokių sukrėtimų ir sunkių pasėkų.

Koks gi yra tas Tėvynės išsaugojimo kelias? Ji šiomis dienomis visai tautai vaizdžiai nužymėjo Respublikos Prezidentas Antanas Smetona ir ministras pirmininkas ats. b. gen. J. Černius savo viešuose pareiškimuose. Išnagrinėkime mūsų valstybės aukščiausios vadovybės mintis ir jomis šiuo kritišku metu nuolatos gyvenkime. Gerai išnagrinėję Respublikos Prezidento ir ministro pirmininko pasisakymus, mes rasime, jog Europos karo metu Lietuvos darbų ir žodžių kelias yra visiškai neutralumas. Tai reiškia, kad šio karo metu mes nesikišime į kariaujančių šalių reikalus ir stengsimės savo valstybės laivą vesti taip, kad mūsų Tėvynė pati nesudarytų priežasties, kuri mus verstų kariauti. Mūsų visiškai neutralumas mus gali išsaugoti nuo karo. Ir mes jo griežtai laikysimės. Tačiau, kaip šiomis dienomis pareiškė ministras pirmininkas, jeigu kuri nors kariaujanti valstybė karo metu bandytų pažeisti mūsų neutralumą ir jėga įsiveržtų į Lietuvą, tai mūsų ginkluotosios pajėgos tada gins Lietuvos teritoriją nuo kiekvieno užpuoliko. Iš čia išeina, kad, nors ir esame neutralūs, bet turime visą laiką būti pasiruošę, reikiant, su ginklu rankose ginti tą valstybės neutralumą, kuris šiandien yra tampriai susijęs ir su mūsų krašto nepriklausomybe. Vis dėlto mes turime pagrindo tikėti, kad Lietuvai neteks imtis karo veiksmų. Mūsų vyriausybę abu didieji kariaujantieji kaimynai yra pakartotinai užtikrinę, kad ir Vokietija ir Lenkija karo metu gerbs Lietuvos teritorijos neliečiamumą.

Kokios yra mūsų pareigos šio karo metu, kuriame Lietuva nedalyvauja ir daro žygių, kad jos teritorija nebūtų paliesta? Valstybės nustatytas griežtas neutralumas yra privalomas ne tik valdžios ar savivaldybių įstaigoms. Tas nusistatymas taip pat yra privalomas ir visiems mūsų valstybės piliečiams. Mes visi šiandien turime ypačiai vesti griežtą savo žodžių, darbų ir elgesio kontrolę, kad nė vienas mūsų veiksmas nebūtų

toji priežastis, kuri kariaujančioms šalims leistų nerbti mūsų valstybės neutralumo.

Mes visi turime gana gerai įsidėmėti, kad mūsų valstybės paskirų piliečių vieni ar kitoki norai bei nusistatymai bendrai karo eigai neturės jokios įtakos, todėl visiems mums, lygiai kaip ir mūsų valstybei, reikia laikytis visiškai objektyvumo ir sau pasilikti tik kuklaus stebėtojo norus. Tai yra svarbios šių dienų mūsų piliečių pareigos, nuo kurių sąžiningo vykdymo pareina mūsų visų ateitis ir mūsų valstybės išsilaikymas, neišviliant j mums svetimą ginkluotą susirėmimą.

Tačiau, nors savo darbais ir mintimis esame toli nuo suinteresuotų kraštų konflikto, mes vis dėlto negalime rankas sudėję ir niekuo nesirūpindami laukti įvykių eigos. Vyriausybė ir kariuomenės vadovybė mums nurodo, kas reikia daryti. O mūsų aukštoji vadovybė ne karta yra pabrėžusi, jog mums, norintiems visokiais atvejais išlaikyti valstybės nepriklausomybę, reikia būti kariškai stipriems. Tai reiškia, kad mes visados turime savo darbu ir aukomis remti kariuomenę ir šaulius. Mūsų visuomenės medžiaginės aukos stiprina kariuomenės apginklavimą ir ją įgalina būti labiau pasiruošusia sutikti pavojus. Todėl šioji tautos šventė, ypačiai prasidėjusio karo akivaizdoje, mūsų visuomenei yra gera proga vėl sukelti naujas aukų bangas kariuomenės ir šaulių apginklavimui. Organizacijos galėtų tučtuojau imtis naujos mūsų ginklavimosi akcijos, kad Lietuvos kariuomenė būtų dar pajėgesnė sutikti visokius netikėtumus, jeigu jie iš kur nors pasirodytų. Taip pat mūsų krašto visuomenei tautos šventė yra geras akstinas, kuris visus skatina Lietuvos ateities vardan aktingai imtis valstybės apsaugos darbo. To darbo reikia imtis ne žodžiais. Mūsų tautiečiams reikia stoti į šaulių būrius, čia mokytis vartoti ginklą, čia parodyti lietuviško ginklo meilę, kad, nelaimei atėjus, mes visi prie šautuvų, kulkosvaidžių ar kitų pabūklų nebūtume naujokais mokiniiais, bet būtume narsiais, užgrūdintais ir patyrusiais kariais. Tad, naujojo karo akivaizdoje, grėta savo visiškai neutralumo, mes turime visokiais būdais ir priemonėmis imtis valstybės apsaugos konkretaus darbo, kuris yra vienas pagrindinių valstybės neliečiamumo ir nepriklausomybės išlaikymo laidų.

Be kariuomenės ir šaulių medžiaginio ginklavimo ir be valstybės apsaugos paruošiamojo darbo, mes taip pat šiuo metu turime būti ypačiai budriais, kad nepasiduotume niekieno pinklėms ir intrigoms. Visi žinome, kad karo metu neutralių valstybių teritorijoje dažnai dirba kariaujančių kraštų šnipai, kurie gaudo ir savo vadovybei teikia visokias paslaptis, varo intrigas ne tik prieš savo priešą, bet ir prieš vadovybę neutralios valstybės. Jų paskleisti gandai visados yra smarkūs nuodai, kurie apnuodijs įvairių kraštų visuomenes ir jose pasėja piktas sėklas. Mūsų visų pareiga šiuo metu kovoti su visokiu mums svetimu gaivalu, netikėti jokiais gandais, visas žinias imti tik iš mūsų rimtosios spaudos ir radijo.

Šias savo svarbias pareigas mes visi turime atsiminti kiekvienu metu. Juo labiau jas primename tautos šventės proga, taigi, proga tos šventės, kurią mes šiais metais minime individualiu, kukliu, tačiau, pagal gyvenamąjį laikotarpį, ryžtingu ir turiningu būdu. Tautos šventė čia mums ir yra gyviausias metas apsimastyti, nusistatyti savo darbų gaires, atsiminti savo pareigas ir jas, drauge su savo darbu ir dvasinėmis savybėmis, skirti ne kam kitam, o tik mūsų brangiajai Tėvynei Lietuvai.

Z a r a s ū k a u t y n ė s

Š. m. rugpiūčio mėn. 23—31 d. sukako 20 metų, kai buvo įvykusios Zarasų kautynės, kurių pasėkoje Lietuva galutinai išsivadavo iš bolševikų okupacijos.

Bolševikai įsiveržė Lietuvon 1918 metų pabaigoje paskui besitraukiančią iš Lietuvos vokiečių kariuomenę. 1919 metų pradžioje bolševikų kariuomenės žygis į Lietuvą buvo labai spartus ir netrukus bolševikai užėmė didesnę Lietuvos teritorijos dalį. Vasario mėn. bolševikų kariuomenės judėjimas buvo sustabdytas. Kovo—balandžio mėn. mūsų kariuomenė perėjo į kontrpuolimą ir atskirais smūgiais išvijo bolševikus iš Lietuvos teritorijos ribų. Paskutinė operacija prieš bolševikus buvo įvykdyta rugpiūčio 23—31 dienomis: bolševikai buvo atmesti už Dauguvos upės. Nors frontas su bolševikais dar tebebuvo, tačiau šiems jau nebeteko įsiskverbti į Lietuvos teritoriją.

Mūsų kariuomenė, bevydama bolševikus iš Lietuvos, birželio mėn. sustojo Salako, Dusetų, Subato ežerų linijoje. Reikėjo leisti pailsėti ir susitvarkyti. Liepos 6—12 d. mūsų kariuomenė bando nustumti bolševikus už Dauguvos upės, tačiau nevykusiai. Pasitraukė ir sustojo vėl toje pat ežerų linijoje. Prasidėjo rimtesnis pasirengimas pulti.

Moralė mūsų kariuomenės buvo labai aukšta, nežiūrint į tai, kad buvo blogai ginkluota ir aprenpta. Bolševikų propaganda neturėdavo jokio pasisekimo. Kareivis žinojo ir turėjo aiškų tikslą, kad jisai kovoja dėl Nepriklausomos Lietuvos. Liepos mėn. kai kuriose kariuomenės dalyse išsiplėtė liga — kruvinoji, kuri dar labiau praretino kovotojų eiles. Tačiau rugpiūčio mėn. prasidėjus Zarasų operacijai, kariai tai susižinojo ir sveikesnieji savo noru grįžo iš ligoninių į dalis, kad galėtų baigti pradėtą darbą. Šis faktas liudija aukštą Nepriklausomybės karo kovotojo moralę.

Vietovė, kurioje teko veikti mūsų kariuomenei, buvo raižyta, daug ežerų, miškelių ir kalnelių. Labai graži. Judriam karui veikti plačiais barais patogi.

Gyventojai tautybės atžvilgiu lietuviai, todėl daug jaunimo stojo savanoriais į mūsų veikiančias kariuomenės dalis. Arčiau prie Daugpilio pasitaikydavo rusų, lenkų ir latvių. Lietuvos kariuomenei kovojant su bolševikais, daugiausia mums prijautė lietuviai ir kuo galėdami rėmė.

Ginklavinimas mūsų kariuomenės buvo mišrus. Turėjo rusiškų ir vokiškų ginklų. Ką kur nutvėrė, tą ir turėjo. Šovinių atsargos buvo nedidelės, rusiškų šovinių tiekimas daug vargo nesudarydavo, nes kareiviai rūpestingai surinkdavo rusiškus šovinius užimtoje bolševikų pozicijose.

Moralės atžvilgiu bolševikų kariuomenės dalys buvo silpnos. Didžiojo karo išvarginti rusai nenorėjo kariauti. Todėl bolševikų kariuomenėje buvo komisarai ir komunistinės dalys, kurių buvo pareiga palaikyti tvarką ir drausmę kariuomenėje. Gyventojų tarpe neturėjo prijautimo, nes žiauriai elgėsi. Ginkluoti buvo geriau už mumis.

Priešo jėgos. Dar 1919 metais gegužės mėnesyje bolševikai turėjo Lietuvoje prieš mūsų 18 pėst. pulkų, 3 atskiras rinktines, 3 komunistinius dalinius, raitininkų ir artilerijos dalių.

Gegužės ir birželio mėn. kautynių metu šios bolševikų dalys turėjo daug nuostolių. Todėl birželio—liepos mėn. mūsų kariuomenei sustojus ežerų linijoje, bolševikų kariuomenė atsikvėpė ir buvo reorganizuota. Iš 18 pėst. pulkų buvo sudaryta 6 pėst. pulkai pilnos sudėties, 3 komunistiniai batalionai ir 3 specialios paskirties rinktinės buvo papildytos ir paliktos. Artileriją turėjo gerą ir gan gausingą. Daugpilio kryptis, kuri turėjo strateginę reikšmę bolševikams, ypatingai buvo saugoma ir ginama.

Mūsų jėgos, veikiančios prieš bolševikus, buvo padalytos dar nuo gegužės mėn. į dvi dalis: Ukmergės grupė ir Panevėžio grupė. Prieš pradedant Zarasų operaciją, rugpiūčio mėn. abi grupės buvo sustiprintos atskiromis dalimis. Tuo būdu į kautynes išėjo Ukmergės grupė, turėjusi savo valdžioje 1. pėst. pulką, Vilniaus batalioną ir Ukmergės batalioną. Panevėžio grupės sudėtyje buvo 2. pėst. pulkas, Marijampolės batalionas, Panevėžio batalionas ir gudų kuopa. Kariuomenės rezerve liko Joniškėlio batalionas. Pulakai ir batalionai nebuvo gausingi. Gausingiausi 1. p. ir 2. pėst. pulkai savo sudėtyje turėjo ne daugiau kaip po 700 kovotojų; batalionai žymiai mažiau.

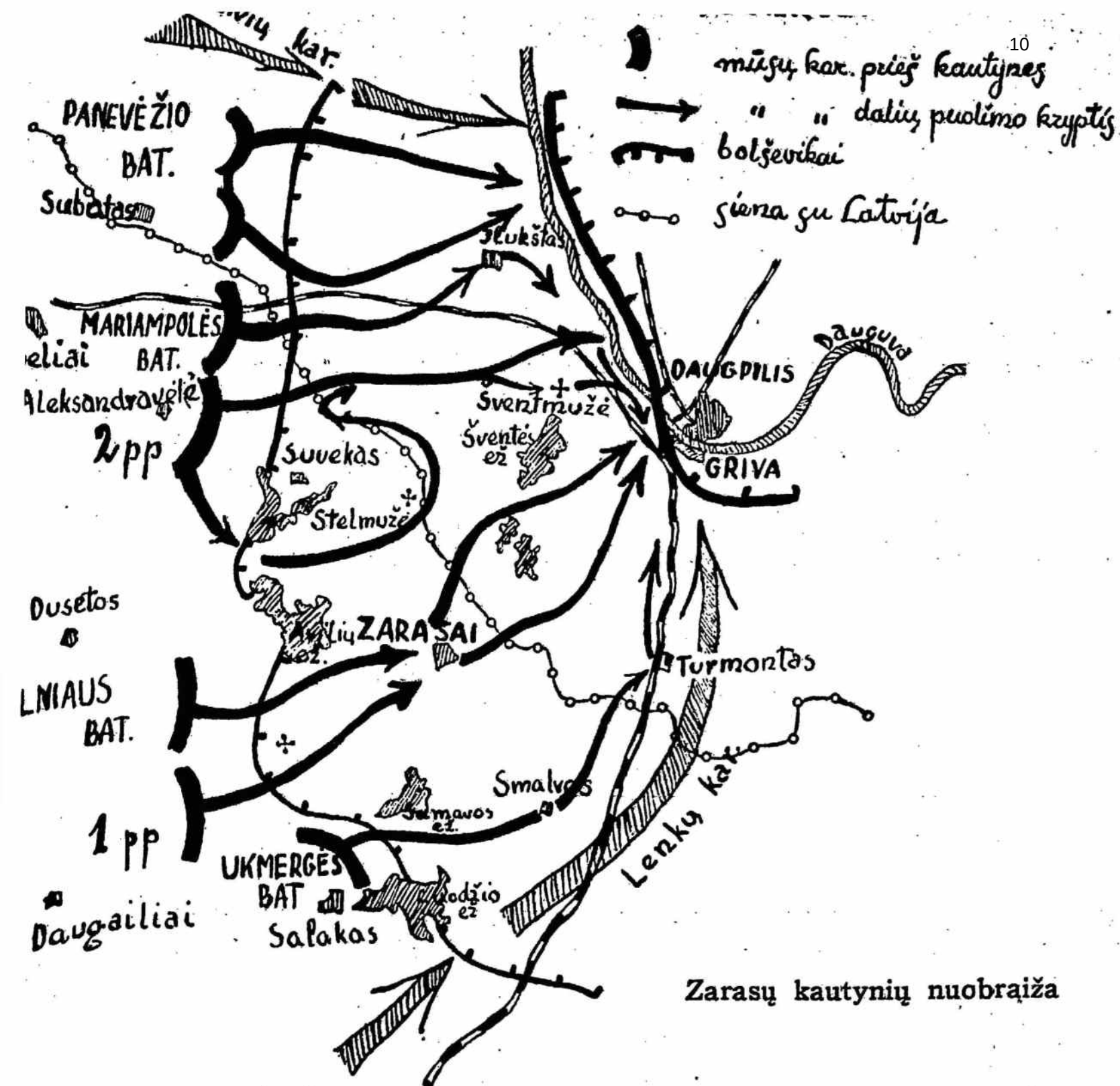
Vadovybė. Vyriausiu karo vadu buvo generolas S. Žukauskas. Ukmergės grupei šių kautynių metu vadovavo karininkas Ladyga. Vilniaus batalionui karininkas Škirpa ir Ukmergės batalionui karininkas Kubilius. Panevėžio grupės vadu buvo karininkas Nastopka. 2. pėst. pulkui šių kautynių metu vadovavo karininkas Laurinaitis, Marijampolės batalionui karininkas Butkus ir Panevėžio batalionui karininkas Variakojis. Tenka dar pridurti, kad prieš šias kautynes į fronte veikiančias dalis atvyko jaunų karininkų, baigusių pirmąją Karo Mokyklos laidą. Šių kautynių metu, kaip vada, įgavo pirmąjį kovos krikštą, nes dauguma jų jau buvo dalyvavę kovose dar būdami eiliniai ties Kėdainiais, Jeznu ir Alytumi.

Operacijos eiga. Kautynes pradėjo Ukmergės grupė rugpiūčio 23 d., puldama Zarasų—Kalkūnų kryptimi. Rugpiūčio 26 d. puolimą pradėjo ir kairioji Panevėžio grupė (vyriausiojo karo vado gen. S. Žukausko įsakymu). Bolševikai turėjo gausingesnes ir geriau ginkluotas jėgas, tačiau sumaniais manevrais ir pasiryžimu mūsų kovotojas nugalėjo priešą.

Rugpiūčio 22 d. Vyriausis karo vadas gen. S. Žukauskas, gavęs žinių apie prasidėjusias riauses bolševikų armijos užpakalyje, įsakė Ukmergės ir Panevėžio grupėms veikti. Veikimo tikslas: atmesti bolševikus už Dauguvos upės. Įsakyme buvo numatytas ir Dauguvos upės perėjimas ties Daugpiliu, tačiau vėliau šis sumanymas nebuvo įvykdytas. Žinios apie riauses bolševikų kariuomenės užpakalyje nepasitvirtino.

Rugpiūčio 23—24 d. Po trumpo pasirengimo Ukmergės grupė, karininkui Ladygai įsakius, naktį iš rugpiūčio 23 į 24 d. pradėjo puolimą trimis voromis. Viduryje veikė 1. pėst. pulkas, dešinėje Ukmergės batalionas ir kairėje Vilniaus batalionas. Visame bare buvo daroma intensyvi žvalgyba.

1. pėst. pulkas puolimą pradėjo naktį, kad pėstininkai, pasinaudodami tamsa, galėtų lengviau pralaužti priešo pozicijas. Pasisekimo buvo tikėtasi su-

Zarasų kautynių nuobraiža

laukti Juzepavo ir Južintų ežero bare. Tačiau naktį pralaužti bolševikų fronto nepavyko. Matyt, priešas pastebėjo mūsų rengiamą puolimą. Nieko nepadarė nė kartotini puolimai. Šių kautynių metu, rugpiūčio 24 d., prie Balčių dvaro buvo nukautas karininkas Jurgis Sidoravičius. Nepavykus pralaužti fronto Juzepavo—Južintų bare, karininkas Ladyga išsakė puliti, artilerijai remiant, Degučių plentu, Zarasų kryptimi. Po trumpo, bet gana stipraus smūgio, bolševikai pasitraukė. Pralaužus frontą, pasisekimui išplėsti grupės vadas išsakė puolančius sustiprinti rezerviniu batalionu, kuris buvo prie plento puolančiųjų užnugaryje. Puolimas buvo sėkmingas ir rugpiūčio 24 d. apie 10 val. Degučiai buvo užimti.

Ukmergės batalionas pradėjo puolimą rugpiūčio 24 d. auštant iš Salako rajono ir energingai spaudė priešą Navikų, Tumiškių, Rusteikių ir Kapustinės kryptimi. Pavakarėje, artilerijai remiant, bolševikai buvo priversti trauktis, tačiau tą dieną didelių rezultatų nebuvo pasiekta.

Vilniaus batalionas, tuo pat laiku pradėjęs puolimą, taip pat užėmė priešų pozicijas. Bolševikai pasitraukė ir išitvirtino Mukulių—Lekių pozicijose.

Bendrai sumetus, rugpiūčio 24 d. kautynių rezultatai buvo tokie: Ukmergės grupė prasilaužė pro priešą įtvirtinimus ir juos užėmė visame savo bare. Naktis į rugpiūčio 25 d. praėjo ramiai.

Rugpiūčio 25 d. Visos trys Ukmergės grupės voros tęsė puolimą. Vidurinioji vora, 1. pėst. pulkas, svarbiausią smūgį sudavė priešui plento kryptimi ir sparčiai žengė prie Zarasų miesto. Kairėje veikiantis Vilniaus batalionas auštant pradėjo puolimą ir, po atkaklios kovos, apie 8 val. paėmė Mukulių ir Lekių pozicijas. Batalionui smarkiai persekiojant, bolševikai neįstengė išitvirtinti kitoje riboje ir Vilniaus batalionas iš vakarų pusės artėjo prie Zarasų miesto.

Dešinėje Ukmergės batalionas sumaniais manevrais prasiveržė pro Samavos, Asovo ir Luodžio ežerų tarpeklius. Bolševikai ir čia neteko patogių pozicijų, gintis ir buvo priversti trauktis. Tą pat dieną apie

17 val. 1. pėst. pulko ir Vilniaus bataliono daliniai priėjo prie Zarasų ir juos užėmė. Bolševikai, pasitraukę iš Zarasų, užėmė kalnagubrius į šiaurės rytus nuo Zarasų, abipus plento, ir čia išitvirtino. Tuomet 1. pėst. pulko karininkas Dundulis vykusiai užėjo su kulkosvaidžiais bolševikams į sparną ir po trumpo, bet tikslaus smūgio privertė bolševikus pasitraukti Daugpilio kryptimi. Pavakarėje 1. pėst. pulkas užėmė Smėlinę.

Aidas apie Zarasų paėmimą ir bolševikų fronto pralaužimą plačiai paplito po visą Lietuvą. Kariuomenėje ūpas pakilo. Kiekvienas fronto karys dirbo, kovojo, kad pasiektas rezultatas būtų kaip galint tinkamiau išnaudotas.

Rugpiūčio 26 d. Kadangi Ukmergės grupė mažomis savo jėgomis buvo gan toli nužygiavusi, turėdama gausią priešą savo priešakyje, o sparnuose kaimynai: kairėje Panevėžio grupė ir dešinėje lenkai — stovėjo vietoje, todėl karininkas Ladyga tolimesni vidurinės voros žygiavimą pirmyn sulaukė ir veikė tik sparnuose. Vilniaus batalionas priėjo Sventeno ir Ilsono ežerus, Ukmergės batalionas užėmė Smalvos miestelį, o rugpiūčio 27 d. Turmantos geležinkelio stotį drauge su 1. pėst. pulko daliniais.

Panevėžio grupė. Panevėžio grupė nuo rugpiūčio 23 iki 26 d. intensyviai žvalgė. Puolimą pradėjo rugp. 26 d. auštant; atskiri daliniai 25 d. vakare. Dalys susidūrė su stipriu priešų pasipriešinimu Raudinės, Gudų, Kovenkos ir Baltežerio riboje.

Rugpiūčio 26 d. Panevėžio batalionui nepavyko bolševikų atsparumo palaužti, taip pat nepavyko Marijampolės batalionui ir gudų kuopai. Tiksliai 2. pėst. pulkui, karininko J. Laurinaičio vadovaujamam, pavyko sumaniais manevrais apeiti bolševikų sparną ir veikiant iš priešakio ir užpakalio paimti Raudinės dvaro įtvirtintas pozicijas. Paėmus Raudinės dvarą, bolševikai, bijodami mūsų gilesnio apėjimo, pasitraukė nuo Gudų ir Kovenkos vienišųjų.

Rugpiūčio 27 d. Panevėžio batalionas po atkaklios kovos paėmė įtvirtintas Baltežerio bolševikų pozicijas ir persekiojo besitraukiančius bolševikus Ilukšto kryptimi. Pasitraukę bolševikai 2. pėst. pulko ir Marijampolės bataliono baruose išitvirtino Graudinės, Šarlotės ir Šioderno dvarų riboje. Rugpiūčio 27 d. bandymai išstumti bolševikus iš šios ribos nepavyko, todėl naktį iš rugpiūčio 27 į 28 d. 2. p. pulko karininko A. Butkevičiaus (dabar — Butkūno) vadovaujamas batalionas apėjo bolševikų sparną ir po trumpo smūgio privertė pasitraukti ir iš šių pozicijų. Mūsų 2. PP, Marijampolės bat., gudų kuopa ir Panevėžio batalionas persekiojo priešą iki vėlyvo rugpiūčio 28 d. vakaro. Bolševikai, kiek galėdami, stengėsi suturėti mūsų, neužleisdami mums be kautynių nė vieno žymesnio kalnagubrio.

Rugpiūčio 29 d. Panevėžio batalionas, turėdamas keletą žymesnių susirėmimų, priėjo prie Dauguvos upės į šiaurę nuo Ilukšto ir čia sustojo, kairėje turėdamas kaimynus latvių kariuomenę. Marijampolės batalionas ir gudų kuopa užėmė Ilukšto miestelį. Toli mesnis žygiavimas buvo sustabdytas, nes bolševikai Ilukšto šone buvo užėmę senus rusų apkasus ir čia atkakliai gynėsi. Vora buvo sustiprinta Joniškėlio bataliono kuopa ir artilerija. Remiant mūsų artilerijai ir kulkosvaidžiams, puolimas buvo pakartotas ir bolševikai buvo priversti palikti senuosius rusų įtvirtinimus. Mūsų persekiojo besitraukiantį priešą iki Dauguvos upės krantų.

2. pėst. pulkas turėjo uždavinį rugpiūčio 29 d. užimti Sventmužės dvarą ir savo kairiuoju sparnu išeiti prie Dauguvos upės. Tačiau, užėmus Sventmužės dvarą, 2. pėst. pulkas buvo bolševikų atakuotas ir priverstas trauktis. Prasidėjo arši kova, Svetmužės dvaras kelis kartus buvo puolamas ir vėl atimamas. Pavakarėje 2. p. pulko vadui karininkui Laurinaičiui pavyko sumaniu manevru apeinant bolševikų sparną Svetmužės dvarą išmanevruoti. Bolševikai pavakarėje pasitraukė ir kelias Daugpilio link liko laisvas. Naktį į rugpiūčio 30 d. bolševikai sudegino medinius tiltus per Dauguvos upę, kurie buvo pastatyti Didžiojo karo metu.

Ukmergės grupė. Rugpiūčio 29 d. Ukmergės grupės kaimynai jau buvo išsilygiavę su Ukmergės grupės dalimis, todėl grupės vadas įsakė visu frontu tęsti puolimą. Rusai buvo įsitvirtinę senuose rusų apkasuose, kurie buvo keliomis eilėmis apipinti spygliuota viela. Vienam 1. pėst. pulko batalionui pasisekė pro priešo apkasus prasiskverbti į užpakalį, Kriviškių dvaro rajone. Šitas manevras išgąsdino bolševikus ir priverstė juos nedideliame bare pasitraukti. Tuomet karininkas Ladyga pasinaudojo proga ir į silpnąją priešo vietą nukreipė dar vieną batalioną, kurie abu puolė Birkinėlių dvaro kryptimi. Priešas buvo priverstas trauktis ir palikti senuosius rusų apkasus, kurių paėmimas be manevro būtų labai daug aukų pareikalavęs. Veik tuo pat metu Vilniaus batalionas prasiveržė Svetmužės ir Il-seno ežerų tarpeklyje. Tuo būdu juo arčiau Daugpilio, tuo mūsų frontas siaurėjo ir kariuomenės dalys vis arčiau glaudėsi viena prie kitos.

Rugpiūčio 30 d. rytą, bolševikai netekę senųjų rusų įtvirtinimų, traukėsi už Dauguvos upės, reikšdami gana silpną pasipriešinimą, pakrikę. Tačiau vis dėlto suskubo suorganizuoti Daugpilio miesto gynimą šiauriniame Dauguvos upės krante ir Daugpilio priemiestyje — Grivoje. Tą pat dieną Ukmergės ir Panevėžio grupės sparnai susijungė ir sudarė tamprų ryšį. Popietinėmis valandomis, rugpiūčio 30 d., artėjant prie Daugpilio 1. ir 2. pėst. pulkams ir Vilniaus batalionui, bolševikai ties Griva sutiko mūsiškius smarkia artilerijos ir kulkosvaidžių ugnimi. Išsikišęs į priešakį Vilniaus batalionas nukentėjo ir buvo priverstas trauktis. Vyriausias karo vadas generolas S. Žukauskas įsakė per Dauguvos upę neiti ir gintis vietoje.

Rugpiūčio 31 d. abi grupės stovėjo vietoje ir tvirtinosi pietiniam Dauguvos upės krante. Iš abiejų pusių veikė artilerija. Dešiniajame mūsų kariuomenės sparne priartėjo lenkai ir kai kur net užėjo į mūsų pozicijų priešakį. Tuo laiku bolševikai Daugpilio mieste ruošėsi puolimui, norėdami atmesti nuo Daugpilio miesto mūsiškius ir lenkus. Pavakarėje prasidėjo smarkus bolševikų artilerijos bombardavimas mūsų pozicijų, po kurio bolševikai puolė ir išblaškė lenkų batalioną, esantį mūsų pozicijų priešakyje prie Kalkūnų dvaro. Saulei leidžiantis bolševikai puolė didelėmis masėmis. Jų kareivių ir vadų tarpe buvo įvairių tautybių žmonių, kurie, pakeltu ūpu perėję lenkų paliktas pozicijas, artėjo prie mūsiškių. Mūsų kariai prisileido labai arti bolševikus ir po trumpo smūgio iš kulkosvaidžių perėjo į kontrataką. Kontrataka buvo labai smarki: bolševikai neišlaikė ir leidosi bėgti. Mūsiškiai juos vijosi iki pat Daugpilio upės tilto. Saulei nusileidus mūsiškiai grįžo ir toliau saugojo frontą. Šios kontratakos metu ypatingu sumanumu ir drąsa pasižymėjo kpt. E. Noreika.

Taip, trumpai suglaudus, pasibaigė Zarasų operacija, suteikusi Lietuvos kariuomenei garbę ir didį laimėjimą. Visa Lietuva džiaugėsi vienu pašalintu pavojumi. Nors frontas su bolševikais dar buvo iki pat 1920 m. pradžios, tačiau jis nebebuvo toks pavojingas ir karo vadovybė kariuomenės dalį galėjo atitraukti ir nukreipti į kitas Lietuvai pavojingesnes vietas.

Mjr. Ališauskas

Ir mes atliksime savo pareigą

Neramūs laikai. Juodi, audringi debesys slankioja aplink Lietuvą. Gyvenimas pilnas visokių netikėtumų. Kas nori gyventi, visomis išgalėmis stiprinasi, rengiasi savo egzistenciją išlaikyti, savo laisvę apginti.

Ne kitaip ir mes turim elgtis. Juk taip ilgai svetimiesiems vergavom. Ir taip daug aukų sudėjom, kol Lietuvai laisvę, nepriklausomybę iškovojom. Todėl mes ypatingai turim mėkėti tąją laisvę saugoti.

Kas daryti? Lietuvos vyriausybė ir kariuomenės vadovybė imasi reikalingų priemonių krašto saugumui užtikrinti. Bet šie dalykai turi lygiai rūpėti ir visiems krašto gyventojams. Juk Lietuvos saugumas tai visų reikalas.

Mes gerai žinome, kad Lietuvos visuomenė jau ne kartą yra parodžiusi gilų savojo krašto reikalų supratimą. Neabejotina, kad ne kitaip ji ir šiuo atveju pasielgs. Geros progos tam dalykui duoda šiuo taip sunkiu laikotarpiu rugsėjo mėn. 8 d. įvykstanti Tautos šventė. Šia proga mes turim ypač prisiminti ginkluotąsias mūsų krašto pajėgas ir jas atitinkamai paremti. O jas paremsime, jei kiekvienas pagal savo išgales aukosime Ginklų Fondui. Aukos įnešamos į Taupomąsias Valstybės Kasas (Kaunas, Mickevičiaus g. Nr. 5) ar į jų skyrius (prie pašto įstaigų, Lietuvos Banko skyrių) į Ginklų Fondo einamąją sąskaitą Nr. 155 ar siunčiamos krašto apsaugos ministrai.

Taigi atlikime Lietuvai savąją pareigą ir šiuo ypatingai audringu ir pavojingu momentu.

Sąjungos Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti
Centro Valdyba

Naujos tankų kliūtys

Prieš tankus yra vartojamos įvairios kliūtys: grioviai, geležinės sijos arba bėgiai, užvertimai, barikados ir t. t. Kai kur būtų sunku surasti tinkamos medžiagos prieštankinėms kliūtims.

Lenkų pionių žurnale „Przegląd Saperski“ (š. m. Nr. 8) nurodyta paprasta medžiaga, kurią galima rasti kiekvienam mieste ir miestelyje. Tai yra betono žiedai, vartojami šuliniams. Bemaž visur vedama statyba, kasami šuliniai, taigi ir betono žiedų nesunkų bus surasti. Žiedai statomi ten, kur laukiamas tankų prasiveržimas, šachmatų tvarkoje, 2 m atstume kitas nuo kito. Reikalinga pastatyti ne mažiau kaip 3 eiles žiedų. Jei yra laiko, tai dalį žiedų galima kiek įkasti į žemę ir primėtyti į žiedą akmenų ar smėlio.

KUO STIPRI ARTILERIJA

Iš duotų „Karyje“ (pr. m. N 41, š. m. NN 1, 2 ir 25) pavyzdžių matėme, kokią didelę reikšmę bei vaidmenį turi artilerija kautynėse. Kyla klausimas, kuo gi stipri artilerija? Pasistengsime šį klausimą išaiškinti.

Palyginti su kitomis sausumos kariuomenės ginklų rūšimis, artilerija turi didžiausią ugnies jėgą ir galingumą. Jokių kitų ginklų nei pėstininkai, nei raitininkai, nei tankai negali padaryti priešui tiek nuostolių, kiek artilerija.

Iš tikrųjų, artilerijos sviedinys turi didelę jėgą. Įsivaizduokite, kokios jėgos yra sviedinys svorio iki pusantros tonos (1500 kg), išlėkęs iš pabūklo greičiu iki 1000 ir net 2000 metrų per sekundę ir turintis viduje galingos sprogstamosios medžiagos iki kelių šimtų kilogramų.

Tokios jėgos smūgių, žinoma, neišlaiko stipriausios gelžbetoninės priedangos, storiausi šarvai.

Štai pavyzdys iš Didžiojo karo.

1916 metų rudenį. Didysis karas pačiame įkarštyje. Jau pusė metų, kai kovojama už stipriausią prancūzų tvirtovę Verdę. Šioji tvirtovė vokiečiams užstojo kelią Prancūzijos gilumon. Vokiečiams, tiesa, pavyko paimti jos du fortus, bet toliau praslinkti jie nebegali. Prancūzai visomis jėgomis pasipriešino jiems ir sustabdė jų šlinkimą. Dabar gi jie net bando paimti atgal šiuos du fortus.

Jau penkios paros, kai smarkia artilerijos ugnimi prancūzai šaudo užimtą vokiečių Duomono fortą. Sprogimai seka vienas paskui kitą. Forto išėjimai jau suardyti, sekyklos sunaikintos.

Ir vis dėlto fortas dar laikosi: jo slėptuvės pridengtos storu ir stipriu betonu. Jis tikrai sudreba nuo sviedinių smūgių. Užėmę fortą, vokiečiai jau įsitikino, kad net sunkiausių pabūklų sviediniai neįstengia pramušti storo betoninio sluoksnio, pridengto žeme. Todėl jie ir sėdi ramiai, pasislėpę forto slėptuvėse.

Yra šeštos dienos vidudienis. Ūžia ir zirzia, pralėkdam viršum forto, lengvieji sviediniai. Dusliai čirškia sunkieji sviediniai. Ir štai tarp sviedinių užimo ir čirškimo girdėtis storas grasinantis balsas. Jis nuslopina visus kautynių garsus: lyg jie ištirpo jame.

Smarkus smūgis sukrato visą fortą. Ir tuojau po to viena forto slėptuvių nušvinta pašvaistė. Gailus, troškus kvapas apsunkina kvėpavimą. Pasirodo, sviedinys pralaužė, pramušė betoną! Sugriuvusi slėptuvė palaidojo po griuvėsiais apie 50 vokiečių kareivių.

Laikotarpiais nuo 10 iki 15 minučių seka vienas paskui kitą tokie sprogimai. Penktas sviedinys pramuša forto slėptuvių pagrindinio praėjimo (koridoriaus) betoną. Tie, kurie po šito pataikymo dar išliko gyvi, slepiasi giliausiuose požeminiuose rūsyse. Šeštą sviedinys suduoda fortui mirštamą smūgį: baidiu užimu įlekia jis į pirmesnio sprogimo išvartytą praėjimą, išminga dar giliau ir sprogsta giliaame rūsyje, kuriame laikomi sviečiamieji sviediniai ir kulkosvaidžių šoviniai. Visa tai tuoj suliepsnoja ir dideliu trenksmu sprogsta.

Nežinodami apie tai, prancūzai toliau šaudo fortą. Bet fortas jau išėjo iš rikiuotės: jis jau nebegali gintis. Dabar jį paimti jau nesunku. Ir visa tai padarė, iš esmės, tikrai viena prancūzų haubica, iš viso šešiais pataikiusiais į fortą sviediniais. Šioji 400 milimetrų haubica buvo tiek sunki, kad ją galima buvo vežti tik-

tai geležinkeliais ir tai tikrai ant tam tikros, labai stiprios platformos: ji svėrė 137 tonas! Didelis šios haubicos sviedinys, 640 kilogramų svorio, turėjo 180 kilogramų stiprios sprogstamosios medžiagos.

Bet ir ši haubica nėra galingiausias mūsų dienų pabūklas: dabar yra žymiai galingesni ir stambesni pabūklai, sakysime, Šneiderio prancūzų dirbtuvių 520 milimetrų haubica. Iš jos šaudoma 17 kilometrų atstumu sviediniais beveik pusantros tonos svorio (1400 kg). Sprogstamosios medžiagos šiame sviedinyje yra 300 kilogramų. Kokie įtvirtinimai gali išlaikyti tokius sviedinius? Štai kokia yra mūsų dienų artilerijos didelė jėga!

Kai artilerija šaudo ne tiek galingais sviediniais, ji išnaudoja kitą savo savumą — greitšovumą. Sakysime, 75 mm patranka gali išleisti iki 15—16 šūvių per minutę; tatai reiškia, kad per vieną minutę ji gali išleisti apie 100 kg sviedinių, kurie sprogdami duoda iki 30.000 skeveldrų įvairaus svorio. Ir tokį didelį ugnies galingumą turi tikrai vienas pabūklas! Be to, artilerija šaudo taikliai. Juo geriau išmokyti artilerininkai, juo taiklesnė artilerijos ugnis.

Bet ir be ugnies jėgos bei galingumo, artilerija turi dar daug kitų svarbių savumų. Pirmas jos savumas — tolnašumas.

Priešas, kai jis būna už 5—10 km, gali nebijoti šautuvų bei kulkosvaidžių ugnies. Bet nuo artilerijos ugnies jį neišgelbės net dešimtys kilometrų. Toli šaudantis pabūklas savo sviediniais gali bet kuriuo laiku pasiekti priešą ir kliudyti savo ugnimi.

Antras artilerijos savumas — galimumas savo sviediniais kliudyti įvairiausių taikinių, kitaip sakant, įvairumas. Žemės priedangos, gelžbetoninės slėptuvės, tanko šarvai, vielų kliūtys, kariuomenė ir lėktuvai — tai yra taikiniai, visai nepanašūs vienas į kitą ir įvairaus stiprumo bei kliudymo. Bet kiekvienam taikiniui artilerija turi savo sviedinius: granatas, šrapnelius, prieššarvinius ir priešbetotinius sviedinius, uždegamuosius, dūminius, nuodinguosius ir kitus specialius sviedinius.

Prie šio reikia pridėti dar vieną labai svarbų savumą — staigumą. Įsivaizduokime, kad priešas yra nutolęs per 15 km. Šiam atstumui nugalėti raitininkams reikia 1½—2 val., tankams apie 30 min., lėktuvui 2,3 bei 4 minutes. Bet laikas kare yra labai svarbus. Vienos dviejų minučių būna jau pakankamai imtis reikalingų priemonių pasirengti atremti priešų puolimą arba gintis. Sviedinys gi pralėks šį atstumą per kokias 30—40 sekundžių ir, svarbiausia, staiga kliudys priešą.

Argi galima įspėti apie artilerijos sviedinio priartinimą? Argi galima žinoti, kur jis lekia, kur ir ką jis kliudys? Žinoma, ne.

Todėl staigi, taikli artilerijos ugnis visada padaro priešui daug nuostolių. Štai pavyzdys iš Didžiojo karo.

1914 m. rugpiūčio m. 7 d. buvo smarkios kautynės: prancūzai kovėsi su vokiečiais, kurie tik ką buvo perėję Prancūzijos sieną ir įsiveržę į Prancūziją. Kapitonas Lombalis, prancūzų 75 mm patrankų baterijos vadas, sekė pro žiūroną kautynių lauką. Toli, už kokių 5 km, buvo didelis miškas. Iš jo išeidavo vokiečių kariuomenės voros, ir kapitonas Lombalis jas apšaudydavo.

Staiga kažkokia geltona dėmė, pasirodžiusi kairiau miško, atkreipė į save kapitono dėmesį. Dėmė didėjo ir plėtėsi. Bet per penkis kilometrus net žiūronu nepavyko išžiūrėti, kas ten yra. Viena tikrai buvo aišku, kad anksčiau šios dėmės nebuvo, o dabar ji pasirodė, ir, be to, juda; tur būt, vokiečių kariuomenė. Ir kapitonas Lombalis nusprendė dėl viso ko tą dėmę apšaudyti keliais sviediniais. Iš žemėlapiu greitai nustatė jis, kurioje vietoje yra šioji dėmė, apskaičiavo per kiek reikia perkelti ugnį, ir sukomandavo.

Švilpdami sviediniai nulėkė tolumon. Iš kiekvieno pabūklo (baterijoje buvo keturi pabūklai) buvo išleista po keturis šrapnelius: kapitonas Lombalis nenorėjo leisti daug sviedinių į šį neaiškų taikinį. Iš viso tik keliasdešimt sekundžių truko šis šaudymas. Dėmė nustojo plėstis.

Vakare kautynės nurimo. Didelis miškas atiteko prancūzams. O kairiau šio miško, didelėje aikštėje, prancūzai rado lavonų kalnus: apie 700 vokiečių raitininkų ir tiek pat arklių gulėjo negyvi. Tatai buvo beveik visas 21-as prūsų dragūnų pulkas. Jis pateko į prancūzų artilerininko akis tuo momentu, kada persirikiavo į kautynių tvarką, ir 16 šrapnelių buvo visas sunaikintas per keliasdešimt sekundžių. Štai, ką padarė staigi ir taikli artilerijos ugnis. Tokia ugnis dar, be to, prislėgia priešo dvasią ir neretai nuslopina jo atsparumą bei pasiryžimą laimėti. Tuo būdu artilerija pasižymi dar vienu savumu — dvasiniu veikimu.

Štai nedidelis pavyzdys iš Didžiojo karo.

1914 m. rugpiūčio m. 2 d. ties Tomaševu miestu 4-tas austrų pėstininkų pulkas, vienas geriausiųjų austro-vengrų kariuomenėje, puolė rusų 1-os Dono kazokų divizijos dalis. Kazokai neišlaikė stipresnio priešo puolimo ir ėmė paskubomis trauktis. Tuo laiku dvi Dono kazokų baterijos slapta užėmė pridengtą ugniavietę ir smarkia ugnimi staiga iš sparno apšaudė puolančius austrus. Ir štai kas atsitiko. Nepraėjo nė trijų minučių, kai prieš tai tvarkingai puolusieji austrai iš karto ėmė tiesiog bėgti, palikdami kautynių lauke šimtus nukautų ir sužeistų.

Nepavyko atstatyti padėties ir austrų baterijai, puolusiai padėti savo pėstininkams. Vos ji spėjo išleisti porą šūvių, kai abi kazokų baterijos apipylė ją savo sviediniais ir privertė ją palikti ugniavietę. Taip dvi rusų baterijos savo staigia ugnimi sunaikino vieną geriausiųjų austrų pulkų ir per kelias minutes visiškai pakeitė kautynių aplinkybes.

O štai dar kitas pavyzdys, kada drauge su staigumu, artilerija išnaudojo ir kitą savo savumą — ugnies lankstumą, t. y., sugebėjimą greitai kilnoti ugnį nuo vieno taikinio į kitą, telkti ją svarbiausiuose fronto baruose.

1914 m. rugpiūčio m. 17 d. Rytų Prūsijoje, ties Gumbine, rusų 27-ją pėst. diviziją puolė vokiečiai. Vokiečiai pėstininkų bei kulkosvaidžių turėjo beveik tris kartus daugiau, negu rusai, o artilerijos — du sykius daugiau. Be to, vokiečiai turėjo sunkiąją artileriją, o rusai tokios artilerijos visiškai neturėjo. Vokiečių puolimas plėtėsi sėkmingai. Tačiau vokiečiams atakuojant rusus, rusų artilerija šiame bare staiga sutelkė visų baterijų ugnį. Šioji rusų artilerijos sutelkta ugnis buvo tiek galinga, kad vokiečių pėstininkai neišlaikė jos ir netvarkingai ėmė trauktis. Šiuo tuojau pasinaudojo rusų pėstininkai ir patys ėmė pulti.

Taip artilerija, išnaudodama savo ugnies lankstumą ir staigumą, greitai pakeitė kautynių aplinkybes.

Ir tatai nėra koks nors išimtinis atsitikimas. Kautynėse daugelio baterijų ugnis perkeliama ir sutelkiama labai dažnai. Šiuo atžvilgiu artilerijos pabūklas yra gana tobulas: tikrai reikia pakeisti jo vamzdžio kryptį, o tam veiksmui pakanka sugaišti labai nedaug laiko, ir sviediniai jau kris naujoje vietoje.

Pagaliau, artilerija pasižymi dar vienu savumu — gaivumu.

Kaip žinome, sunku susekti gerai pridengtą artilerijos ugniavietę. Dar sunkiau kliudyti ir sunaikinti tokioje ugniavietėje stovinčius pabūklus. O jei baterijoje liko nors keli pasiryžę artilerininkai ir jei šie artilerininkai iš sugadintų pabūklų gali dalimis surinkti nors vieną pabūklą, iš kurio galima būtų šaudyti, tai tokia baterija tebegyvena, nenustoja šaudyti.

1904 m. gegužės 13 d., rusų-japonų kare, kautynėse ties Kin-Čzou, rusų 4-ji tvirtovės baterija šaudė iš atviros ugniavietės. Ją smarkia ugnimi iš karto apipylė kelios japonų baterijos. Rusų baterija nutilo, bet neilgam. Per kelias minutes baterija vėl paleido šūvį, paskui antrą, trečią. Vėl kelios japonų baterijos apipylė ją. Rusų pabūklas vėl kuriam laikui nutilo: jis visas užpiltas žeme. Bet štai prie pabūklo prišliaužia rusų artilerininkas, atkasa pabūklą ir vėl šaudė iš jo.

Pasirodo, iš visų baterijos pabūklinių (o jų yra iki keliasdešimt žmonių) liko gyvas tikrai vienas žmogus: eilinis artilerininkas Andrius Dubiaga. Tik jis vienas kelis sykius gaivino bateriją, tik jis vienas patraukdavo į save japonų kelių baterijų ugnį ir tuo būdu pridengdavo savo pėstininkus.

Štai kuo stipri artilerija.

Z. D.

Karo Mokyklos krepšinio komanda — kariuomenės krepšinio nugalėtoja

Kaip elgtis orinio puolimo metu

Kilus lėktuviniam pavojui ir nesant pakankamai parengtų slėptuvių, degazavimo komandų, dujokaukių ir kitų apsaugos priemonių, reikia elgtis pagal šiuos nurodymus:

1.

Gyventojai, kurie neturi jokių tarnybinių ar kitų svarbių pareigų, o taip pat pareigų susijusių su priešlėktuvine apsauga (vaikai, seneliai, moterys) turi evakuotis iš svarbesnių centrų arba arti prie jų esančių vietų, pav., didesnių geležinkelio stočių bei mazgų, kariuomenės įgulių, fabriko ir didesnių dirbtuvių, karinių sandėlių, didesnių elektros stočių, vandentiekio įrengimų, automatinio telefono stočių ir t. t. Evakuotis reikia į kaimus, į nuošalesnius priemiesčius ar miesto pakraščius, kur lėktuvų pavojus daug mažesnis.

2.

Iš kurių vietų gyventojai turi evakuotis ir į kurias vietas gali evakuotis, iš anksto nurodo priešlėktuvinės apsaugos komitetai.

3.

Evakuacijai reikalingų transporto priemonių gyventojai pasirūpina patys; taip pat patys susiranda, kur sustoti naujoje vietoje.

Reikia nepamiršti, kad pavojaus metu daug transporto priemonių bus paaimta valstybės gynimo reikalams.

4.

Apsaugai nuo bombų skeveldrų, kur galima, reikia ne arčiau kaip artimiausių pastatų aukštis išsikasti apkasus; apkasų dydis: gilumas apie 2 m, dugno plotis apie 0,6 m, viršaus plotis apie 1 m. Apkasos sienelės sutvirtinamos kartimis, lentomis, žabų pinutėmis ar kaip kitaip. Viršus apdengiamas lentomis ar apipilamas 0,4 m žemės sluoksniu. Apkasai dideliame žmonių skaičiui kasami kas 4 m laužyta linija. Tokiuose apkasuose galima pasislėpti statiesiems. Sėdimuosius apkasus reikia kasti apie 0,4 m platesnius.

5.

Apkasams vieta turi būti parinkta iš anksto ir paženklinta. Apkasus įrengti gavus įsakymą arba valstybės gynimo metą paskelbus; kur galima, geriau įrengti iš anksto.

6.

Netikėtai užklupus prieš lėktuvams ir neturint paruoštų slėptuvių bei apkasų, reikia slėptis namų rūsiuose, apatinio aukšto siauruose koridoriuose, artimiausiose duobėse, glaudintis prie sienos, medžių ir t. t.

7.

Išgirdus cheminio pavojaus signalą ar pajutus nuodingų dujų žymes ir neturint priešcheminės apsaugos priemonių, reikia stengtis patekti į aukštesnes vietas, pav., ant kalno, ant stogo, į medį. Kvėpuoti reikia pro skudurą (nosines), sumirkytus vandeniu. Geriausia skudurą mirkyti 22,5 g geriamos sodos ir 1 litro vandens skiedinyje. Neturinti geriamosios sodos, galima sumirkyti savo šlapime. Šios priemonės tinka ir akims saugoti.

8.

Apsaugai nuo laistomų iš lėktuvų skystų cheminių medžiagų reikia slėptis po pastogėmis. Esant atviroje vietoje, reikia apsisupti paltu, apsiaustu ar kuo kitu. Geriau apsaugo vilnonė medžiaga. Pavojui praėjus, apsiaustą ar kitą priemonę atsargiai, nepaliečiant apkrėstos vietos, numesti ir apvyniojus kojas švoria neapkrėsta medžiaga (nuplėšta rankovė, skvernu) skubiai vykti į pirmosios pagalbos punktą. Kvėpavimą ir akis saugoti kaip 7 str. nurodyta.

9.

Po orinio puolimo, pasijutus esant apkrėstam skystomis cheminėmis medžiagomis, reikia tuojau griebtis šių priemonių. Pirmiausia higroskopine medžiaga (vata, merle, ligninu, sugeriamuoju popieriu, kreida ir t. t.) nuvalomi nuo nuogo kūno cheminių medžiagų lašai. Vata ar kitą higroskopinę medžiagą tik pridėti prie nuodingos medžiagos lašo, kad ji sugertų; šluostyti negalima. Lašus nuvalius, jų vietas aptepti chlorkalkių tyrės (viena tūrio dalis vandens, trys dalys chlorkalkių) sluoksniu apie 3 mm storumo. Palaukus apie 3 mi-

nutes, chlorkalkių tyrę nuplauti šiltu vandeniu ir vėl aptepti: tai kartoti 3—4 kartus. Arba plauti lašų vietas 3—4 kartus vata, sumirkyta chlorkalkių skiedinyje (9 tūrio dalys vandens, 1 dalis chlorkalkių) kiekvieną kartą keičiant vatą. Chlorkalkių skiedinio vietoje galima naudoti 2% chlormino ar kalio permanganato skiedinį. Chlorkalkių arba jas atstojančių medžiagų patariama įsigyti iš anksto.

Neturint minėtų degazuojamųjų medžiagų, apkrėstas vietas galima plauti žibalu ar benzinu. Plaunama tose medžiagose sumirkytu vatos gabalu 3—4 kartus, kiekvieną kartą keičiant vatą.

Degazavus nuogąsias kūno dalis, reikia tuojau atsargiai nuslauti batus, nusivilkinti visus drabužius. Žibale ar benzine sumirkytais vatos gabalais nušluostyti kaklą, pažastis ir kirkšnį, po to gerai išsimuiliti ir visą kūną nuplauti. Akis apiplauti silpnu geriamosios sodos skiediniu. Apkrėstus drabužius ir avalinę reikia degazuoti arba sunaikinti. Degavimą atlieka specialūs pareigūnai.

10.

Cheminės lėktuvų bombos užtaisomos pastoviomis cheminėmis medžiagomis, nepastoviomis medžiagomis ir padegamomis medžiagomis. Dažnai tas bombas galima pažinti iš sproginimo.

Pastovių medžiagų bombos būna dvejopos: vietai apkrėsti ir gyvajai jėgai nuodyti. Pirmosios sproginimo žemėn. Sproginimo garsas duslus, skeveldros stambios ir jų nedaug. Sprogus, pasirodo balzganas nuodingas debesėlis. Antrosios dažniausiai sproginimo ore, nuodingi skysčių lašai krinta žemyn ir iš jų pasidaro balzganas nuodingas debesėlis. Sproginimo garsas stiprus.

Nepastoviųjų medžiagų bombos sproginimo garsas dusliai, skeveldros stambios, jų kiekis nedidelis. Čia taip pat atsiranda didokas nuodingas balzganas debesėlis.

Padegamųjų bombų sproginimo garsas stiprus, pasirodo apakinanti šviesa ir padegamos medžiagos gabalėliai degdami nukrinta 25 ir daugiau metrų aplink sproginimo vietą. Jei padegamojoje medžiagoje yra fosforo, tai susidaro dar balta migla.

Sproginimo cheminei bombai, reikia pasišalinti tokia kryptimi, kad vėjas neužneštų nuodingų dujų. Sproginimo padegamajai bombai ir pradėjus degti drabužiams ar avalynei, reikia tuojau juos numesti. Padegtus daiktus gesinti tik smėliu ar sausa žeme.

Pajutus ant kūno paviršiaus apkrėtimo žymių arba įtraukus į plaučius nuodingų dujų, reikia tuojau kreiptis į artimiausią pirmosios pagalbos punktą arba pas artimiausią gydytoją.

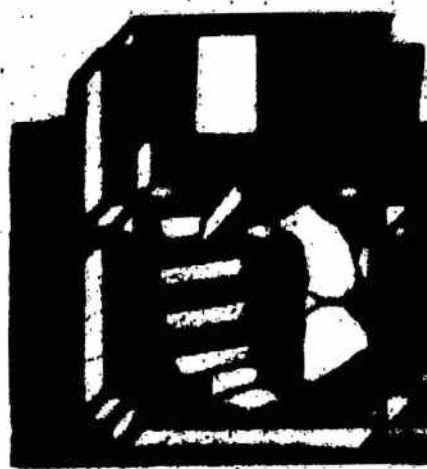
11.

Neturint degazuojamųjų priemonių ir dujokaukių, apsaugai nuo cheminių medžiagų, kur sąlygos leidžia, galima sukurti laužus ir stovėti arčiau prie ugnies, nes ugnis chemines medžiagas iš dalies naikina, iš dalies išsklaido.

Čia nurodytos apsaugos priemonės bei būdas yra paprasčiausieji ir jais tenka naudotis tik tais atvejais, kai nėra tinkamesnių priemonių.

Gen. št. plk. lt. Sidaabras
Priešlėktuvinės Apsaugos Viršininkas
Lt. Inčiūra
E. Adjutanto p.

LATVIJOS KARIUOMENĖS ĮVERTINIMAS. Vokiečių karinis žurnalas „Deutsche Wehr“ rašo, kad Latvijos valstybei susikurti daug padėjo ir Vokietijos kariuomenė, tačiau vėliau, Nepriklausomybę atgavus, Latvija pasidavė Anglijos ir Prancūzijos įtakai. Kariuomenę sudaro 4 pėst. divizijos (12 pulkų), 1 technikos divizija, 1 kavalerijos pulkas, 1 aviacijos pulkas (100 lėktuvų), iš viso taikos metu apie 25.000 karių. Karo metu galima pastatyti 200.000 karių. Latviai pasigamina patys mokomųjų lėktuvų, ryšių priemonių, taisto savo dirbtuvėse ginklus ir autovežimus, ruošiasi gaminti šaudmenis. Vokiečių telgimu, kariuomenės parengimas geras, o karių nuotauka irgi gera. Kariai pasiryžę ginti savo kraštą. Aizsargų (šaulių) korpe yra 30.000 žmonių.

NORSIJAI VYRAI

DURTUVŲ KAUTYNĖS

Eil. Jonas Meškelė gimęs 1899 m. gruodžio 23 d. Vilniaus krašte, Švenčionių aps., Adutiškių vl., Sakūnų km. Kariuomenėn pastoj 1919 m. birželio 10 d. į 1. pėst. pulko 4. kuopą.

Apie patirtus kautynėse nuotykius J. Meškelė štai ką pasakoja: „Atvykau iš Vilniaus krašto į Utenos aps., Jasonių dvarą. Čia rinkosi savanoriai. Įstoju į dvare buvusį kareivių būrį savanoriu. Aš buvau 21 iš eilės. Vyrų skaičius kasdien augo. Greit jų prisirinko apie šimtą. Jasonių dvare mes išbuvome apie savaitę. Per tą laiką mus mokė karinių dalykų. Vėliau tą visą būrį perkėlė į Vyžuonėlių dvarą. Liepos 16 d. šis būrys buvo perkeltas į 1. pėst. D. L. K. Gedimino pulko 4. kuopą. Jai vadovauti buvo paskirtas karininkas Kazickas.

Kuopa išvyksta į bolševikų frontą — Kruopelių ir Murliškių apylinkes. Čia mums tenka pakeisti to pat pulko 5. kuopą, eiti lauko sargybon ir vykdyti žvalgybos uždavinius. Bolševikai buvo įsitvirtinę Bružų kaimo aukštumose, abipus plento Utena — Zarasai. Iš visko buvo aišku, kad priešas plentą nepaprastai saugojo, nes paliai jį buvo sutraukę didelį skaičių pėstininkų ir įtvirtinęs apie 8 kulkosvaidžius, o Šiukščių km. turėjo porą patrankų.

Lygumą prieš Bružų kaimo aukštumas priešas puikiausiai dengė savo ugnimi. Tątai mus stabilizavo: negalėjome pažengti nė kiek pirmyn. Nekantriai laukėme patogesnio momento. Vieną rytą prieš šaudymui šiek tiek apsimus, puolėm staigiai. Tačiau pasmarkėjusi prieš ugnis priverčia mus pasitraukti. Pradedam nerimauti. Nervus nuramina kuopos vadas. Jis, surinkęs apie 30 vyrų (į tą skaičių papuolu ir aš), įsakė vykti išmušti Bružų kaime įsitvirtinusį priešą. Kuopos vadas prieš mums išvykstant pareiškė: „Manau, kad jūs, vyrai, neapsikiaulinsit“. Išvykstantemstant. Slenkame geroką galiuką mišku. Visai sutemsta. Nejauku. Tarp medžių šlaistosi sutemų šešėliai. Kaip taisyklė, kad miške reikia prieš saugotis iš visų pusių, kad naktis ir miškas pilni įvairiausių netikėtumų, visi gerai žinojom.

Kaklus ištiesę, ausis pastatę, durtuvus atkišę ieškojom prieš, lyg aklas lazda kelio. Tyliai, kaip šmėklos, vorelėmis perkošiam mišką. Štai ir pamiškė. Rytai jau bala. Gaišti negalima nė minutės. Kad priešas nepastebėtų, sukrintam ir prisiplakam prie žemės. Prisidengdami krūmeliais, ropomis pradedam judėti

1. pėst. pulko
eil. Jonas Meškelė

pirmyn. Slinkimas nepavydėtinas, nes vieta šlapia. Prislinkę prie prieš 300—400 metrų, atidengiam ugnį. Priešas mums atsako tuo pačiu, tik daug smarkiau. Du mūsų sužeidžia. Nuo prieš kulkosvaidžių ne tik šilta, bet ir karšta darosi. Štai netikėta pagelba. Iš Drobyų kaimo mūsų kuopos kiti vyrai pradeda pulti priešui kiek į sparną. Iš Murliškių kaimo prabyla mūsų artilerija. Sviediniai krinta taikliai, sprogsta prie pat prieš apkasų. Bolševikų ugnis silpnėja. Pergalė čia pat. Kažin kas sušunka „pirmyn!“. Pasikeliam ir pasileidžiam bėgti į prieš apkasus. Kulkos siunta apie ausis, bet nekrinta nė vienas.

Pasiekiam prieš apkasus, bet jie jau tušti. Bolševikai guli griovyje prie plento. Stumiamės arčiau jų. Šliaužiam. Teškiame keletą granatų į griovį prie plento. Priešas pradeda bėgti Degučių kaimo link. Vieni bėgančius griebiamės vaišinti šautuvų ugnimi, kiti puolam į apkasus. Čia randam kelis likusius bolševikus, kuriuos bematant nuginkluojam. Mūsų artilerija pila kaip iš gausybės rago apie 10 minučių. Sviedinių sprogimas kas kartą darosi pavojingesnis mums patiems. Bet artilerija apsimsta ir mes priešą vejame ir vejame Degučių kaimo link. Rugpiūčio, rodos, 24 d. pasiekiam Degučius. Čia atsikvepiam apie gerą pusdienį. Mes be didesnių kautynių praeinam Gražutę, Gulbinę, Zarasus ir apie rugpiūčio mėn. pabaigą išvejam bolševikus iš mūsų krašto ir tučtuojau atsiduriame bermontininkų fronte.

1920 m. grįžtam į Alytų. Su lenkais tenka susidurti Merkinės valsčiuje, Perlojos bažnytkaimyje. Kuopa, karininko Dundulio vadovaujama, užima barą dešiniajame Merkio upelio krante. Kairiame buvo lenkai. Iš abiejų upelio pusių guli Perlojos bažnytkaimis; jį jungia tiltas per upelį. Kuopos vadas paskiria 7 žmones eiti lauko sargybon. Šią sargybą lenkams smarkiai puolus, ji buvo priversta šauktis pagalbos iš kuopos. Tada kuopos vadas pasiunčia viršilą Kostą Umbrą su drąsesniais vyrais šią sargybą sustiprinti. Su šiais vyrais vykstu ir aš. Atvykę į vietą, randam lenkų užimtą kelią. Užimama pozicija prie pat tilto. Laukiam. Praėjus gal pusvalandžiui, pasirodo apie puskuopį lenkų. Mes atidengiam ugnį. Kairėje upelio pusėje esantieji namai mums kliudo šaudyti. Tuo tarpu lenkai, prisidengdami tais namais, artėja. Šaudymas iš abiejų pusių baisus. Artėjančius lenkus verčiam nuo kojų vieną po kito. Kuriuos nekliudo, tie šaukdami „vyvat, vyvat“ veržiasi pirmyn. Staiga viršila Umbrasas ar kas kitas sušunka: „Vyrai, pirmyn!“ Šokame kaip iš ugnies ir puolame lenkus.

Prasideda kova vyro prieš vyrą. Tiesiog pragaras. Triukšmas, šaudymas baisus. Durtuvai narsto apie ausis, sužeistieji šaukia, vaitoja. Kovojuame kaip liūtai. Žaibo greičiu man iš šono sublizga durtuvas. Priešas bandė man durtuvu smogti beveik į vidurį, bet aš trenkiau jam per šautuvą iš viršaus. Išmušus šautuvą iš rankų, lenkas ėmė bėgti. Paėmiau jį kaip taiki-

GINKLO BROLIAI

RADIJO VAIZDELIS

Veikia:

Būrio vadas, I kareivis (dzūkas),
Skyrininkas, II kareivis (žemaitis),
Eil. Vanagas, III, IV ir V kareiv.,
J. k. Dagilis, Budėtojas.
Be to, muzikantai bei choras.

(Tolumoje girdėti tylus armonikos niūniavimas. „Pasėjau linėlius ant pylimo“... Muzika pamažu stiprėja ir artėja, paskui palaipsniui silpnėja, ir griežia visą laiką vos girdimai).

PRANEŠĖJAS

Laisvas laikas kareivinėse. Karių būrelis prieš šaudymą prie stovų valo šautuvus.

I KAREIVIS

Klausyk, Vytai, po tavų (dzūk. ant.) aš valysiu.

III KAREIVIS

Po manęs valo Sabas.

IV KAREIVIS

O po manęs Buožpadis ir Abelis.

I KAREIVIS

O tu, Simai, ar jau išvalei vamzdį?

V KAREIVIS

Pas mane tvarkoj. O tu, Vladai?

VLADAS DAGILIS

Ehe, aš šiandien šaudykloj išpyškinsiu atostogų liudijimą.

I KAREIVIS

Ana, va, žiūrėk anų nedėlių Pūkas irgi tų paci sakė, o Džievu visus langus iškulė. (Vyrų juokiasi. Girdėti šautuvų spynų darinėjimas ir neaiškūs balsai: „Ginklininke, pakulų“ — „va, ar nematai: po suolu“. — Tyliai mormorando niūniuoją: „Mylėjau mergelę“, tuoj prisideda antras, trečias balsas, kaskart drąsiau ir jau dainuoja visas skyrius. Baigiant antrą posmą, daina nutrūksta).

SKYRININKAS (garsiai)

Jaunas kareivi, Dagili, išvalei šautuvą?

DAGILIS

Išvaliau, tamsta skyrininke, ir šaudyti pasiruošęs.

SKYRININKAS

Gerai Dagili. O dabar bėk į svečių kambarį; tave kviečia.

DAGILIS

Bėgsiu į svečių kambarį (suduoda kulnėmis ir išeina).

G O N G A S

(Kareivinėse vėl negarsus triukšmas. Tolumoje melancho-
liškai griežia smuikas).

II KAREIVIS (žemait.)

Ei, muzikonts, ateik čionai mumis palinksminti.

(Armonika nerangiai atsiliepia į kareivio kvietimą. Pamažu pradeda griežti tango. Visi pritaria):

Ar saulė spirgina ar lyja,
Valyt reik šautuvą kasdien.
Mes davėm vardą jam „Rozalią“
Ir vargstam, džiaugiamės išvien.

Rozalią (bosas)

Širdie, tavęs mes niekad neužmiršim,

Rozalią (bosas)

Širdie, pilnoj kautynių aprangoj,

Rozalią (bosas)

Širdie, kol mes gyvensime ar mirsim, —

Paliksi mūsų kareiviškoj širdij karštoj...

Ro-za-li-ja (bosas).

(Pasigirsta juokas ir plojimas, armonika užplėšia smar-
kią polką).

SKYRININKAS (garsiai)

Baigt dainą! Skubėt tvarkytis: po penkiolikos minučių
vykstam į šaudyklą. Budėtojas, po penkiolikos minučių su-
švilpsi.

BUDĖTOJAS

Po penkiolikos minučių sušvilpsiu.

G O N G A S

PRANEŠĖJAS

Po pusvalandžio kazematai ištuštėjo. Rajone išsitiesė ly-
gios, žalsvos gretos, saulėje blizgėjo šautuvų vamzdžiai. Keli
komandos žodžiai, ir būrys lygiu žingsniu pasuko į šaudyklą.
Žingsnių aidas ir daina atsimušė šlaituose, o pušynas toli nu-
nešė atsikartojančius aidus.

(Pasigirsta negarsi daina „Ei, žirgeli“... Tolydžio stip-
rėja, pasigirsta žingsniai).

BŪRIO VADAS

Baik dainą! Būrys stok! Po du rikiuok! Kairėn! Pirmoji
eilė du žingsniu į priekį žengte marš! Apžiūrai ant peties!
Skyrininkai, patikrinti šautuvus.

SKYRININKAI (choru)

Patikrinti šautuvus.

(Girdėti spynų tarškėjimas, kartais žodžiai „gerai“.

SKYRININKAS

Jaunas kareivis Dagilis, pasižiūrėk! Tamstos šautuvas
neišvalytas.

DAGILIS

Tamsta skyrininke, aš išvaliau.

SKYRININKAS

Išvalei?! O čia kas? Pasižiūrėk, pilnas vamzdis tepalo.

BŪRIO VADAS

Puskarininke Dilge, kas atsitiko?

SKYRININKAS

Tamsta leitenante, j. k. Dagilis atėjo į šaudyklą su neva-
lytu šautuvu. Be to, du kartus sakėsi išvalęs.

ni, bet pagaliau į beginklį priešą ir dar iš užpakalio, nešoviau. Štai šalia manęs su mirtimi grumiasi Alfonsas Vaikutis: jį durtuvais puola du lenkai, bet Vaikutis akrobatiškai nuverčia nuo kojų abu lenkus. (Apie šį vyrą žiūr. 1938 m. „Kario“ Nr. 1). Vaizdas baises.

Nukautųjų baisios veidų išraiškos. Lenkai buvo atmušti, bet vėliau, atskubėjus jų didelėms jėgoms, mes buvome priversti pasitraukti. Kiek atsimenu, šiose kautynėse, priešas mirštamai sužeidė durtuvu į vidurį mūsų eilinių Mickevičių, kuriam griebėsi suteikti pirmąją pagalbą eil. Karanauskas, bet ir šį, pirmiau negu spėjo tai padaryti, priešą kulka mirštamai pakirto. Buvo ir daugiau nukautų ir sužeistų, bet pvardžių neatmenu. Tačiau didelis skaičius mūsų ir aš pats likom sveikutėliai, — baigė savo atsiminimus eilinis Jonas Meškelė.

Vėliau J. Meškelė perėjo į širvintų partizanų 1-mą grupę, kurioje būdamas dar dalyvavo visoje eilėje kautynių su lenkų partizanais. Širvintuose Avizonių kaime per puolimą buvo sužeistas.

Už pasižymėjimus kautynėse J. Meškelė apdova-

notas Vyčio kryžiumi. Dabar tarnauja Karo Muziejuje sargūnu. Muziejaus vyresniojo sargūno viršilos Tvarkūno žodžiais, kuris taip pat yra Nepriklausomybės karų dalyvis ir jo brolis žuvęs Nepriklausomybės kare, šiaip apibūdina eil. J. Meškelę: „Buvo narsus vyras. Pareigūnas taip pat geras. Muziejuje dirbant, jam niekada nereikia priminti jo pareigos“.

Vyčio kryžiumi apdovanojimo lape šiaip pažymėta apie eil. J. Meškelę: „1920 m. spalio 3 d. kautynėse ties Perlojos miesteliu lenkai pradėjo supti 4. kuopos užimamą barą, norėdami atkirsti mūsų kelią pasitraukti. Kuopos vadas pasiuntė viršilą Kostą Umbrą su 20 kareivių sargybai sustiprinti, bet atėję paskirton vieton rado kelią užimtą lenkų puskuopio ir mūsų sargybą išmuštą iš apkasų. Kareivių tarpe buvo kilusi baimė, bet viršilos Kosto Umbraso ir kareivių Alfonso Vaikučio, Silvės Stulgio ir Jono Meškelės drąsumo dėka, kurie pirmi puolė durtuvais lenkus, pavyko ir kitus kareivius įtraukti į kautynes. Tuo būdu kuopa su gurguole pasitraukė iš priešų apsupimo be didelių nuostolių“.

Z. Veliuoniškis

BŪRIO VADAS

Gera! J. k. Dagilis, paimsi valandą su šautuvu už ginklo neprižiūrėjimą ir valandą už melavimą.

DAGILIS

Paimsiu valandą už melavimą ir valandą už ginklo neprižiūrėjimą.

G O N G A S**PRANEŠĖJAS**

Šaudykloje užverda darbas. Dunda šūviai, trenksmas per girią skrenda, kulkos lekia į taikinį, palikdamos mažas, vos įžiūrimas skylutes. Garsiai skaičiuojami pataikymai, taškai, imamos pataisos, tarška šautuvų spynos, o po to vėl šūviai. Taip lavina vyrai ranką ir akį, kad nė viena priešui skirta kulka nepaklystų.

BŪRIO VADAS

Vyrai, šiandien sušaudėt neblogai. Geriausiai sušaudė pirmas skyrius, individualiai — j. kar. Dagilis, antras — j. k. Mickus, trečias — eil. Ropelė. Antrieji du šiandien gauna atostogų liudijimus, o j. k. Dagilis dėl padaryto nusikaltimo liudijimo negauna. O dabar pasitaisyti!

VANAGAS

Tai tau, Dagili, ir atostogų liudijimas!

III KAREIVIS

Vanagai, ko tu prie to Dagilio kimbi?

IV KAREIVIS

Matai, Vanagas su Dagiliu amžini priešai.

I KAREIVIS (dzūk.)

Kažne, kap jam ty pastaikė, kiba ne savo šautuvą buvo iščyscinis.

II KAREIVIS (žem.)

Vo tep er bova. Ons vesa deina dērba, vo strielba nenušveista. Vyra, če kors vēse ne veituo spuosa iškēta.

III KAREIVIS

Tai piemēns darbas!

VANAGAS (sau tyliai)

Gal ir negerai išėjo, bet kad jau įvyko — — tebūnie, nieko nepadarysi.

G O N G A S**PRANEŠĖJAS**

Šaudymas baigtas, taikiniai, lyg sušaudyti priešai, guli ties karių kojomis. Komanda, ir vėl gretos grįžta į kareivines. Lygiais laukais lekia daina, jaunose krūtinėse širdys dega, pulsai plaka jėga, kuri nė didžiausiose vėtrose nepalūžtų. (Girdisi žingsniai ir daina „Ei, jaunyste“. Pamažu tolsta ir visai nutyla).

(Kazematuose griežia armonika. Kareivių balsai, toliau — mormorando daina visą laiką, kol pranešėjas kalba).

PRANEŠĖJAS

Šeštadienio popiet. Smagu naujai išvalytuos kazematuos, šviesu ir erdviu, rodos, sienos prasipletė ir daugiau saulės į kazematus įleido. Vieni kariai su leidžiamaisiais išėjo į miestą, kiti rajone kamuolį spardo, tretį — dainuoja ir griežia. Eilinis Vanagas, kuopos vado pasiūstas, su nedideliu gelsvu voku išėjo į bataliono štabą, o j. k. Dagilis išėjo į rajoną.

III KAREIVIS

Vyrai, kodėl tas Dagilis šiandien toks rimtas. Kasdien nuo jo dainų kazematai skamba, o šiandien nusiminęs į rajoną išėjo.

II KAREIVIS

Vo, kēp nebus liūdnas: toks nepasisekims ištēka.

I KAREIVIS

O tu, mislini, kitokis būtai. Ir tu būtai smūtnas, kap ir jisai.

(Pasigirsta daina. Pradžioje tyliai, paskui — garsiau, armonikai pritariant. Gaida „Gera buvo gospadinė“).

O kaip gera kazematuos

Subatos sulaukius,

Kai armonika užgroja,

Dainą kai užtraukiam.

Juk mes šaunūs kareivėliai,

Tralia, olia lia-lia!

Mes nei vienas neapkiautę

Ir linksmi be galo.

VANAGAS (uždusęs)

Vyrai, ar aš čia nepalikau voko?

V KAREIVIS

Voko? Kokio voko?

VANAGAS

Voko, kurį kuopos vadas davė.

III KAREIVIS

Juk tu jį išsinešei. Į knygą buvai įsidėjęs.

VANAGAS

Į knygą? Bet knygoj nebėra. Visą laiką knygą rankoj laikiau, ar aš būsiu išmetęs...

III KAREIVIS

O ar svarbus tas laiškas?

VANAGAS

Gera! jei tai būtų laiškas. Ten buvo 300 litų. Kuopos vadas įsakė nunešti į bataliono štabą... neišmokėtos algos... patikėjo... kaip geram kariui, o aš...

V KAREIVIS

Su tavim baigta.

VANAGAS

Taigi, kad baigta. Bus mažiausiai mėnuo daboklės ir 300 litų iš kišenės.

IV KAREIVIS

Kažin ar užteks. Juk čia nuostolis valstybei. Ir per tavo žioplumą...

VANAGAS

Bet kas dabar daryti? Kaip kuopos vadui pasiaiškinti? Ech, vyrai, įkliuvau...

DAGILIS (jėjęs tyliai)

Vanagai, aš tau kai ką turiu pasakyti.

VANAGAS (nusiminęs)

Et, ką tu gero pasakysi.

DAGILIS

Aš rimtai. Aš radau tavo voką.

VANAGAS

Tu radai? Tu! Drauge!...

DAGILIS

Tyliau, tyliau.

VANAGAS

Ne, ne, tu aukso vyras. Tu, Vladai, gelbsti mane po to, kai aš tau tiek blogą esu padaręs. Juk aš šautuvus sukeičiau, ir tave už tai nubaudė.

DAGILIS

Aš tai seniai žinojau. Bet tylėjau, nes tau už tai grėsė didesnė bausmė.

VANAGAS

Vyrai, Dagilis mano voką rado, — Dagilis, kurį aš šiandien nuskriaudžiau.

IV KAREIVIS

Vuo, ar aš nesakiau.

III KAREIVIS

Tu, Dagili, šaunus vyras, jei taip pasielgei. Juk tu galėjai pinigų pasisavinti.

DAGILIS

Aš pamačiau, kaip Vanagai ties tvora vokas iškrito, pakėliau ir gražinu.

III KAREIVIS

Bet Vanagas tavo priešas.

DAGILIS

Karių tarpe priešų nėra. Tėra tik ginklo broliai. Mes turime vienas kitam visur ir visuomet padėti (pabrėžti).

VISI (choru)

Puiku! Vyras! Pakelt Dagilį! Valio!...

BUDĖTOJAS (komanduoja)

Baigt! Ramiai! (Tyla). Tamsta leitenante, kuopoj man budint nieko neatsitiko.

BŪRIO VADAS

O ką reiškia triukšmas?

BUDĖTOJAS

Tai Dagilis, tamsta leitenante, Vanagą iš nelaimės išgelbėjo.

VANAGAS

Tamsta leitenante, Dagilis aną dieną nukentėjo, bet dėl mano kaltės. Mano šautuvą buvo išvalęs Dagilis, nes aš jį buvau sukeitęs.

BŪRIO VADAS

Nieko nesuprantu.

III KAREIVIS

Dagilis, tamsta leitenante, iššveitė Vanago pakištą šautuvą.

VANAGAS

Taip, yra, tamsta leitenante... Aš kaltas...

BŪRIO VADAS

Aha... (po pauzos). O tu, Dagili, atleidi Vanagai?

DAGILIS

Jau seniai atleidau, tamste leitenante.

BŪRIO VADAS

Gera! Tau, Dagili, bausmę nuimu, o tau, Vanagai, palieku tą pačią lygtinai.

VANAGAS

Tą pačią Dagilio bausmę lygtinai.

KULTŪRINIAI KARIUOMENĖS LAIMĖJIMAI

Visą laiką intensyviai tvarkomos ir tobulinamos visos mūsų kariuomenės darbo, organizacijos, mokyimo ir gyvenimo sritys. Ypač tame sąjūdy daug reikšmės skiriama kareivių švietimo ir auklėjimo darbui. Sakytam reikalui nesigailima laiko ir pinigų.

Tačiau kultūrinis darbas yra neaprepiamas, nes žmonijos kultūrinė pažanga neturi ribos: ji nenutraukiamai siekia pirmyn. Kultūrinio darbo pasiekimus vertinant, negalima panaudoti konkrečių matų, todėl paprastai vertinamas priemonių kiekis ir jų kokybės pakėlimas.

Yra sakoma, kad darbas — tai sistema. Todėl, vykdamas kurį nors darbą, yra pravartu pažvelgti į jau atliktą darbą ir pamatyti bent kokius to darbo pasiekimus, kad nebūtų nukrypstama nuo darbo linijos ir be to, būtų galima pasimokyti iš praeities.

Todėl į tokio darbo eigą, kur visuomet sunkiau pastebėti vaisius, kada ne kada pravartu pažvelgti, padaryti kaip ir apyskaitą, kad, pamatę laimėjimus, energingiau ir našiau galėtumėm toliau dirbti.

Kareivių švietimo ir auklėjimo darbą galima suskirstyti į kelias sritis.

Švietimas. Tuo tarpu ateinantieji į kariuomenę naujokai vis dar yra gimę ir augę Did. ir Nepriklausomybės karų laikais, kada Lietuvoje beveik mokyklų nebuvo arba jos daugumai buvo neprieinamos. Todėl ir dabar dar naujokų tarpe pasitaiko tam tikras procentas visiškų arba pusiau analfabetų. Sakysim, š. m. gegužės 1 d. tarnybos pradžios naujokų yra 3,9% nemokančių nei skaityti, nei rašyti, 0,6% mokančių tik skaityti ir 7,7% nors mokančių šiaip taip skaityti ir rašyti, bet jokios mokyklos nelankiusių ir, žinoma, labai menko išsilavinimo. 37% yra lankę pradžios mokyklą, bet daugelis jų jau yra pamiršę mokykloje dėsytus dalykus.

Todėl kariuomenės mokymo programoje yra skiriamos švietimo pamokos ir tokie kariai mokomi skaityti, rašyti, skaičiuoti, pritaikomųjų mokslų — istorijos, krašto pažinimo ir t.t.

Per palyginti trumpą karinės tarnybos laiką bemoksliai kariai pramoksta visų šių pagrindinių dalykų ir tuo būdu praplečia savo protinį akiratį, lieką naudingesnį ne tik kariuomenėje, bet ir visai tautai. Tik labai mažas procentas grįžta į namus nieko nepramokę. Tačiau tą procentą sudaro naujokai, paleisti iš kariuomenės nebaigę savo karinės tarnybos dėl ligos ar kitų priežasčių.

Sakysim, 1937 m. lapkričio 1 d. tarnybos pradžios naujokai atvyko į kariuomenę tokio išsilavinimo: 4,8% visiškų analfabetų, 0,7% mokančių tik skaityti, 7,5% mokančių šiaip taip skaityti ir rašyti, bet jokios mokyklos nelankiusių, 36,4% buvusių pradžios mokykloje, bet jos nebaigusių, visi kiti baigę viduriniąsias ir aukštąsias mokyklas arba buvę jose, bet jų nebaigę. Tačiau to-ėmimo kariai, atlikę karinę prievolę, š. m. birželio 9—10 d. d. grįžo į namus tokio išsilavinimo: 0,08% nepramokusių nei skaityti, nei rašyti, 0,2% pramokusių tik skaityti, 12% mokančių skaityti ir rašyti, 36,4% buvusių pradžios mokykloje, bet jos nebaigusių ir t.t.

Taigi, iš atvykusių į kariuomenę 4,8% naujokų analfabetų 4% čia išmoko skaityti ir rašyti, iš 0,7% mokančių tik skaityti 0,5% išmoko rašyti, o mokančių skaityti ir rašyti karių skaičius pasiekė 12%.

1938 m. kareivių švietimo reikalams — sąsiuviniams, pieštukams, kreidai, rašalui ir kitoms mokymo priemonėms įsigyti išleista 25,1% visos kareivių švietimui ir auklėjimui skirtos sumatos.

Kareivių auklėjimas bei kultūrinimas apima žymiai didesnę ir prasmingesnę darbo barą.

Šių metų gegužės 1 d. tarnybos pradžios naujokų, baigusių pradžios, viduriniąsias ir aukštąsias mokyklas bei jose buvusių, į kariuomenę atvyko iš viso 50,8%.

Ši naujokų dalis yra labai jautri dvasinei pažangai, todėl kariuomenėje yra sudaromos sąlygos ir įgyjamos priemonės šiai gerovei ugdyti. Tokie kariai, bendraudami su bemoksliais ar menkesnio išsilavinimo ginklo draugais, įneša į jų tarpą daug sveikos karinės nuotaikos, sustiprina jų dvasinę būseną.

Kareivių auklėjimo bei kultūrinimo lygiui pakelti, kariuomenės dalyse yra įsteigtos kareivių bibliotekos, perkamos knygos, išrašomi laikraščiai, rengiamos paskaitos ir ekskursijos, rengiami kariuomenės radijo pusvalandžiai ir t.t.

Kareivių bibliotekos. Pereitais metais kareivių bibliotekos praturtėjo visa eile naujausių leidinių, praturtėjo skaitytojų skaičiumi ir bibliotekų bei skaitytojų techniniu sutvarkymu. Kiekviena kareivių biblioteka pereitais metais gavo po 110 knygų. Iš viso 7000 tomų. Tai tik vienais metais! O juk kasmet kareivių bibliotekos yra gausiai papildomos naujausiais leidiniais. Dabar kareivių bibliotekose yra geriausi mūsų rašytojų ir verstinių veikalai.

Laikraščiai. Kasmet kariuomenės dalims yra išrašomi laikraščiai ir žurnalai. Jų yra išrašoma tiek, kad tektų kiekvienai kuopai, kiekvienam smulkesniam daliniui. Pereitais metais buvo išrašyta ir siuntinėjama kariuomenės dalims 3603 egz. įvairių mūsų laikraščių bei žurnalų ir šiam reikalui išleista 22,3% visos kareivių švietimui bei auklėjimui skirtos sumatos. Be to, pereitais metais į kariuomenės dalis buvo siuntinėjama 2316 egz. „Kario“.

Paskaitos. Įvairių valstybinių bei tautinių švenčių proga kariuomenės dalyse yra rengiamos kareiviams pritaikytos tai šventei paskaitos. Tokios paskaitos kareiviuose sustiprina šventės nuotaiką ir ją daugiau suprasmina.

BŪRIO VADAS

Gera, vyrai, kad jūsų tarpe nyksta asmeniškios nesantikos ir vaidai. Jūs visi turite būti viena šeima, ginklo broliai, turite dirbti vienas už visus, visi — už vieną.

BUDETŲJAS

Stok! Ramiai! (Būrio vadas išeina).

VANAGAS

Dagili, broli, duokš ranką.

DAGILIS

Še ranką, mielas ginklo broli.

VISI (choru)

Valio Dagilis! Valio Vanagas! Valio!..

(Dainuoja algirdėnų maršą „Mes Algirdo vaikai“.

Antrą kartą kartojant, maršas — daina tilsta ir visai nutyla.

Be to, kariuomenės dalyse yra rengiamos kultūrinės ir specialinės paskaitos, ypač iš žemės ūkio srities. Pereitais metais perskaityta daugiau paskaitų, negu kitais metais, būtent, 690 paskaitų per 494 valandas. Žemės ūkio klausimais paskaitas skaityti kviečiami agronomai; kitų sričių paskaitas skaityti pavedama dalies karininkams. Kad visos rengiamos kareiviams paskaitos būtų vaizdingesnės ir patrauklesnės, pereitais metais Kar. Št. Spaudos ir Švietimo Skyrius nupirko kai kurioms kariuomenės dalims 6 didelius epidiaskopus „Lektor“ ir 20 mažų — „Adept“. Prie epidiaskopų pirkimo prisidėjo ir kariuomenės dalys, padengdamos dalį išlaidų iš savo ekonominių sumų.

Epidiaskopus kariuomenės dalys naudoja, rengdamos tiek karinio, tiek kultūrinio pobūdžio paskaitas, jas pailiustruodamos ir tuo būdu daugiau suprasmindamos bei paryškindamos pačias paskaitas.

Ekskursijos. Pereitais metais surengta 5 ekskursijos į pajūrį. Ekskursijose dalyvavo visų dalių kareiviai. Į pajūrį ekskursijos plaukdavo iš Kauno Nemunu, todėl provincijos igulų kareiviai ta pačia proga apžiūrėdavo Kauną. Kai kurios provincijos igulų dalys rengiamų į pajūrį ekskursijų metu negalėjusios atvykti į Kauną, specialiai tuo tikslu surengė keletą ekskursijų. Provincijų igulos krašto pažinimo tikslu surengė daug ekskursijų į netoli nuo igulų esančias įžymesnes vietas, žinoma, turinčias kultūrinės ir istorinės reikšmės.

Radijas. Jau 10 metų, kai Valstybės Radiofonas kas sekmadienį skiria kariuomenei pusvalandžius. Per pusvalandžius duodamos mūsų karinės aktualijos, informuojama apie karinę tarnybą, rengiami radijo vaidinimai ir paskaitos. Tuo būdu duodama progos ir besidominčiai Lietuvos kariuomenės gyvenimu visuomenei pažinti prasmingą, darbštų ir nuotaikingą kario gyvenimą įvairiose aplinkybėse, sąlygose ir specialybėse.

Kariuomenės radijo pusvalandžių programas daugiausia vykde Kauno igulos dalys, tačiau nemaža yra ir provincijos igulos dalių, įvykdžiusių savo programas.

Nors provincijos igulų radijo pusvalandžio programos vykdytojams atvykti į Kauną susidaro kai kurių keblumų, tačiau, nežiūrint to, toks provincijos dalių pasirodymas radiofone yra reikšmingas ir pageidautinas keliais atžvilgiais, būtent: 1) Apsilankydami Kaune, kariai turi progos aplankyti įžymesnes Kauno vietas ir kultūrinės įstaigas, 2) pajavairinimas pačių pusvalandžių programos, 3) platesnė kariuomenės propaganda ir 4) pagilinimas tradicijos bei palaikymas ryšių su buvusiais savo dalies kariais, plačiai pasisklidusiais po visą kraštą.

Pereitais metais per kariuomenės radijo pusvalandžius buvo suvaizdinta 38 radijo vaizdeliai ir per keletą pusvalandžių atlikta ekskursija po Karo Muziejų. Be to, perėitų metų vasarą buvo surengtos 4 radijo transliacijos iš Gaižiūnų poligono.

Visus radijo vaizdelius režisavo Valstybės Dramos artistas St. Čaikauskas. Prie kariuomenės radijo pusvalandžių programų įvykdymo yra prisidėję ir kiti Valstybės Dramos artistai.

Teatras ir muzika. Jau yra susidariusi kaip ir tradicija, kad Kauno igulos kareiviams per jų karinės tarnybos laiką surengiami 2—3 Valstybės Teatro spektakliai. Tuo jiems sudaroma proga pažinti tea-

trą ir pasigėrėti mūsų stipriausiomis teatro meno jėgomis. Pereitais metais tokia proga buvo sudaryta ir provincijos igulų kareiviams poligone, kur buvo surengti Valstybės ir Šaulių teatrų spektakliai.

Be to, padaugėjo ir dalių scenos bei muzikos būrelių. Jau seniai buvo jaučiamas naujesnių, šių laikų dvasią ir tikslus labiau atitinkančių scenos veikalo trūkumas. Paskelbtas konkursas davė naujų, premijuotų veikalo: St. Lauciaus „Signalas“, Žilio — „Neprašyti svečiai“ ir J. Dovydaičio — „Geležinis trejetas“.

Iki šiol taip pat buvo jaučiama didelė spraga karinių maršų srity. Žygio, parado, o dažnai ir dalių sutikimo maršai buvo svetimi, pasisavinti. Pereitais metais paskelbtieji kariuomenės maršų konkursai davė 3 žygio, 3 parado maršus ir beveik visos dalys aprūpintos sutikimo maršais. Susirūpinta sukurti kariniams orkestrams lietuviškų koncertinių dalykų. Šioje srityje savo darbu prisidėjo kompozitoriai J. Tallat-Kelpša ir J. Karnavičius. Šiuo metu mūsų kariuomenės muzikos repertuaras praturtėjo trimis p. Tallat-Kelpšos sukurtais ir kariuomenei padovanotais dalykais, būtent: „Savanorių daina“, „Kur lygūs laukai“ ir „Nepasiduosim!“. Tie visi dalykai sudaro vieną didesnę muzikos veikalo. Už tai kariuomenė p. Tallat-Kelpšai yra labai dėkinga.

Kino-teatras. Pereitais metais privačiuose kinuose demonstruotų filmų skaičius žymiai pašoko. Kinas davė progos kariam parodyti geresnių užsienio filmų, užsienio karinio mokymo ir ginklų apžvalgą, o taip pat ir Lietuvos svarbesnius įvykius. Be to, visoms kariuomenės dalims buvo parodyta kultūrinė apžvalginė filma „Lietuva“.

Kai kurios kariuomenės dalys turi įsigijusias nuosavus kino aparatus ir įsirengusias sales filmoms rodyti. Šiuo reikalu rūpinasi ir kitos kariuomenės dalys, nes kinas šiuo moderniuoju metu yra didelis kultūrinimo bei auklėjimo veiksnys.

Pereitais metais kino aparatų įsigijimui bei filmų seansų išlaidoms apmokėti išleista 3,8% visos kareivių švietimui ir auklėjimui skirtos sąmatos.

Aplamai, kareivių švietimo ir kultūrinimo darbui kasmet yra sudaromas planas ir pagal jį apskaičiuojamos išlaidos tam darbui įvykdyti.

Baigiant negalima nepaminti tų pionierių, kurie, dirbdami šį kultūrinį darbą, nesigailėjo gerų norų, laiko ir energijos šiam tokiame reikšmingame darbui. Aišku, kad šį didelį darbą dirbo ir daug žmonių, pradedant kariuomenės vadovybe ir baigiant pačiais kareiviais. Reikia manyti, kad geriausias visiems šios srities darbininkams bus atlyginimas, kad per 1938 metus kariuomenės kultūrinis darbas davė gražių vaisių ir naujų laimėjimų mūsų kariuomenės kultūrinimo srity.

Intensyviai dirbdami šį darbą, metai po metų mes vis kas kartą daugiau pateisinam mūsų Vyriausiojo Vado Respublikos Prezidento A. Smetonos šį pareiškimą: „Kariuomenė yra ne vien tautos saugumo organizacija, bet ir svarbi visuomenės auklėtoja. Jaunuolis, atlikdamas savo karinę pareigą, užgrūdina savo kūną ir savo dvasią. Kariuomenė, vadinasi, yra pavyzdinga vyriškumo mokykla, dėl to ji turi būti visų, kas myli savo kraštą, labai gerbiama ir mėgstama“.

J. B.

Karas Europoje

Iki šiol trukęs nekrūvinasis „nervų karas“, pagaliau įsidedė į stambų kruviną karą, į kurį iš karto įsitraukė net kelios didelės valstybės. Ar šis karas netolimoje ateityje plės — šiandien sunku pasakyti.

Rugsėjo 1 d. — istorinė diena naujojo karo. Tą dieną Vokietijos kancleris Hitleris paskelbė vokiečių kariuomenei tokį įsakymą: „Lenkų valstybė atsisakė priimti mano pasiūlytą taikingą kaimyninių santykių išsprendimą. Vietoje to ji (Lenkija) šaukėsi ginklo. Lenkijoje gyvenę vokiečiai persekiojami kruvinu teroru, varomi iš savo namų ir ūkių. Visa eilė didžiajai valstybei nepakenčiamų sienos sulaužymų rodo, kad lenkai nėra linkę gerbti Vokietijos sienų. Tokiems išdidumo manijos veiksams pasipriešinti man nelieka kitos priemonės, kaip nuo dabar jėgai pasipriešinti jėga. Vokiečių kariuomenė kovą už atgijusios vokiečių tautos garbę ir gyvybines teises ves su kietu pasiryžimu. Aš laikiu, kad kiekvienas kareivis, prisimindamas didžiulį amžinos vokiečių kareivybės tradicijas, vykdys savo pareigą iki paskutiniųjų. Tepasilieka visuomet ir bet kurioje padėtyje jūsų sąmonėje, kad jūs esate Didžiosios nacionalsocialistinės Vokietijos atstovai. Tegyvuoja mūsų tauta ir mūsų valstybė!“ Šis įsakymas ir buvo lyg karo paskelbimas Lenkijai.

Tos pat dienos rytą ir prasidėjo karo veiksmai tarp vokiečių ir lenkų kariuomenių žemėje ir ore. Vokiečių DNB pranešė, kad vyriausioji vokiečių kariuomenės vadovybė paskelbė šitokį pranešimą: „Įsakius fiureriui ir vyriausiajam kariuomenės vadui, kariuomenė perėmė aktyvų reicho gynimą. Vykdydama jai pavestą misiją pasipriešinti lenkų jėgai, vokiečių kariuomenė ši rytą per visas vokiečių sienas pradėjo kontrpuolimą. Tuo pačiu laiku išskrido karo aviacijos eskadrilės naikinti karinius tikslus Lenkijoje. Karo laivynas perėmė Baltijos jūros gynimą“.

Lenkų agentūra apie karo veiksmų pradžią šiaip praneša: „Vokiečiai rugsėjo 1 d. rytą karo veiksmus prieš Lenkiją pradėjo šitokiu būdu: Pirmiausia buvo iš oro bombarduojamas Myszyniec, Grajewo ir Chorzele į šiaurę nuo Varšuvos. Aukštojoje Silezijoje vokiečių kariuomenė įsiveržė tarp Neu Mittelwalde ir Richtahlio, į pietus nuo Osrowo. Iš oro buvo bombarduojama Poznanė, apie 7 val. ryto. Poznanės vaivadijoje buvo puolama Leszno kryptimi. Vokiečių kariuomenė užėmė Zbąszyno pasienio stotį. Buvo puolama, dalyvaujant smogiamosioms dalims, pasienio sritims tarp Krasztos ir Przepicės. Vienas pėstininkų batalionas su tankais puolė Lublinę, Tarnowskie Gory. Gleivitzo — Ratiboro fronte su tankais buvo puolama, apsupant Mikulowo. Iš oro buvo bombarduojama Krokuva, Katovica, stotis ir tunelis netoli Krokuvos, nepadarant nuostolių. Iš Slovakijos buvo su tankais puolama Zakopanė. 6,45 val. vokiečių kariuomenė perėjo Lenkijos sieną tarp Vislos ir Deutsch Eylavo. Buvo bombarduojama iš oro Chwałęczyces, Rybniko apskrityje. Į lenkų sargybinius buvo paleista apie 500 šūvių. Po susišaudymo vokiečiai buvo čia atremti. Buvo bombarduojami: Čenstakava, Tczewas, Puckas, ir Gardinas“.

„Patas“ priduria, kad vokiečiai pradėjo pulti tik praėjus kelioms valandoms po to, kada Lenkijos ambasadorius Berlyne pranešė vokiečių vyriausybei apie palankų lenkų vyriausybės nusistatymą dėl britų vyriausybės pastangų išlaikyti taiką.

Dėl kilusio karo vokiečiai kaltina svarbiausia lenkus ir anglus. Tuo tarpu lenkai ir anglai visą karo kaltę primeta Vokietijai. Lenkų „Patas“ tuo reikalu paskelbė tokį rugpjūčio 1 d. oficialų komunikatą:

„Ryšium su vakar apie 23 val. per Vokietijos radiją paskelbtu pranešimu, kuriame vokiečių vyriausybė ultimatumo forma reikalauja atiduoti Vokietijai Dancigą ir tris ketvirtis Pamario vaivadijos, be jokių sąlygų, pasiunčiant tam tikslui į Berlyną specialų Lenkijos delegatą, konstatuojama štai kas: pagal lenkų vyriausybės rugsėjo 1 d. komunikatą, lenkų vyriausybė pareiškė britų vyriausybei sutikimą su jos tarpininkavimo akcija, kurios tikslas turėjo būti užmegzti derybas su vokiečių vyriausybe karui išvengti. Tai buvo pareikšta vakar vakare Berlyne Lenkijos ambasadoriaus Lipskio vokiečių užs. reik. ministeriui Ribentropui. Atsakydama į tą pareiškimą, vokiečių vyriausybė paskelbė aukščiau paminėtą pranešimą, kuriame nurodomos sąlygos, kuriomis tos derybos turėtų būti vedamos. Tuo tarpu praėjus tik kelioms valandoms, vokiečių vyriausybė pradėjo karo veiksmus. Derybų sąlygos, apie kurias lenkų vyriausybė sužinojo tik po vokiečių vyriausybės komunikato, neliečia lenkų vokiečių santykių reguliavimo, bet

reiškia aiškų ir ultimatyvų pasikėsšinimą prieš lenkų respublikos gyvybinius interesus ir prieš jos teritoriją.

Jokia vyriausybė tokių sąlygų nebūtų priėmusi. Nors lenkų vyriausybė apie tas sąlygas nežinojo, vis dėlto, jos buvo ultimatyvaus pobūdžio ir buvo pretekstas agresijai prieš Lenkiją. Kanclerio Hitlerio kalboje padarytas nurodymas apie tariamą lenkų įsiveržimą į reicho teritoriją yra neteisingas. Lenkija visuomet sakėsi esanti pasirengusi reguliuoti lenkų vokiečių ginčus tarpininkavimo keliu. Čia tenka paminėti Lenkijos pritarimą Jungtinių Valstybių prezidento pasiūlymui, į kurį prezidentas Vokietijos atsakymo negavo. Reikia taip pat priminti Belgijos karaliaus ir Olandijos karalienės atsiliepimus ir teigiamą Lenkijos atsakymą į juos. Tenka taip pat priminti popiežiaus šaukimąsi, į kurį lenkų vyriausybė taip pat atsakė teigiamai. Aišku, kad vokiečiams neatsakius į mūsų vakardienos padarytą Berlyne pasiūlymą per Lenkijos ambasadorių, derybos tarp Lenkijos ir Vokietijos tuo reikalu buvo negalimos ir tuo būdu Lenkijos ištiesta ranka pasiliko kyboti ore. Tokios lenkų ir vokiečių derybų padėties akivaizdoje ir akivaizdoje visos serijos agresijos aktų, padarytų Lenkijos teritorijoje, kuriuos oficialus vokiečių komunikatas apibūdino, kaip vokiečių kariuomenės perėjimą Lenkijos sienos visu jos ilgiu, reikia konstatuoti, kad atsakomybė už įvykių plėtojimąsi tenka vien tik Vokietijai ir kad vokiečiai yra agresoriai ir tai agresoriai be jokios atodairės, nes, priešingai tam, ką pranešė kancleris Hitleris, kad tik kariniai objektai bus bombarduojami, vokiečių aviacija šiandien bombardavo civilių gyventojų susibūrimus, padarydama daug aukų“.

Vokiečių DNB, ryšium su pasakyta Čemberleno kalba atstovų rūmuose, skelbia tokį komunikatą: „Čemberleno vakar pasakyta atstovų rūmuose kalba nė viename punkte neišlaiko kritikos, kai kuriais atvejais jis tvirtina priešingai. Jei jis tvirtina, kad Anglija išmėgino viską, išvengti dabartinės padėties, tai reikia priminti, kad Anglija Lenkijai išdavė neapribotą įgaliojimą, kuris paskatino Lenkiją vesti provokacinę politiką, kuri privedė prie dabartinių konfliktų. Nėra taip, kaip tvirtino Anglijos ministeris pirmininkas Čemberlenas, kad atsakomybę neša Vokietija. Anglija turi perpildytą sąskaitą atsakomybės dėl tokių dalykų išsivystymo. Fiureris ne dėl garbės troškimo, kaip tvirtino Čemberlenas, bet dėl nusistatymo pašalinti Rytuose Versalio sutarties liekanas, privedusias Vokietiją prie padėties, kurioje ji negali nei mirti, nei gyventi. Jei fiureris dabar prieš Lenkiją pavartojo jėgą prieš jėgą, tai daroma apsigynimo nuo pavojaus tikslu. Čemberlenas atrodo pamiršęs, kad fiureris ir Vokietijos vyriausybė jau eilę mėnesių nenuilstamai ragino taikingai išspręsti vokiečių lenkų problemą. Tačiau Anglija atsistoja skersai kelio sprendimui, kurio Vokietija norėjo pasiekti. Čemberlenas pareiškė, jog Anglijos vyriausybė Vokietijos vyriausybei pranešusi, kad ji dabartiniame konflikte visiškai pripažinusi reikalingumą skubėti ir pripažįstanti reicho kanclerio abejones kylančias iš faktų, kad viena prieš kitą stovi dvi mobilizuotos armijos. Čia kyla klausimas, kodėl britų vyriausybė, kuri Lenkijos vyriausybei išdavė neaprežtą įgaliojimą vesti provokacinę politiką, nepanaudojo savo įtakos priešinga prasme — paveikti į Lenkijos vyriausybę raminančiai ir verčiant ją kitaip laikytis. Netiesa, kad Vokietija griebėsi agresyvių priemonių prieš Lenkiją. Kaip tik Lenkijos vyriausybė, pasidavusi gatvės spaudimui ir kariuomenės sluoksnių įpareigota, padarė agresijos veiksmus, kurie privedė prie neišvengiamo konflikto. Čemberleno pareiškimas, kad fiurerio pasiūlymai Lenkijai niekad nebuvo perduoti, neatitinka tikrybės. Visų pirma, jie buvo Didžiosios Britanijos ambasadoriui Hendersono trečiadienį vakare paskelbti per Vokietijos užsienio reikalų ministerį Ribentropą. Be to, Lenkijos vyriausybė ketvirtadienį vakare per Varšuvos radiją paskelbė, kad pasiūlymai esą nediskutuotini. Dėl to nėra reikalo daugiau apie tai kalbėti. Jei Čemberlenas tvirtina, kad Vokietija norėjo derėtis dėl pasiūlymų, kurie Lenkijai niekad nebuvo pranešti. Pasiūlymai Lenkijai turėjo būti žinomi, jei ji ketvirtadienį vakare per Varšuvos radiją juos atmetė. Vokiečių vyriausybė jokių būdu nemanė, kad Lenkijos atstovas Berlyne turėtų priimti bet kokį diktatą. Reikalas yra toks, kad Lenkijos atstovas visiškai neatvyko. Toliau Čemberlenas tvirtino, kad penktadienį rytą neapsaugoti miestai buvo apmėtyti bombomis. Vokietijos dementavimas, kuris per radiją ir laikraščius buvo paskelbtas, parodo tų tvirtinimų netikrumą. Vokietijos kariuomenė peržengė Lenkijos sieną tik tuomet, kada lenkų kariuomenės daliniai keliuose vietose buvo peržengę Vokietijos sieną

ir ta proga užpuolė Gleivico radijo stotį. Grasinimai, kuriuos Čemberlenas savo kalbos pabaigoje pasiuntė Vokietijos adresu, neturi jokio teisingo pamato, juo mažiau toks pareiškimas gali Vokietijoje sukelti įspūdį, kad Anglija neturi ginčytinų klausimų su vokiečių tauta, bet tik su jos vyriausybe. Tos kalbos Vokietijoje jau žinomos. Tai yra Versalio atgarsiai. Tikrenybėje yra priešingai. Tiktai pašalinus Versalio sutartį, Vokietija vėl galės sugrįžti į lygiateisių tautų skaičių, ir tuo būdu Europa vėl atgautų taiką ir vidaus pastovumą“.

Mes esame šių didžiųjų įvykių tik bešališki stebėtojai. Vienų metamus kaltinimus kitiems, pateikę tik kaip informaciją, patys paliekame objektyvūs abiejų pusių atžvilgiu. Tik vieną matome, kad šį didžiąją žmonijos nelaimę — karas užsiliepsnojo kaip tik šalia mūsų, tarp mūsų artimiausių kaimynų. Kuo jis baigsis — parodys ateitis. Šiandien sunku spręsti kokia linkme jis plės.

Jau pat pirmomis karo dienomis vokiečių kariuomenė peržengė sieną ir įėjo į lenkų teritoriją. Ypač aktingai pasireiškė vokiečių karo aviacija, plačiai aprėpdama Lenkijos padangę ir bombarduodama ne tik didesnius Lenkijos miestus, bet ir mažesnes vietas. Taip pat bombardavo ir prie pat mūsų administracijos linijos lenkų pusėje esančią Varėnos geležinkelio stotį ir Marcinkonis. Be to, ir Vilnių, ir kitas vietas. Vokiečių aviacija pasiekė ir tolimesnius Lenkijos miestus, esančius netoli Sovietų Sąjungos sienos. Lenkų aviacijos veikimo Vokietijos teritorijoje iki šiol negirdėti. Orinių kautynių įvyko tik Lenkijos teritorijoje. Puolančioji vokiečių aviacija jau turėjo nemažų nuostolių, tačiau lėktuvų kiekiu matuojant sunku tiksliai pasakyti, nes lenkų ir vokiečių šaltiniai vieni kitiems labai priešingi: vieni kitų nuostolius gerokai didina, o savo mažina. Kaip matyti, abi pusės yra netekusios savo lėktuvų. Lenkai skelbia, kad pirmomis karo dienomis sunaikinę per 64 vokiečių lėktuvus, o vokiečiai sako, kad sunaikinę apie 120 lenkų lėktuvų. Tačiau į tas žinias reikia žiūrėti kritiškai. Oro puolimų metu lenkams padaryta nemaža nuostolių ir yra daug žmonių aukų. Vienas pašautas vokiečių lėktuvas nušleido mūsų pusėje. Lakūnas puskarininkis ir lėktuvas internuoti.

Dancigas prie Vokietijos prijungtas. Vokiečių pranešimu, rugsėjo 2—3 d. vokiečių kariuomenė visais frontais pasislinko giliau į Lenkijos teritoriją. Užėmė Čenstakavą, Radomską, Ostrovą, Krotčiną, Lissą, Neuburgą, Mlavą, Vadovicus ir kitas vietas. Vokiečiai atrėmė koridoriuje atkirstos lenkų kariuomenės mėginimą prasiveržti į pietus. Berento miestas yra vokiečių rankose. Koridoriuje vokiečiai atkerta lenkų kariuomenę.

Rugsėjo 4 d. pirmą kartą vokiečių kariuomenė į Rytprūsį atėjo jau sausumos keliu. Paskandinti du lenkų povandeniniai laivai ir 1 naikintuvas.

Lenkai praneša, kad rugsėjo 1—2 d. vokiečių lėktuvai nukovė iki 1.500 žmonių. Pirmąją karo dieną vokiečių lėktuvai įvykdė 94 puolimus. Lenkų kavalerijos dalys perėjo į puolimą Lešno ir Ravičo srityje, atremdamos vokiečius, kurie šias vietas staigiu puolimu buvo paėmę rugsėjo 1 d. Lenkų priešakinės dalys, besivydamos vokiečius, įžengė į vokiečių teritoriją. Taip pat lenkų kavalerijos brigada perėjo Rytprūsių sieną prie Kavalevano. Aplamai, įvykiai ir fronto padėtis keičiasi kas valandą.

Rugsėjo 3 d. Vokietijai paskelbė karą Didžioji Britanija ir Prancūzija. D. Britanija ir Prancūzija pareikalavo, kad Vokietija sustabdytų karo veiksmus prieš Lenkiją ir atitrauktų iš Lenkijos teritorijos savo kariuomenę. Gavusios iš Vokietijos neigiamą atsakymą, D. Britanija pasiskelbė esanti karo stovyje su Vokietija nuo rugsėjo 3 d. 11 val., o Prancūzija nuo tos pat dienos 17 val. Paskelbus karą, D. Britanijos laivai sulaukė didžiausią vokiečių keleivinį laivą „Bremen“ ir jį privertė pasukti į Anglijos krantus. Vokiečiai, atsilygindami, Atlanto vandenyne paskandino anglų keleivinį laivą „Athenia“, kuriuo plaukė 1.400 žmonių. Žmonės išgelbėti. Vokiečiai paneigia žinią, kad jų povandeninis laivas paskandinęs „Athenia“.

Anglų kreiseris nuskandino vokiečių prekinį laivą „Olin-da“. Nuskendo graikų laivas „Hosti“, užėjęs ant vokiečių minos.

Didžiosios Britanijos dominijos pareiškė, kad jos padėsiančios Did. Britanijai kovoti prieš vokiečius. Egiptas nutraukė diplomatinis santykius su Vokietija, o Turkija atsakė atnaujinti savo prekybos sutartį su Vokietija, kurios terminas pasibaigė rugpjūčio mėn. pabaigoje. Italija iki šiol laikosi neutraliai. Pranešama, kad Sovietų Sąjunga ir Japonija nutariusios laikytis neutraliai.

Mano kelionės įspūdžiai

(Žiūr. „Kario“ Nr. 35)

Policijos raitininkai ginkluoti šautuvu ir medine lazdele, kurie nešami prie balno. Brauningų, turinčių ant diržo, labai maža tematyti. Šiaip mieste, Ypač New Yorke, dažnai tek-davo matyti mašinas, policininkų prisėdusias ir ginkluotas kulkosvaidžiais, kurie smarkiai važiuodavo per miestą. Policija turi ne tik savo radijo priimtuvus, bet ir radijo siųstuvus. Ten beveik kiekviena policijos auto mašina turi radijo priimtuvą. Ten dažnai važiuodama policijos mašina pagauna policijos stoties pranešimą apie įvykusį kokį nors užpuolimą arba nelaimę ir toks kartais visai netikėtai be atskiro pranešimo gali kaltininką sulaikyti arba į įvykio vietą greičiau atvykti, nes ten policija turi net ir lėktuvus.

Man grįžtant su vienu lietuviu iš Filadelfijos į New Yorką, teko sustoti viename Krenton miestelyje, kur mano palydovas sutiko savo giminaitį, vieną lietuvių, policijos tarnautoją. Jis mudu užsikvietė į nuovadą, supažindino su viršininkais, aprodė nuovados raštinę, ginklų, ašarinių bombų ir kitų policijai reikalingų priemonių spintas, o taip pat ir policininkų bei aukštesnių policijos nuovados valdininkų bendrabutį. Ten nevedusieji nuovados policininkai turi gyventi bendrabutyje, vedę visai arti nuovados. Nevedusieji vyrai gyvena kariniais pagrindais. Didesniuose kambariuose po daugiau, mažesniuose po mažiau. Lovos lengvos ir gražiai viena prie kitos sustatytos. Šis lietuvis, kaip vyresnis, turėjo porą gražių kambariukų su patogumais. Prie policijos nuovados yra skaitytkla, įvairių žurnalų bei dienraščių, sporto kambarys ir gražus sodelis. Man lankant policijos nuovadą, teko stebėti ir policijoje klientų priėmimą. Man padarė gero įspūdžio. Nemažoje raštinėje kiekvieno kvartalo policijos valdininkai sėdi prie atskirų stalelių, ir, atėjus klientui, jį priimdamas pasisodina, o paskui pradeda kalbėtis reikalais. Aš tai pastebėjau Amerikoje ne tik policijoje, bet ir bankuose bei kitose įstaigose. Ypač bankuose teko pastebėti didelį atsargumą, bet taip pat didelį mandagumą su klientais ir greitą kliento atleidimą. Ten nereikia stovėti po valandą kitą, kol čekį pasirašinės direktoriai ir kol jis pakliūs į kasą.

Aš turėjau eiti į vieną New Yorko banką su Lietuvos Banko čekiu. Kiti bankai to čekio nepriėmė. Reikėjo eiti į nurodytą banką. Tik įėjus pro duris į banką, mane sutiko šveicorius. Man pasakius, kad noriu pakeisti čekį, privedė prie nuošaliau sėdinčių dviejų ponų, kurių vienas mane paprašė sėsti, paėmė čekį ir pašaukęs vieną valdininką, liepė patikrinti čekio tikrumą. Valdininkas tuoj grįžo pranešdamas, kad tvarkoje. Tada manęs paprašė, kaip europiečio, paso, kuriame būtų mano parašas. Kaip tik mano nelaimei užsienio tarnybiniame pase nebuvo mano parašo ir aš neturėjau jokio dokumento, kuriame būtų buvęs mano paveikslas ir parašas. O be to, čekyje parašytas vardas Simas, o pase Simanas. Valdininkas negalėjo suprasti, kodėl vienoje vietoje Simas, o kitoje Simanas, ir nenorėjo man išmokėti pagal čekį pinigų. Tada pradėjo klausinėti kas mane pažįsta New Yorke. Nurodžiau, kad Lietuvos generalinis konsulas p. Budrys. Tada jis skambino p. konsului, sakydamas, kad pirma jis kalbės, o paskui duosiąs man. Jam paklausus konsulą, ar jis nepažįstas manęs ir gavęs teigiamą atsakymą, dar paprašė ir manęs nors kelius žodžius pakalbėti. Man pradėjus su konsulu lietuviškai kalbėtis, valdininkas pasakė, kad tuoj išmokėsime. Man nereikėjo nė prie kasos eiti: tuoj už poros minučių atnešė pinigų.

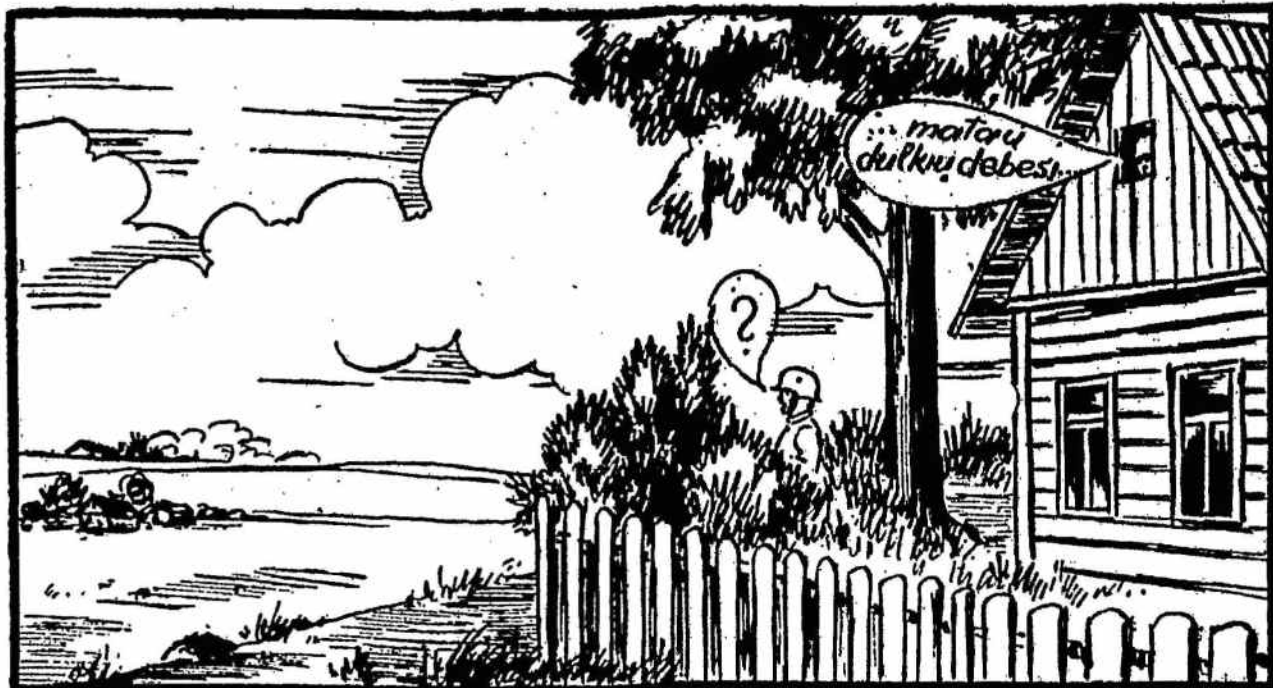
Amerikos gyventojai labai laisvai jaučiasi ne tik mieste vaikščiodami be švarkų ir net be kaklaraiščių, bet ir namuose. Jie nueina į svečius, arba ateina svečias, be jokio varžimosi nusivelka švarką, atsiraitoja rankoves, kalbasi arba vaišinas. Tokia pat tvarka ir įstaigose. Ten visi švarkus nusivilkę, baltinių rankoves atsiraitoję dirba. Niekas nesivaržo ir niekas iš to nesistebi. Tokia tradicija, taip priimta, ir taip gerai. Mano supratimu tikrai gera, sveika ir higieniška.

Grįžus į New Yorką ir pradėjus rengtis į Lietuvą, New Yorko ir Brooklino lietuviai pradėjo organizuoti mums išleistuves. Išleistuves surengė Brooklyno lietuvių tautinis jaunimas P. Schegando švėtainėje. Išleistuvėse dalyvavo per porą šimtų žmonių, daugiausia jaunimo. Per išleistuves man ir žmonai buvo įteiktos gražios dovanėlės. Tose išleistuvėse dalyvavo ir žymus lietuvis dainininkas p. Vasiliauskas. Kai prasidėjo išleistuvių sezonas, tai kai kurią dieną teko turėti net po dvejus. Vieną dieną buvau užkvieistas Brooklino amatinin-

APSAUGOS POSTAS

Blogai

Gerai

Apsaugos postas apie visa, ką pamato, pastebi ar išgirsta sav. sekamam lauke, tuojau praneša lauko sargybos vadui

Priešo karius (bėglius, paklydėlius) ir savuosius, einančius iš priešo pusės (paklydę žvalgai), apsaugos postas stabdo, įsako padėti ginklus, atsisukti į priešo pusę ir šaukia lauko sargybos vadą.

LEIDŽIAMAS ČEKŲ KARIŲ LAIKRAŠTIS. Po to, kai vokiečiai užėmė Čekiją, visi čekų kariniai žurnalai buvo sustabdyti. Š. m. liepos mėn. Vokietijos protektorate buv. čekų kariuomenės karininkų sąjunga vėl pradėjo leisti savaitraštį „Zpravy podpurneho svazu byvalych českych dustojniku“. Laikraštyje rašoma apie naujos čekų kariuomenės formavimąsi. Kariuomenės inspektorium paskirtas b. gen. Eminger'is, pavaduotojais b. generolai Maryan'as ir Fassat'is. Kar. inspektoriatas priklausys 3 apygardų inspektoriatams. Kariuomenę sudaro 12 batalionų. Batalioną sudaro pėstininkų kuopa, dviratininkų kuopa, dragūnų kuopa, techn. kuopa (pionierių ir ryšių būriai) ir orkestras. Laikraštyje įdėta daug skelbimų apie laisvas vietas įvairiose įstaigose ir įmonėse. Jos rezervuojamos buv. čekų kariuomenės karininkams.

ŪKIO KARIUOMENĖ. Karo metu darbininkų vaidmuo yra labai svarbus. Dideliam žmonių skaičiui teks kariauti ne-

kų siuvėjų p. Augūnui vadovaujant. Į šias išleistuves mane nusivežė ir net iškilmingai su orkestru sutiko. Vėliau sužinojau, kad šalia toje pačioje gatvėje yra rengiamos ir Brooklyno tautininkų klubo ats. kpt. Jurgėlos. vadovaujamos išleistuvės. Tiesa, kpt. Jurgėla prieš porą dienų apie tai buvo užsiminęs, bet maniau, kad gal jos neįvyks, nes papildomai nebuvau galutinai įspėtas. Tad kpt. Jurgėlai prašant ir amatininkų-siuvėjų iškilmių vedėjui p. Augūnui sutikus, trumpam laikui nuėjau ir pas Brooklyno tautininkus. Neminint visos eilės privačių išleistuvių ir vaišių pas pp. Kručus, Trečiokus, Lelešius, Mankus, Schigaudus, dar prieš paskutinę išvažiavimo dieną sudarė dideles išleistuves ir neujorkiečiai, Dr. Venčiaus vadovaujami. Tose išleistuvėse dalyvavo lietuviškos spaudos atstovai, daug New Yorko ir Brooklyno lietuvių veikėjų ir jau gerai pažįstamų nuoširdžių bičiulių. Per tas išleistuves buvo nuoširdžiai pasikalbėta, o man taip pat buvo progos nuoširdžiai padėkoti už tokį nuoširdumą mūsų atžvilgiu, nes aš neturėjau jokių oficialinių misijų, neminint Clevelando iškilmių, kas galėtų sudaryti progą kelti įvairius taip gausius ir taip nuoširdžius priėmimus.

Mjr. S. Narušis

tiesioginiai, dirbant užnugaryje: pramonėje ir žemės ūkyje. Didžiojo karo metu Anglijoje tik 57% visų vyrų tarnavo kariuomenėje, kiti dirbo pramonėje ir kitur. Pr. m. Italijoje dirbo daugiau kaip 500.000 darbininkų, aptarnaudami 876 fabrikus. Vokietijos metalo fabrikuose dirba apie 2.000.000 vyrų. Vokiečių karinio žurnalo „Militär-Wochenblatt“ teigimu, ateities karas pareikalautų tų pačių jėgų tiek frontui, tiek karo ūkiui, t. y. užnugariui.

BELGŲ, DANŲ IR OLANDŲ KARIUOMENĖS. Belgų kariuomenėje tarnauja taikos metu apie 90.000 karių; karo metu gali būti pašaukta iki 900.000 karių. Kasmet šaukiama apie 47.000 naujokų; iš jų 29.000 turi tarnauti 17 mėn., o 18.000 — tik 12 mėn. Žemyno kariuomenę sudaro 3 korpai, po 2 pėst. divizijas, atskira sunk. artilerijos brigada, tankų batalionas, motorizuotas kavalerijos korpus (2 judriųjų divizijų) ir pajūrio apsaugos šaulių divizija. Aviacija turi 3 pulkus su 500 lėktuvų. Laivynas kuriamas ir greit bus pastatytas mažas kreiseris. Belgijos sienas pridengia tvirtovių grandinė.

Danijoje tikrosios tarnybos laikas labai trumpas, tik 5 mėn. Taikos metu kariuomenėje būna 5.000 — 26.000 karių (žiūrint laiko), karo metu gali būti pašaukta 100.000 karių. Kariuomenė susideda iš 2 pėst. divizijų. Aviacija turi 150 lėktuvų. Laivyne yra 3 senesni šarvuočiai, 20 torpedininkų ir 12 povandeninių laivų.

Olandijos kariuomenė padalyta į metropolijos (paties krašto) ir kolonijų armijas. Pačioje Olandijoje taikos metu laikoma 60.000 karių; karo metu gali tarnauti apie 500.000. Tikrosios tarnybos laikas 11 mėn. Kariuomenės sudėtis: 4 divizijos (po 6 pėst. pulkus ir 2 art. pulkus, t. y. labai stiprios), 1 judri divizija, 14 pasienio apsaugos batalionų. Pastatyta įtvirtinimų linija, ją saugoja pasieniečiai. Aviacija turi 3 pulkų brigadą (apie 400 lėktuvų). Laivynas turi 4 senesnius šarvuočius ir kreiserius, 4 kontrtorpedininkus, 14 povandeninių laivų. Statoma dar 2 kreiseriai, 12 kontrtorpedininkų, 10 povandeninių laivų ir 16 minų statytojų. Kolonijose laikoma dar 60.000 karių, 100 lėktuvų, 3 nauji šarvuočiai, 4 kontrtorpedininkai ir 13 naujų povandeninių laivų.

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

TVIRTĄ ŽINGSNĮ NAUJIESIEMS MOKSLO METAMS

Po gražių ir malonių atostogų mokslas vėl atskleidė savo nebaigiamą, neišsemiamą knygą. Vėl darbas! Su naujomis jėgomis, naujais užsimojimais ir planais. Naujai išsirikiavo gretos ir kariniam rengimui. Jose mes nebematome daugelio veidų — visų vyresniųjų. Užtat ten, kairiajame sparne, tiek naujų žmonių, tiek daug susidomėjusių žvilgsnių. Vėl užvirs malonus darbas kieme ir klasėje. Vėl skardės komandos, tarškės šautuvai, plauks dainos kartu su lygiomis, drausmingomis gretomis, tvirtais žingsnių dūžiais. Ir visa tai bus nulemta pirmosiomis mokslo dienomis, pirmosiomis karinio rengimo pamokomis. Visa priklausys pirmųjų pasiryžimų. Jei aukštai pakelsime koją pirmajam žingsniui, tai iš jo skardėjimo jausime ūpo kitam žingsniui, jei su visu susidomėjimu seksime pirmąsias karinio rengimo instruktoriaus pateikiamas žinias, tai tuo didesniu susidomėjimu lauksime naujų žinių.

Šioje vietoje nekalbame apie reikalingumą ypatingo dėmesio parodyti karinio rengimo pamokoms, nes jaučiame, su koku entuziazmu jaunieji išgyvena Tėvynės reikalus, kaip jie myli ir brangina gimtąją žemę ir kaip trokšta kuo narsiau ją ginti. Bet gi vienas narsumas dar ne visa lemia. Žinios, valia, ritieriškumas ir dvasios taurumas karį daro plieniniu, nepalaužiamu, nesulaikomu. Tat šalia karinio rengimo pamokų šiais mokslo metais tebus parodyta daug protingumo savęs parengimui būti geru kariu. Tesutirpsta mūsų gretose visi ištižėliai, visi dvasios nykštukai ir kūno vergai. Jauna, morali ir kasdienybės nepalaužiama dvasia tesiaučia mūsų darbus ir mintis, nes, anot Krašto Apsaugos Ministro brig. gen. K. Musteikio žodžių, Lietuvos ateitis daug priklausys to, kaip jaunieji kels

pratimuose ir pakartojimuose turėjo progos pajusti savo silpnąsias puses, pamatyti į ką daugiau dėmesio reikia kreipti. Dabartiniai mokslo metai kaip tik tai duos progos visus tuos trūkumus papildyti, nes visi moksleiviai, palikdami mokyklos suolą, turi būti pateisinę karinio rengimo instruktorių įdėtąją trūsą — turi išeiti kariniai pasirengę.

Tat iš pirmojo žingsnio aukščiau koją, tvirtesnį žingsnį, drąsiau ir jauniau!

Ats. j. ltn. K. Kecioris-Zupka

Ant Visby uosto molų

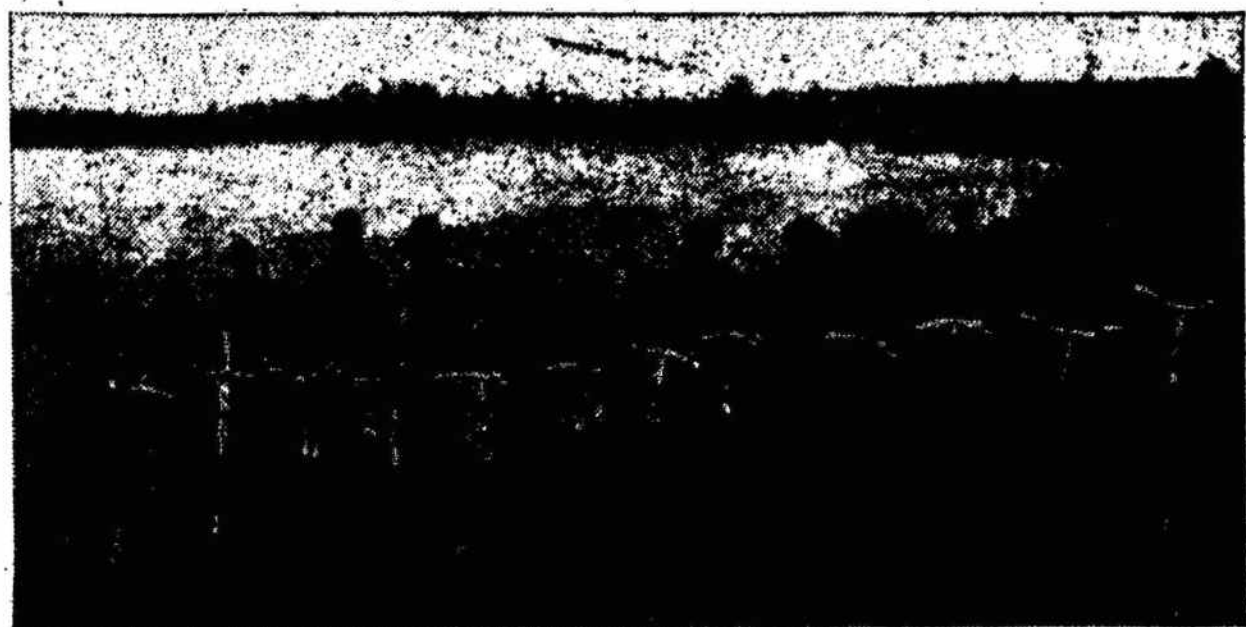
SU „ŠAULIU“ Į GOTLANDĄ

Šaulių S-gos vadovybei maloniai leidus, jūrų skautų būriavimo kursų antrosios pamainos dalyviai turėjo progos pasinaudoti jachta „Šauliu“, su kuria ir buvo ši kelionė į Gotlandą atlikta. Pažymėtina, kad šią kelionę atliko ne kokie prityrę buriuotojai, o jaunuoliai — iš Šiaulių, Telšių, Mažeikių, Biržų, Tauragės, Kauno, kurie per dvi savaites, sumanių instruktorių vadovaujami, sugebėjo taip pasiruošti, kad pavestą jiems uždavinį atliko labai gerai.

Penktadienis, 39.VIII.18.

Šiandien 16 val. stovyklos viršininkas pasktn. R. Dačinskas praneša mums džiugią naujieną, jog išvykstame tolimesnėn kelionėn. Tokia kelionė jau mums buvo anksčiau pažadėta. Baigę kursus, dalis skautų išvažinėjo po savo namus, bet kantresnėji dar liko laukti, ir jų laukimas nebuvo apviltas.

Tuo pat einame tvarkyti savo daiktų ir spėliojame, kur vyksim. Vieni galvoja Gotlandan. Bet tai atrodo nelabai įtikima. Juk tokiai kelionei reikia šio tokio pasirėngimo, o igula taip pat negali būti iš kelmo išspirta. Lieka Venspilė. Taip, tai greičiausiai ir bus mūsų kelionės tikslas, nutariame.

Igliaukos (Marijampolės aps.) mokiniai dviratininkai po karinių pratimų

Lietuvos meilę, stiprins moralumą, dorą, drąsą, darbštumą, ugdyt lietuviškosios kultūros reiškiniams meilę.

Visi, kuriems jau praėjusiais mokslo metais teko mokytis karinio rengimo, pavasario užsiėmimuose,

Kraunamės daiktus, o jų tiek daug, kad nė nežinai ką išs rinkti.

Prieš pat „Šaulio“ išplaukimą, nuo savo svarbių pareigų atitrūkęs, atvyksta su mumis atsisveikinti vyr. sktn. plk. J. Šarauskas. Keletą jo žodžių mes išklausome rimtai susikaupe, o baigus sušunkame tris kart „gero vėjo“.

Šiltas ir ramus vakaras atviroj jūroj. Dangus giedras, be menko debeselio. Visa įgula tyliai susėdusi ant denio niu niuoja: Ei jūreivi pirmyn, (solomą). Vėjelis po truputi kyla, ir pradeda jaustis malonus ir priprastas supimas. Nors vach tos jau seniai suskirstytos, ir jachtos vadas visus ragino eit pasilsėti, bet niekas nė negalvoja apie tokius žemiškus da lykus.

Vandens karnavalas Zarasuose

Iz. Girčio nuotr.

Šeštadienis, 39.VIII.19.

1 val. 20 min. nakties visus tiesiog meste išmeta iš guolių smarkus švilpukas: įgula ant denio. Bėgdami klausinėjam vieni kitą, kas atsitiko. Bet tuoj pat nuramina visus šturmano komanda: „Reifuot bures“. Pasirodė, kad visų taip smarkiai buvo sumigta, kad nė nejutom, kaip pakilo kiek stipresnis vėjas, kuris jau per daug pradėjo jachtą guldėti ant šono. Nors šitoks ėjimas nums ir labai patinka, bet kagi padarysi — reikia klausyti įsakymų. Matuojamas greitis. Aštuonios jūrmylės į valandą. Nieko sau, padoriai traukia. Greitis tuoj pat užregistruojamas logo knygon. Atlikę visas pareigas, einam dar kokia „porą punktų“ nusnausti, nes tolumoje jau matosi Liepojos švyturio blykčiojimai. Neužilgo mus ir vėl prikelia, bet ši sykį jau ne švilpukas, o malonus kavos kvapas.

Lygiai 4 val. ryto jau Liepojos uoste. Tuoj pat šokau prie burių, kurios akies mirksniu sutvarkomos, o prie pačios krantinės prieinam motoro pagalba. Apšvarinę jachtą ir pavalgę pusryčius, maunam apžiūrinėti miesto, nes daugelis dar nėra matę Liepojos, o laiko neperdaugiausiai, tik viena diena.

18 val. pas mus atsilanko svečių. Tai p. konsulas ir Liepojos skautės — lietuvaitės. Vakaras prabėgo taip greit, kad nė nepastebėm, kaip reikia skirtis. Atsisveikindamas p. konsulas palinki sėkmingos kelionės, o mes už tai jam sušunkam tris kart „gero vėjo“.

Čia mums paaiškėjo tolimesnis mūsų kelionės kursas. Tai Gotlandas. Padidinę maisto ir vandens atsargas, pasukom į šiaurės-vakarus, žuvėdų žemėn.

Sekmadienis, 39.VIII.20.

Esame atviroj jūroj. Įgula jau nuo pat ryto jaučiasi nekaip. O apie pietus daugelio nuotaika dar pablogėjo, ir kai kurie jau pradeda kalbėtis su jūros dugne plaukiojančiom menkėm. Virtuvėj — streikas. Šturmanai juokauja, kad sutaupysim daug maisto, nes pietūs visai neina. Bet tai tęsiasi neilgai. Vėjas pradeda tilti, ir po nekurio laiko jūra pasidaro rami, kaip veidrodis. Gavom visišką fliautą. Greičio nėra jokio, o burės plevesuoja, kaip padžiautos marškos. Nutariam pasinaudoti malonia proga nusimaudyti. Šaltas jūros vanduo paveikė visus taip, kad nuotaika tuo pat pasitaisė. Ir vėl pradėjo skambėti dainos ir juokavimai, lyg nieko nebuve.

Pirmadienis, 39.VIII.21.

4 val. ryto pamatom krantą. Iš karto pamanom, kad tai yra Gotlandas, bet vėliau paaiškėja, jog čia Fero sala, kuri

randasi šiek tiek į šiaurę nuo Gotlando. Tą dieną apsistojo me Slitehamn, kur padainavome, pašokome.

Antradienis, 39.VIII.22.

Anksti rytą apsitvarę ir pasipuošę, traukiam kiton pusėn Gotlando — į Visby, tik jau ne su jachta, o autobusu. Nors pinigų švediškų mes ir neturėjom, bet konduktorius, o kartu šoferis ir paštininkas maloniai sutiko mus nuvežti be pinigų, su sąlyga, jei mes sumokėsime grįždami atgal.

Lėtai slenka Gotlando vaizdai pro autobuso langą. Matyti, kad žemė labai nederlinga, bet kur jau yra koks lopelis geresnis, tai nė menkiausia pėda nepalikta tuščia. Viskas su naudota. Labai švarios ir gražiai sutvarkytos ūkininkų sodybos. Matyt, kad žmonės per savo darbštumą, pasiekia beveik stebuklus. Pakelėse pastatytos dėžutės korespondencijai, prie kurių autobusas sutoja, o mūsų šoferis ten įdeda laiškus ir laikraščius.

Apvaikščioję įdomų savo senoviškais pastatais Visby, jau tikrai nuvargę grįžtam į Slitehamn. Važiuodami galvojame sau, kaip galėsime puikiai pasilsėti parvykę jachton. Bet ši sykį mes apsigavom. Jau iš toliau pamatėme ant krantinės nemenką minią žmonių. Išsigandom ne juokais. Galvojame, kas čia galėjo atsitikti, gal kartais mūsų jachta nugrimzdė į dugną. Bet pasirodė, kad mūsų baimė buvo be reikalo. Priėję arčiau pamatėm, kad tai mūsų vakarykščiai svečiai. Tur būt patiko jiems mūsų šokiai ir dainos, atėjo dar sykį pasiklausyti. Ką gi padarysi, ir vėl dainavome, o švedai taip pat mums atsilygino. Ši sykį jau jie nebuvo tokie kuklūs. Priprato matyti prie mūsų ir padrąsėjo. Kaip pirmasis, taip ir antrasis vakaras praėjo nepaprastai draugiškoje ir linksmoje nuotaikoje. Atrodė, lyg tai būtų kokia susiartinimo šventė su švedais. Nežinia iki kol tai viskas būtų užtrukę, jei ne jachtos vadas, kuris, pamatęs savo pervargusius vyrus, davė komandą: ant denio, bures kelt, ir mes lėtai pradėjom slinkti iš uosto.

Ilgai, ilgai mojavo mums atsisveikindami švedai, o jų šūkavimai ant krantinės, vis tolydžio tilo, tilo, kol beliko girdėti tik bangų ošimas. Apie tą puikią šalį, Švediją, ir apie jos malonius gyventojus, mes visi išsivežėm kuo puikiausius prisiminimus.

P. S. Šiai kelionei vadovavo karo laivo jūrų leitenantas — vyr. sktn. Labanauskas, pavaduotojais — padėjėjais buvo sktn. Dačinskas ir sktn. Aglinskas.

UKMERGĖS GIMNAZIJOJ LEISTA V-JI KLASĖ

Esant daugeliui prašymų, kai kuriose Lietuvos gimnazijose paliktos penktosios klasės. Paskutinėmis dienomis Švietimo Ministras V-ją klasę leido palikti ir Ukmergės gimnazijoje pasilikusiems antriems metams kursui pakartoti.

MŪSŲ MOKSLEIVIAI LANKĖSI VILNIUJE

„J. Lietuvos“ žurnalo bendradarbiai — iš viso 23 asmenys besibaigiant vasaros atostogoms aplankė Vilnių ir Vilniaus lietuvių moksleivius. Išlydint į Kauną, svečiai Vilniaus lietuvių buvo papuošti gėlėmis.

Raitelio ir žirgo draugystė

KELIONĖ APLINK VOKIETIJĄ

(Žiūr. „Kario“ Nr. 35)

Gražią, saulėtą rugpiūčio 7 d. pavakarę Tempelhofo aerodrome buvome sutikti vokiečių užsienių reikalų ministerijos ir propagandos ministerijos aukštųjų pareigūnų ir mūsų pasiuntinybės Berlyne personalo. Čia mus pasitiko ir kiti du mūsų ekskursijos palydovai — Dr. Schlemann ir ats. mjr. von Engelbrechten. Iš aerodromo specialiu autobusu nuvažiavome į puikų Kaiserhofo viešbutį, kur buvome apgyvendinti.

Rugpiūčio 8 d. rytą patogiu autobusu siuvome po didžiulę, dar vis pertvarkomą, gražinamą ir keičiamą Vokietijos sostinę. Naujasis Berlynas didingai kertamas didžiausiomis arterijomis ir tam reikalui nesigailima griauti dar visai apygeriai kvartalai, kapitaliniai tiesiamos naujų gatvių atkarpos, kad jom reikiama sujungtų ar pratęstų buvusias didžiąsias arterijas, kurios dabar jau nepatenkinančios modernaus Berlyno reikalavimų. Naujasis Berlynas suprojektuotas 6 milijonams gyventojų. Šiam Berlyno veido pakeitimui jau daug padaryta, tačiau dar daugelis statybų ir numatomų pertvarkymų nėra baigti.

Lankant Trečiojo Reicho sostinę, krinta į akis naujųjų pastatų didingumas ir jų imponuojas paprastumas. Kancleris Hitleris pabrėžias, kad kiekviena žymi epocha turinti palikti savo paminklą, o tie paminklai šios epochos turi pasižymėti didingumu, paprastumu, turį būti kolosališki.

Mes pirmiausia apžiūrėjome valstybinę aikštyną, sukurtą pasaulinei sporto olimpijadai. Tas aikštynas ir toliau dar vis statomas ir gražinamas. Milžiniški pilko betono ir akmens pastatai didingai šauna į dangų, o didžiulės, realistinės skulptūros supa idealiai išlygintas didinga ramybe dvelkiančias aikštes. Čia yra ir aukštoji fizinės kultūros akademija su 500 klausytojų.

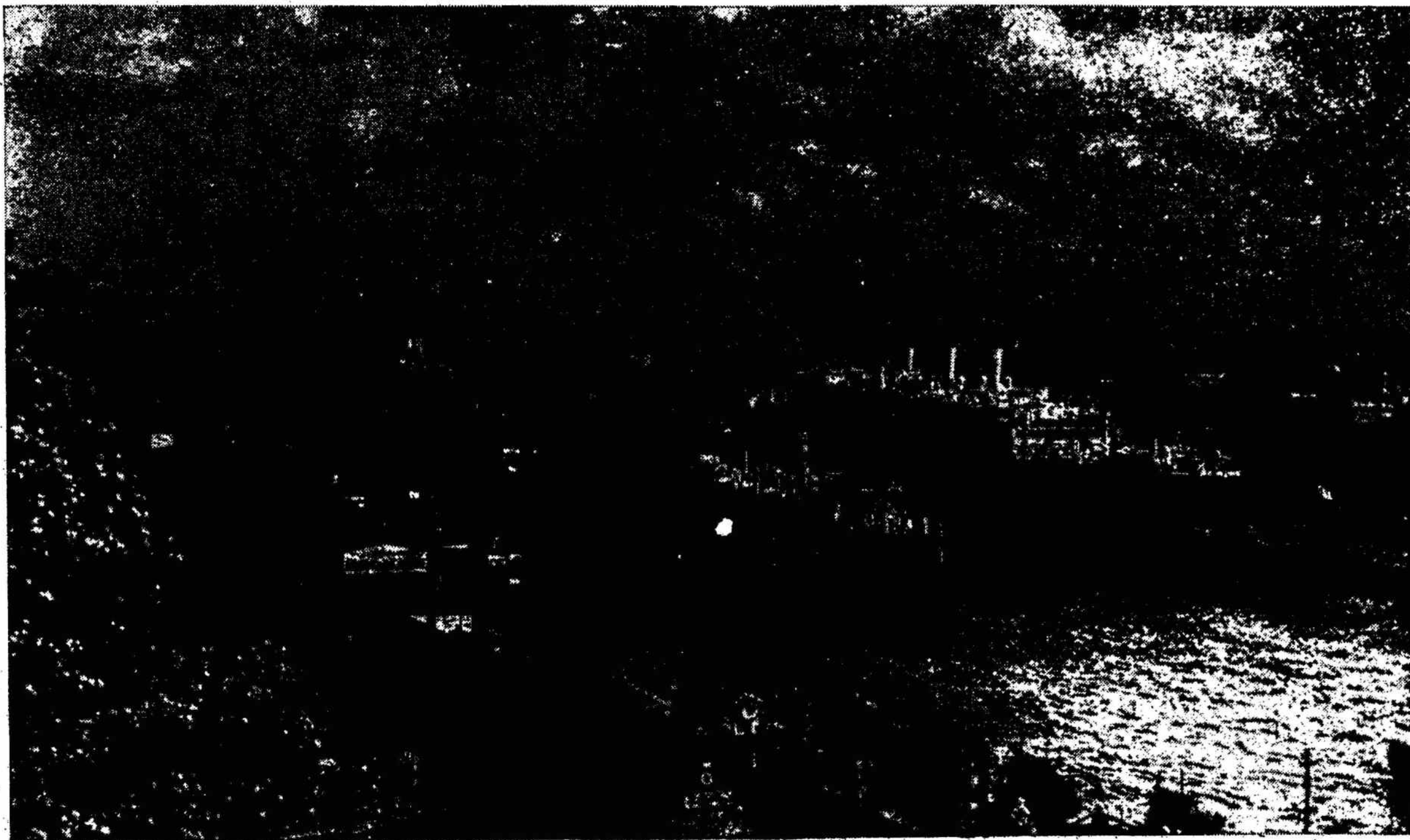
Yra įrengta daugybė specialių sporto salių, plaukiojimo baseinų ir kt. Didžiuliam olimpiniam stadijone tilpsta 100.000 žiūrovų. Čia pat yra ir didžiulis amfiteatras po atviru dangumi dvidešimčiai tūkstančių žmonių. Valstybinę aikštyną supa gražus miškas. Tai gi visa ši aplinkuma, iš tikrųjų, kuria lankytoji nepaprastą nuotaiką, kad ne tik pažintum, bet ir suprastum šį didžiulės fizinės kultūros meną, kuriam žadinti ir plėsti Trečiasis Reichas nesigaili nei fizinių, nei materialinių išteklių.

Toliau mes atvykome į Berlyno Arbeitsfronto būstinę, kur buvome iš pagrindų supažindinti su šia didžiule įstaiga ir šia plačiausiai išplėsta Arbeitsfronto organizacija bei tarnyba. Čia yra visa eilė salių ir įvairiausių įrengimų, rodančių, kaip reikia praktiškai tvarkyti nors ir kuklų žmogaus gyvenimą ir darbą, kad jis būtų kultūringas, patogus ir malonus.

Toliau buvo mums parodytas skutamųjų peiliukų „Rotbart“ fabrikas. Ši įmonė sutvarkyta pagal Arbeitsfronto reikalavimus. Fabrikas turi įvairius patogumus, prausyklas, moderniausią apšvietimą, salę spektakliams, erdvią valgyklą ir kt.

Tą pačią dieną po pietų dar apžiūrėjome didžiulę leidyklą su spaustuve Der Deutsche Verlag.

Kitą dieną iš pat ryto nuvykę autobusu į Eberswaldą apžiūrėjome Arbeitsfronto stovyklą, kur gan smulkiai susipažinome su jos visais įrengimais, vidaus tvarka ir darbo organizacija. Trumpai reikia pasakyti, kad stovyklos gyvenimas ir tvarka pagrįsta grynai kariniais pagrindais, o to gyvenimo tikslas — kaip fizinio darbo prasmingumo skiepijimas visuose tautos sluoksniuose, taip ir politinis bei karinis auklėjimas. (Pabaiga kitam nr.) Kpt. S. Urbonas

Didžiuos Vokietijos uostas — Hamburgas

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

NAUJAS LIETUVOS KARO ATSTOVAS SSSR. V. D. Aukšt. Karo Mokyklos gen. št. plk. Zaskevičius skiriamas Lietuvos karo atstovu Sovietų Rusijai su nuolatine rezidencijos vieta Maskvoje.

I PĖST. DIVIZIJOS SPORTO RUNGTYNĖS. Rugpjūčio 22—23 d. d. Panevėžy-Pajuosty įvyko I pėst. divizijos sporto rungtynės.

L. e. I pėst. divizijos vado pareigas, gen. št. plk. Žadeika, atidarė šią pirmąją divizijos sporto šventę. Savo kalboje pabrėžė fizinio lavinimo, kaip geriausios sveikatingumo priemonės, reikšmę, nurodydamas, kad mūsų karių fizinio lavinimo būkle itin rūpinasi vyriausybė ir karinė vadovybė.

Karininkų moderninė penkiakovoj laimėjo: I vietą j. ltn. Batūra (1. AP), II — ltn. Martišiūnas (4. PP) ir III — j. ltn. Vengrys (3. PP).

Karininkų sportinė penkiakovoj iškovojo: I vietą j. ltn. Gontis (1. PP), surinkęs 2433,295 taškus, II — j. ltn. Insoda (3. PP), surinkęs 2191,30 taškus ir III — j. ltn. Vasiliauskas (3. PP), surinkęs 1694,785 taškus.

Puskarininkų sportinė penkiakovoj geriausiai pasirodė ir laimėjo: I vietą psk. Mažeika (2. AP), surinkęs 2079,37 taškus, II — j. psk. Riaubiškis (4. PP), 1947,37 taškus, ir III — j. psk. Žiliukas (2. AP), 1720,895 taškus.

Puskarininkų trikovoj laimėjo: I vietą vrš. Mickevičius (1. AP), surinkęs 1223,90 taškus, II — psk. Bučinskas (3. PP), 1036,50 taškus ir III — psk. Vinča (2. AP), 947,90 taškus.

200 m plaukime laisvu stiliumi laimėjo: a) karininkų grupėje: I v. ltn. Jablonskis (3. PP), perplaukęs per 3:46,8 min., II — j. ltn. Žaliaduonis (1. PP), per 4:32 min., ir III — ltn. Janukevičius (4. PP), per 4:48 min., b) puskarininkų grupėje: I vietą j. psk. Dovydaitis (3. PP), per 4:06 min., II — psk. Masėnas (2. AP), per 4:28,8 min., ir III — psk. Sargautis (4. PP), per 4:28,9 min.

Granatų mėtyme į tolį ir į taikinį kautynių aprangą laimėjo: I vietą j. psk. kand. Žukauskas (3. PP), II — j. psk. Riaubiškis (4. PP) ir III — j. psk. kand. Simijonas (1. AP).

Be aukščiau išvardintų privalomųjų sporto šakų, dar I pėst. divizijos sporto rungtynėse buvo įvykdytos ir atskirų lengvosios atletikos šakų varžybos geriausiems divizijos kariams — atletams nustatyti ir atskiroms dovanoms laimėti. Šiose varžybose buvo pasiektos šios pasekmės: 1500 m bėgimuose geriausią laiką parodė eil. Antanaitis (3. PP), perbėgęs per 4:42 min., gr. Adukevičius (4. PP) per 4:43,6 min., ir j. psk. kand. Jonikas (3. PP) per 4:45 min.

Šokimuose į aukštį laimėjo I vietą j. ltn. Martinėnas (4. PP), peršokęs 1,55 m, ir II — j. psk. Grakauskas (3. PP) — 1,55 m.

Be to, granatų mėtyme į tolį sportine apranga laimėjo: I vieta j. psk. kand. Žukauskas (3. PP), nusviedęs 60 m, II — psk. Mudienis (1. PP), — 58,35 m, ir III — vrš. Markelevičius (4. PP), — 58,05 m.

Po rungtynių karininkų ramovėje buvo įteiktos pirmųjų, antrųjų, o kai kurių varžybų net ir trečiųjų vietų laimėtojams dovanos — prizai. Po dovanų — prizų įteikimo toj pat ramovėje įvyko bendri šių sporto rungtynių dalyvių pietūs.

I pėst. divizijos sporto rungtynėse laimėjo: I vietą — 3. PP, II vietą — 4. PP, III vietą — 2. AP, IV vietą — 1. PP ir V vietą 1. AP.

St. Danilevičius

3. DRAGŪNŲ GELEŽINIO VILKO PULKAS. 1937 m. tragiškai žuvusiam likt. psk. Klemensui Unguriui atminti, pulko likt. puskarininkiai ir civ. tarnautojai nutarė pastatyti paminklą-kryžį. Kryžius jau baigtas ir šiomis dienomis bus pastatyta ant velionies kapo.

Psk. S. Garliauskas

4. PĖST. L. K. MINDAUGO PULKAS. Nuo rugsėjo 1 d. ryšių kuopa galutinai sutvarkė radijo stiprintuvą ir ruporus kuopose. Šiuo metu visi apgulę ruporus ir radijo aparatus seka pasaulinius įvykius.

Rugsėjo 8 d. rengiamas meniškas linksnavakaris, kuriame bus vaidinamųjų, muzikos, dainų, deklamacijų. Programą tvarko kar. asp. Eug. Matuzevičius.

J. Vilutis

PSK. DAUGĖLA — ILGAMETIS 6. PP ŠAUDYMO

ČEMPIONAS. Šiais metais kariuomenės sportiniame šaudyme puskarininkių asmeninėse varžybose iš karinių šautuvų ir iš pistoletų I-sias vietas lai-

mėjo 6. p. pulko psk. Stasys Daugėla. Reikia pasakyti, kad laimėjo visai pelnytai, nes yra geras ir pastovus šaulys. Kariuomenės sportiniame šaudyme iš karinių šautuvų I vietą yra laimėjęs ir 1931 metais. Kitais metais kariuomenės šaudymo varžybose jei ir nepirmavo, bet 6. PP ir III divizijoje psk. Daugėla yra vienas geriausiųjų šaulių. Šiais metais dar yra laimėjęs III pėst. divizijos puskarininkių asmeninėse varžybose iš karinių šautuvų I

vietą ir iš pistoletų II vietą. 1938 metais divizijoje ir pulke pistoletų šaudymo varžybose laimėjo I-sias vietas. Nuo 1934 metų kiekvienais metais vis laimi kurio nors šaudymo (sportinio ar ypatingųjų pratimų) I-sias vietas.

Psk. Daugėla ne tik kariuomenėje yra uolus šaulys, bet aktingai dalyvavo ir buvusioj garsioj KSS sporto sąjungoj. 1938 metais tautinėj olimpiadoj už šaudymą iš karinių šautuvų ir iš pistoletų laimėjo tris aukso ir du sidabro medalius.

Psk. Daugėla geras sportininkas ne tik šaudyme, bet savo laiku sportavo ir lengvojoj atletikoj. Nuo 1926 iki 1934 metų dalyvauja įvairiose kariuomenės sporto varžybose ir laimi: patrulių žygyje I vietą, 10.000 m bėgime II vietą, 5000 m bėgime II vietą ir tt. Sporto apygardos surengtose tarp miestinėse Tilžė — Klaipėda — Kaunas — Liepojus sporto rungtynėse laimėjo I vietą 1500 metrų bėgime. Už laimėjimus šaudyme ir lengvojoj atletikoj yra gavę apie 30 įvairių dovanų.

Psk. Daugėla liktiniu tarnauja nuo 1927 metų. Iš pradžių 7. PP, o dabar 6. PP. Yra apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ordino 3 lp. medaliu ir Nepriklausomybės medaliu.

S. Š.

ŠAULIŲ SĄJUNGA NUGALĖJO KARIUOMENĖ KREPŠINYJE IR FUTBOLE. Rugpjūčio 31 d. Karo Mokyklos stadijone buvo įvykdytos kariuomenės ir šaulių Sąjungos rinktinių krepšinio ir futbolo rungtynės Kariuomenės Vado ir šaulių Sąjungos Vado pereinamosiomis ir Kariuomenės Štabo vienkartinėi dovanai laimėti. Abejas rungtynes laimėjo šaulių Sąjunga: krepšinį 32:24 (15:7) ir futbolą 4:3 (1:1).

Krepšinio rinktinės sudarė: šaulių Sąjungos: Puzinauskas II, Leščinskas, Mackevičius, Norkus I, Norkus II ir Puzelis; kariuomenės — Andrusis, Mažeika, Adomavičius, Šliupas, Ilgūnas, Žeruolis, Saladžius, Latoža. Oras pasitaikė rungtinėms lietingas, nuo ko įmirko stadijone krepšinio aikštelė ir tai atsiliepė rungtynių eigai, bet kova vis tik buvo gero lygio ir parodyta gražių derinių. Šauliai pasirodė judresni ir staigesni, todėl ir pergalę išplėšė pelnytai.

Futbolo rinktinės sudarė: šaulių Sąjunga — Adomavičius, Gelažius, Gelažūnas, Kersnauskas, Mušinskas, Viliminskas, Gustaitis, Paulauskas, Šopys, Penkauskas ir Melnikas; kariuomenės: Kaminskas, Ilgūnas II, Choniovka, Boreiša, Marcinkus, Ilgūnas I, Bužinskas, Sipavičius, Adomavičius, Paberžis ir Šurkus. Šiose rungtynėse iš pradžių buvo tikėtasi karių pergalės, tačiau žaidimas parodė pranašesnius šaulių veiksmus. Šauliai turėjo persvarą visą pirmąjį kėlinį, ir 22 min. Šopio šūviu pasiekė 1 įvartį. Ši pasekmė išsilaikė iki galo kėlinio, bet paskutinę minutę Šurkus išlygino. Antrame kėlinyje kova buvo apylygė. Bet šauliai po keletos gerų derinių Šopio ir Penkausko šūviais pakėlė iki 3:1. Nuo čia kariai susiėmė ir Bužinsko šūviu sušvelnino iki 3:2. Po to šau-

liai Penkausko šūvių dar pakėlė iki 4:2 ir turėjo tikrą pergalę, bet kariai Sipavičiaus šūviu dar sušvelnino iki 4:3.

Rungtynėms pasibaigus kariuomenės pėstininkų inspektoriaus b. gen. Giedrys nugalėtojui — Šaulių Sąjungai — įteikė dovanas.

IGLIAUKA (Marijampolės aps.). Norėdami suteikti tariamam priešiui pasaly smūgi, Igliaukos (Marijampolės aps.) šaulių būrys rugpjūčio 27 d. padarė pratimą, puldamas kaimyninį šlavančių būrį. Pratimas buvo įdomus ir parodė tinkamą šaulių pasiryžimą. Šauliai patenkinti uždaviniu. Šaulių tarpe dalyvauja daug atsargos karių, kurie, grįžę iš kariuomenės, stoja į šaulių eilės ir ten naujai įgytas karines žinias perduoda jaunesniesiems per vykdomus lauko pratimus ir šaulių karinio mokymo pamokas. Šlekys

STAMBI AUKA ZARASŲ ŠAULIŲ NAMŲ STATYBAI. Zarasų šaulių namai jau kelinti metai kaip statomi, bet dėl lėšų stokos darbas neina sklandžiai ir dėl to namo statybos galo vis dar nematyti.

Šiomis dienomis, atsižvelgdamas į sunkią šaulių namų statybos komisijos finansinę būklę, Utenos žemės ūkio kooperatyvas, kurio skyrius yra Zarasuose, paaukojo šaulių rinktinei 500 litų.

Už šią auką Zarasų rinktinės vadas ir taryba kooperatyvui pareiškė padėką. P. K-a

SPORTAS

CJSO — ŠŠ KOVAS 4:1 (2:0). Rugsėjo 3 d. Kaune buvusiose L klasės futbolo pirmenybių rungtynėse CJSO laimėjo prieš ŠŠ Kovą 4:1 (2:0).

Rungtynės buvo geros spartos tik rezultatas neatitinka rungtynių eigos, nes ŠŠ Kovas per visą žaidimo laiką turėjo lauko persvarą, bet puolikai nesugebėjo išnaudoti pačių tikriausių progų. CJSO turėjo tik gintis, bet puolikai išnaudoja visas pasitaikiusias progas. Be to, ŠŠ Kovas žaidė be abiejų savo gynikų Žebrausko ir Grabžiaus.

PLAUKYMO SEZONO UŽDARYMAS. Rugsėjo 3 d. Kaune buvusiose plaukymo sezono uždarymo rungtynėse buvo pasiekti penki nauji Lietuvos rekordai. Vyrų grupėje: 300 m laisvu stilium Petrukevičius (Kipras) perplaukė per 4:17,6 min. (senas buvo 4:39,3 min.), 500 m laisvu stilium Petrukevičius (Kipras) — per 7:20,4 min. (senas buvo 7:51,8 min.), estafetė 10 × 50 m Kipro ekipa praplaukė per 5:40,2 min. (buvo 5:55,5 min.). Moterų grupėje: 100 m ant nugaros Litvinavičiūtė (ŠKJK) — per 1:47,0 min. (buvo 1:47,2 min.) ir 200 m ant krūtinės Kuzmickaitė (Aušra) — per 3:31,9 min. (buvo 3:38,5 min.).

TARPAPYGARDINĖS LAUKO TENISO PIRMENYBĖS. Rugsėjo 3 d. Kaune buvo įvykdytos tarpapygardinės lauko teniso pirmenybės, kurių nugalėtoju liko Kauno apygarda, finale nugalėjusi Šiaulių apygardą 4:2.

TRADICINĖS ARKLIŲ LENKTYNĖS PAKRUIJOJY. Rugsėjo 24 d. Pakruojy (Šiaulių aps.) bus tradicinės arklių lenktynės, rengiamos vietos šaulių raitelių būrio. Laimėtojams bus duodama vertingų dovanų ir pažymėjimų. Rungtynėse gali dalyvauti visi šauliai ir civiliai užsirašę Pakruojy šaulių raitelių būry iki rugsėjo 22 d.

KAS NAUJA LIETUVOJE

DUJOKAUKĖS IR KITOS PRIEŠCHEMINĖS APSAUGOS PRIEMONĖS parduodamos tik Ekonominėje Karių Bendrovėje, Kaunas, Laisvės alėja 23. Telef. 22536.

Užsakymai išsiunčiami apdėtu mokesčiu. Dujokaukės kaina — 30 litų.

ORGANIZACIJOS RŪPINASI KRAŠTO RIMTIMI. Rugsėjo 2 d. Šaulių S-gos rūpesčiu buvo sukviestas organizacijų vadų ir pirmininkų pasitarimas, kuriame dalyvavo Šaulių, Kariuomenės Pirmūnų, Kūrėjų Savanorių, Karo Invalidų, Atsargos Karininkų S-gos, „Pavasario“ F-jos, Tautininkų, „J. Lietuvos“, Skautų S-gos ir Tėvynės S-gos atstovai. Nustatyta, kad organizuota visuomenė turi palaikyti kontaktą tarpusavy ir padėti vyriausybei. Ypač griežtai pasiryžta kovoti su gandy skleidėjais.

MOTORINAS DAR NEPANAIKINAMAS. Ministrų Taryba buvo nutarusi nuo rugsėjo 15 d. panaikinti motoriną. Tačiau esant reikalinga didesnės skysto kuro atsargos, motorinas dar paliekamas.

TAUTŲ S-GOS KOMISARAS DANCIGUI Burhardtas atvažiavo į Lietuvą, kaip į artimiausią neutralų kraštą, ir apsisistojė Kaune.

ATRASTI NAUJI CEMENTO ŽALIAVOS KLODAI. Besiruošiant statyti pirmąją cemento fabriką, Skirsnemunėje daromi papildomieji esamos fabriko gamybai žaliavos išteklių tikrinimai. Nustatyta, kad fabriko statybai Skirsnemunėje sąlygos yra visiškai geros. Atliekant tikrinimus, rasti dar nauji žaliavos klodai.

ŽEMĖS ŪKIO MINISTRAS MASKVOJE. Rugsėjo 1 d. iš SSSR grįžo žemės ūkio ministras prof. J. Krikščiūnas, kurs Maskvoje aplankė žemės ūkio parodą.

ŠIAULIUOSE BUS DIDELĖ LIGONINĖ. Jau kuris laikas Šiaulių miestui buvo planuojama pastatyti didelę ligoninę, bet nebuvo susitarta dėl statytojų. Šiuo metu galutinai nutarta, kad didžiąją ligoninę statys miesto savivaldybė.

NORI STEIGTI IR ANTRĄ CEMENTO FABRIKĄ. Eilė inžinierių rūpinasi įsteigti ir antrąją cemento fabriką Lietuvoje, nes žaliavos yra visai pakankamai. Antrasis fabrikas būtų apie Akmenę.

ATIDĖTOS VISOS IŠKILMĖS. Turėję būti kai kurie suvažiavimai, platesni minėjimai, Alytaus dainų šventė ir k. atidėta. Taip pat nebebus galima numatytu laiku pergabenti rašytojo Biliūno palaikų.

PLEČIAMA PRAMONĖ. Naujai beorganizuojant pramonę, dirbtuvės išmėtomos po visą kraštą, nes mažesniuose miestuose sunkiau ir susitalpinti. Ypač daug atidumo rodoma tekstilės ir medvilnės medžiagų gamybai. Pastaruoju metu Ukmergėje steigiasi „Marijampolės medvilnės audinių“ ir K. Deveikio audyklos. Įmonė turės net 200.000 staklių. Tekstile susidomėjo ir „Gumos“ fabrikas, o „Kauno Audiniai“ rengeis įsteigti pluoštinės medžiagos verpyklą.

KUR YRA MŪSŲ PREKYBINIAI LAIVAI. Šiuo metu mūsų prekybinio laivyno laivai „Panevėžys“ ir „Marijampolė“ yra Olandijos uoste, „Utena“ iš Antverpeno grįžta į Liepoją, „Kretinga“ veža Lietuvos bekonus, „Kaunas“ stovi Klaipėdos uoste.

LIETUVOS PREKYBA ŠIUO METU nukreipta per Liepojos ir Rygos uostus, nes ten laivų pakrovimas ir iškrovimas vyksta normaliai.

KLAIPĖDOJE DAR DAUG LIKUSIO TURTO. Apskaičiuojama, kad Klaipėdos krašte dar yra likę apie 100 mil. pabėgusių klaipėdiečių turto. Didžioji jo dalis priklauso žydams.

LENKIJOS GYVENTOJAI. Lenkų-vokiečių karui prasidėjus tenka prisiminti Lenkijos gyventojų sudėtį. 388.400 km² plote gyvena 34.000.000 žmonių, iš kurių 22.000.000 lenkų, 6.000.000 ukrainiečių, 2.500.000 žydų, 1.500.000 gudų, 1.500.000 vokiečių ir 500.000 kitų tautybių (lietuvių, rusų ir t. t.). Tik truputį daugiau kaip pusė gyventojų yra katalikai. Lenkijos pietų rytuose gyvena ukrainiečiai, šiaurės rytuose gudai ir lietuviai, Silezijoje ir koridoriuje daug vokiečių. Taip rašo vokiečių karo žurnalas „Militär-Wochenblatt“, ta proga primindamas, kad už sienos savų tautiečių turi ukrainiečiai, vokiečiai ir kitos Lenkijos tautinės mažumos.

VOKIEČIŲ PĖSTININKŲ SKYRIUS. Estų karinio žurnalo „Sõdur“ žiniomis, Vokietijos kariuomenės pėstininkų skyrius susideda iš skyrininko, lengvo kulkosvaidžio grandies (4 kulkosvaidininkai) ir šaulių grandies (grandininkas ir 7 šauliai). Skyriaus ginklai: lengv. kulkosvaidis 1, šautuvų 10, pistoletų 3, mažųjų kastuvėlių 8, kapliavedgų 3, didelis kastuvas 1, žiūronų 2, žirkklės vieloms karpyti 1, kompas-busolė 1. Be to, skyriuje dar yra signalizacijos vėliavėlės ir marškos, rankinės granatos ir dūminės žvakės uždangai sudaryti.

NAUJI KARIŲ LAIPSNIAI. Estijos kariuomenėje š. m. pavasarį pradėjo veikti naujas puskarininkų ir kareivių tarnybos įstatymas, kuris įnešė daug pakeitimų į kariuomenės organizaciją taikos ir karo metu. „Mūsų Žinyno“ žiniomis, pakeistas liktinių puskarininkų pavadinimas: jie dabar vadinami kadro puskarininkiais. Dvigubai padidintas puskarininkų laipsnių skaičius: iš 3 (j. psk., psk., ir vrš. — kaip ir pas mus dabar) iki 6 (j. seržantas, seržantas, vyr. seržantas, j. vėbelis, vėbelis, vyr. vėbelis). Seržanto laipsnis vartojamas prancūzų, lenkų ir kit. kariuomenėse, vėbelis (feldvėbelis) yra vokiečių ir jai artimųjų kariuomenių laipsnis. Buvo jis ir carinėje rusų kariuomenėje.

Kareivių laipsnių skaičius nepasikeitė, liko tie patys 3 laipsniai: j. kareivis, eilinis ir kapralas (t. y. grandinis).

„SLAPTOJI KARIUOMENĖ“

Šiomis dienomis Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius išleido labai reikšmingą leidinį „Slaptosios kariuomenės“ vardu. Šis leidinys yra būtinas įsigyti kiekvienam kariui, šauliui, skautui, moksleiviui ir kiekvienam kitam dirbančiam krašto saugumo ir atsparumo stiprinimo darbe.

Leidinio pratarmėje labai reikšmingai pabrėžiama:

„Karo pavojus, kuris visą laiką baugino Europos tautas, yra jau įvykęs faktas. Įvairių tautų kariuomenės su ginklais rankose jau stoja viena prieš kitą. Šio karo sukuryje mūsų nedidelė valstybė, Lietuva, yra pasiryžusi likti visą laiką griežtai neutrali. Turėdami galvoje mūsų didžiųjų kariaujančių kaimynų patikinimus ir mūsų pačių ryžtingą nusistatymą prireikus gintis visomis išgalėmis, tikimės, kad ši griežta neutralumą mums pasiseks visiškai išlaikyti.“

Tačiau karo metu ir net taikos metu kiekvienoje valstybėje veikia dar viena rūšis svetimų jėgų, kurias galima pavadinti slaptaja kariuomene. Tai šnipinėjimas, sabotazas, išdavimas, nedrauginga propaganda. Šitie veiksmai gali daug blogo padaryti mūsų kraštui ir todėl su jais turime griežtai kovoti. Slaptąjį kraštui kenksmingą darbą dirba ne vien tik svetimi agentai, bet ir paties to krašto piliečiai, papirkti arba tiesiog per neišmanymą.

Valstybės valdžia negalės sėkmingai kovoti su šnipais, sabotazninkais ir kitokiais svetimų agentais, jei plačioji visuomenė nemokės tinkamai padėti. Valstybės pareigūnams ir visuomenei plačiau painformuoti leidžiamas šis, kad ir nedidelis, kad ir ant greitųjų sudarytas, leidinys. Šiame leidinyje įdėtieji nurodymai ir įvairūs pavyzdžiai paimti daugiausia iš vokiečių atitinkamos spaudos, bet jie visiškai tinka ir mūsų kraštui. Kai kas yra aprašyta bei papildyta ir iš mūsų pačių tikrovės.

Kariuomenės vadovybė tikisi, kad šio leidinio mintys ir pavyzdžiai bus įdomūs ir naudingi kiekvienam, kam tikrai rūpi mūsų krašto ir valstybės gerovė“.

Leidinio (56 psl.) kaina: kariams, šauliams, moksleiviams — 10 ct., kitiems — 20 ct. Gaunamas Spaudos ir Švietimo Skyriuje.

NAUJI SOVIETŲ GARBĖS ŽENKLAI. Pr. metais nuo liepos 29 d. iki rugpjūčio 11 d. Toluose Rytuose tarp Sovietų Respublikų Sąjungos ir Japonijos kariuomenių buvo daug kruvinių susirėmimų. Tai įvyko Chasano ežero rajone, netoli Vladivostovo miesto ir uosto. Dabar Sovietų vyriausybė nustatė visiems kautynių dalyviams garbės ženklą su karvio atvaizdu, vėliava, žvaigžde ir užrašu „Chasan 6. VIII. 1938“. Ženklas auksinės spalvos 38 × 27 mm. Jokių teisių ir lengvatų apdovanotiems ženklą nesuteikiama, tai yra tikrai garbės ženklas kautynėms prisiminti.

Be to, asmens, gavę Sovietų Sąjungos didvyrio vardą, nešios tam tikrus medalius, o jų biustai bus statomi tėviškėje ar Maskvoje.

PASKUTINIS KAUTYNIŲ ARKLYS. Lenkų puskarininkių žurnalas „Wiarus“ praneša, kad baigė savo gyvenimo dienas paskutinis likęs lenkų kariuomenėje arklys. Didžiojo karo ir Lenkijos nepriklausomybės karų dalyvis. Arklys „Selimas“ pradėjo tarnybą 1914 m. Pilsudskio legionuose, austrovengrų kariuomenėje. Anuo metu turėjo 4 m. Tarnavo kavalerijoje. Nuo 1918 m. perėjo į Lenkijos kariuomenės kavaleriją. Buvo sužeistas. Buvo pavogtas, parduotas pirkliui ir vėl surastas. 1926—1930 m., t. y. jau turėdamas 16—20 m. amžiaus, sėkmingai dalyvavo arklių lenktynėse ir laimėjo pirmąsias vietas. Sirgo tik 2 paras. Žurnalas įdėjo platesnį nusipelnusio savo pulkui kautynių draugo nekrologą.

MILŽINIŠKA VĖLIAVA. Šiomet Prancūzijos tautinei vėliavai (spalvos: mėlyna — balta — raudona) sukanka 150 m. Ji buvo nustatyta Prancūzijos revoliucijos laikais 1789 metais. Sukaktuvėms paminėti Paryžiaus miesto savivaldybė liepė padaryti milžinišką 300 m² vėliavą, kuri iškabinta ant miesto rotušės. Tai didžiausioji pasaulyje vėliava.

GALVOSŪKIS

Nr. 30. (Vert. 1 tšk.)

Kartą eilinis Kotas paklausė eilinį Branktą: „Kaip galima padaryti pridėjus 1001 prie 51 ir dar prie to dvi reikiamas raides, kad gautum kario aprangos dalį? Be to, sužinok, kokią aprangos dalį?“

Eilinis Branktas galvojo, galvojo, bet nesužinojo. Padėkite jam ir jūs.

Juozas Astrauskas

ŠACHMATAI

Konkursinių uždavinių sprendimai

UŽD. Nr. 13 (1). Balti: Kf6, Va1, Žf8 ir h6, Pg5 (5). Juodi: Kh8, Bg7, Žf7, Pg6 (4) Matas dviem ėjimais. Sprendimas. 1. Va1—a7 Bg7—g8 2. Žh6:f7×. 1... Bg7—h7 2. Žf8:g6×; 1... Žirgas kur nors 2. Va7:g7×.

UŽD. Nr. 14 (2). Balti: Ke8, Vc3, Rc7, Žh4 (4). Juodi: Kd5 (1). Matas dviem ėjimais. Sprendimas. 1. Rc7—f4 Kd5—e4 2. Vc3—c4×; 1... Kd5—e6 2. Vc3—e5×.

UŽD. Nr. 15 (3). Balti: Ka5, Vg6, Bc6, Žb5 (4). Juodi: Kb7, Ža8 ir d7, Rf5, Pa7 ir c5 (6). Matas dviem ėjimais. Sprendimas. 1. Vg6—e8 (graso 2. Ve8—c8×) Kb7:c6 2. Ve8:a8×. Jei 1... Ža8—b6, tai 2. Bc6—c7×; Jei su žirgu d7 kur nors, tai 2. Žb5—d6×.

UŽD. Nr. 16 (4). Balti: Kb7, Va1, Rh3, Že4, Pb3, f4 ir h5 (7). Juodi: Ke6, Pe7 ir f5 (3). Matas dviem ėjimais. Sprendimas. 1. Va1—h8 Ke6—f7 2. Že4—g5×. Jei 1... Ke6—d7 2. Vh8—c8×; jei 1... Ke6—d5 2. Vh8—e5×.

UŽD. Nr. 17. (5). Balti: Kd1, Vc4, Bf3 ir f5, Rf4, Pd7 (6). Juodi: Ke4, Že1 ir e7, Rd4, Pd2 (5). Matas dviem ėjimais. Sprendimas. 1. d7—d8Ž!! Po šio puikaus ėjimo juodieji atsisturia cugcange. Jei 1... Ke4:f5, tai 2. Vc4—e6×; jei 1... Ke4:f3, tai 2. Vc3—e4×; 1... Že7:f5 2. Vc4—c6×; 1... Že1:f3 2. Vc4—c2×; 1... Že1—(kur kitur) 2. Vc4—(:) d3×; 1... Že7—(kur kitur) 2. Vc4—(:) d5×.

UŽD. Nr. 18 (6). Balti: Kf2, Vb6, Pg3, h2 (4). Juodi: Kh1, Pe5, e6, f4 ir g6 (5). Matas trimis ėjimais. Sprendimas. 1. Vb6—b2 Kh1:h2 2. Kf2—f3+ K (kur nors) 3. Vb2—g2×. Jei 1... f4—f3 2. Vb2—c1+ Kh1:h2 3. Vc1—h6×; 1... e5—e4 2. Vb2—a1+ ir t. t.; 1... g6—g5 2. Vb2—b1+ ir t. t.; 1... f4:g3+ 2. Kf2:g3 ir 3. Vb2—g2×.

UŽD. Nr. 19 (7). Balti: Ka4, Ža6, ir b8, Pa3, b7, c6 ir d7 (7). Juodi: Ka7, Pa5 (2). Matas trimis ėjimais. Sprendimas. 1. d7—d8Ž Ka7—b6 2. c6—c7 Kb6—a7 3. c7—c8Ž×. Kur gi atsilauki si prieš tokią kaimenę žirgu!

UŽD. Nr. 20 (8). Balti: Kg3, Bh2, Re4 ir g1, Žc1 ir e1. Pb2, b3, c5 (9). Juodi: Ka1 (1). Matas trimis ėjimais. Sprendimas. 1. Bh2—h1!! Ka1:b2 2. Rg1—d4+ Kb2:c1 3. Že1—f3×. Jei 2... Kb2—a3, tai 3. Že1—c2×.

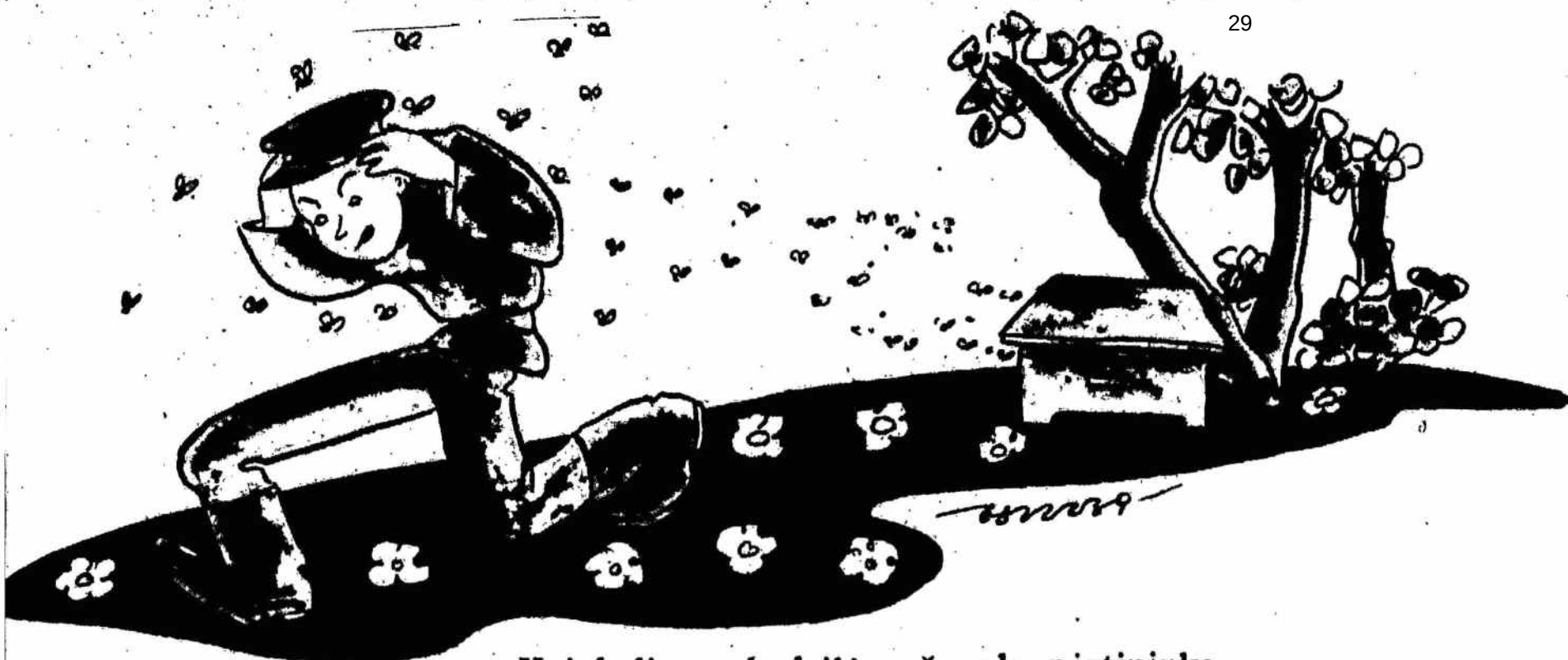
Užd. Nr. 21 (9). Balti: Kf1, Ba1, Ra8, Pf2, f3, f4 ir h6 (7). Juodi: Kh2, Pf5, f6 ir h3 (4). Matas keturiais ėjimais. Sprendimas. 1. Ba1—a7 Kh2—h1 2. Ba7—g7 h3—h2 3. Bg7—g4 f5:g4 4. f3:g4×; jei 2... Kh1—h2, tai 3. Bg7—g3 Kh2—h1 4. Bg3:h3×.

UŽD. Nr. 22 (10). Kl. Grincevičiaus — Raseiniai. (Originalas). Balti: Kb6, Ra5, Žb4 ir d3, Pst. b2 (5). Juodi: Kc4, Pst. b3, d4, d6 ir d7 (5). Matas penkiais ėjimais. Sprendimas. 1. Kb6—a6 d6—d5 2. Ra5—b6 d7—d6 3. Rb6—c5 d6:c5 4. Ka6—b6 c5:b4 5. Žd3—e5×.

Teisingai 10 uždavinių išsprendė: 1. Ltn. Degutis (9. PP), 2. ats. j. ltn. V. Bružas (K), 3. ats. ltn. Malinauskas (K), 4. vrš. J. Baniulis (1. PP), 5. gr. R. Arlauskas (PAR), 6. gr. Maksimovas (4. PP), 7. vrš. A. Jakumas (1. IB), 8. psk. A. Bučys (1. IB), 9. J. Bunkartas (Šn), 10. j. psk. Burbulevičius (2. PP), 11. A. Gruodis (RKS), 12. j. psk. Rindza Valys (3. PRK), 13. P. Vainoras (Maž.), 14. J. Kilčaitis-Kilčiauskas (Š.), 15. san. psk. S. Jankauskas (3. DP), 16. J. Šimbergas (Virb.), 17. J. Zenkavičius (Al.), 18. psk. M. Antaniškis (4. PP), 19. psk. I. Budrys (1. IB), 20. Kl. Grincevičius (R), 21. civ. tarn. A. Seliokas (V. K.), 22. j. k. Čepelinskis (1. PP), 23. eil. Ulmanas (RB), 24. J. Jocius (R), 25. ats. psk. Z. Jutis (K), 26. ats. gr. Sirgėdas (K), 27. G. Klasenas (Š), 28. J. Vilčinskis (K), 29. A. Andriūnas (P), 30. G. Tarucas (K), 31. psk. K. Vadzišius (1. PP), 32. asp. V. Kutkus (KM), 33. V. Valantinas (R), 34. G. Jurkšaitis (Kyb.), 35. j. k. A. Levinas (5. PP), 36. A. Kremeris-Kovarskas (Uk.), 37. A. Grimas (Kyb.), 38. J. Masiulis (K), 39. K. Mikuckis (K), 40. eil. Lazdaitis (1. PP), 41. eil. A. Zapaitis (2. PP), 42. eil. Sudauskas (5. PP), 43. gr. L. Stančikas (5. PP), 44. eil. Rengaudas (4. PP), 45. gr. L. Matiukaitis (2. PP), 46. gr. J. Pušna (1. PP), 47. eil. Kutkaitis (PAR), 48. j. psk. R. Maksimaitis (K. I.), 49. psk. I. Čepinskas (RKS), 50. gr. A. Kamauskas (4. PP), 51. gr. Andrašiūnas (KA), 52. eil. Vaišnora (KA), 53. eil. Sikorskis (3. DP), 54. j. k. Antaniškis (KA), 55. gr. R. Kavaliauskas (GV), 56. eil. Ignatavičius (KA), 57. civ. tarn. J. Budriūnas (V. K.) 58. psk. Žukauskas (KA), 59. ats. psk. Radzevičius (Š), 60. 61. P. Urbonas (Pn.), 62. E. Reiževičius (A).

Kiti išsprendė po 9, 8, 7 ir mažiau uždavinių.

Teisingai išsprendusiems 10 uždavinių, burtų keliu teko dovanos: vrš. J. Baniuliui (1. PP), vrš. A. Jakumui (1. IB), psk. K. Vadzišiui (1. PP), psk. M. Antaniškiui (4. PP) ir gr. R. Arlauskui (PAR).

Kai kelios eskadrilės užpuola pėstininką...

PRIE VIDURINIŲ DURŲ

Pakeitęs tvarkininką prie vidurinių durų, jaunas kareivis Žibutis nutarė:

— Laikas — pinigai ne pinigai, bet vis dėlto brangus daiktas, už surūdijusią sagą nenupirksi. O penkios valandos — ne kokia nususus minutpalaikė; nueis į praeities bedugnę ir nė su baranka nesuviliosi atgal.

Prisimerkęs pažiūrėjo į kareiviško bato galą, paskui į praeinančio žydo barzdą, vėl į bato galą ir vėl į žydo barzdą ir t.t. Galop žvilgsnį pakabino ant ištysusios liepos šakos, ant kurios jau supasi pasišiaušęs žvirblis. „Čiučia čiučia, opa opa“ — supasi žvilgsnis susikabinęs su žvirbliu, o jaunas kareivis Žibutis įtemptai galvoja:

— Koks nors Motiejus Snapelis, žinoma, pražiopsotų visas penkias valandas į praeinančias panas, ar svajodamas apie Marytę-pupytę, bet ne Silvestras Žibutis. Tas ir yra, kad Žibutis. Oho!

Pasipūtę ir ranką beveik įbruko į milinės kišenę.

— Ką darai, daryk planingai, — tęsia Žibutis savo apmąstymus, net lūpos juda. — Vadinas, nešokinėk, kaip žiogas nuo smilgos ant smilgos, o tvirtai ženk į priekį. Ot taip! — Silvestras trinktelėjo porą žingsnių „ant pilno pado“, net žvirblis klykdamas spruko nuo ištysusios liepos šakos ir vežiko arklys narsiai mostelėjo uodega.

— Svarbu gairės, punktai, taip sakant, planas. Taigi šitaip: pirmas punktas — sugalvoti mašiną dulkėms nuo lovos valyti. Laikas — viena valanda. Antras — kodėl skyrininkas popirosų „fundacijos“ nepriima? Kas iš to seka ir ką reikia daryti? Taip pat viena valanda. Trečias punktas — išrasti naują ligą, nes visomis medicinai žinomomis ligomis ambulatorijoj jau nebetikima. Viena valanda. Ketvirtas punktas — bendri apmąstymai ir sumanymai ateičiai. Laikas — viena valanda. — Tai ir viskas, nes penktąją valandą, kai pradės aukštenybės vaikščioti, tai tik žiūrėk, kad nepražiopsotum. Belieka tik ryžtingai žengti ir nugaleti kliūtis. Pirmyn! — Buvo beraitojas rankoves, bet atsiminė, kad tokie pajvairinimai tvarkininko uniformoje nenumatomi.

Pagriežė su pirštais ant durų briaunos, nusispiovė ir atsargiai apžiūrinėjo savo aplinką.

• Mergaitė ėjo gatve ir pasuko į kareivines. Silvestras Žibutis pagalvojo:

— Žmonių, visuomenės akyse karys turi būti ypatingai mandagus ir šauniai atrodyti. Iš vieno kario sprendžiama apie visą kariuomenę. Taigi. — Ir išsi-

tiesė, pakėlė galvą ir užklajavo ant veido mažutę šypseną, nes artėjanti visuomenė buvo jauna ir graži.

— Atsiprašau, ar negalėčiau pamatyti Kriauzą. Kostą Kriauzą. Iš Poviliškių. — Kiek nedrąsiai paklausė nerami visuomenė.

— Sakote, Kostą Kriauzą?

— Taip, Kostą. Su šviesiais garbanotais plaukais.

— Aha. Taip taip, Kriauzą gal ir galėsite matyti, bet jo šviesių garbanotų plaukų tai nematysite. — Žibutis gudriai nusišypsojo. — O panelė kas būsime?

— Aš? Ak, aš?... Aš Elytė Pupelytė. Atvažiauvau iš Poviliškių pas pusseserę. Mes vakar ir kine buvome... — Aiškino nuraudusi, žibančiom akim visuomenė.

Iš sargybinės iššauktas sargybinis nuvedė ją pas budintį karininką, o Silvestras paėjo pirmyn, atgal, vėl pirmyn ir atgal, ir sustojo prieš didelį klausimą:

— Elytė, tai Elytė. bet kai ji juo-

kiasi, ar ant kairio ar ant dešinio žandžiuko atsiranda tokia mažutė, minkštutė duobutė?

Ir sustojusio prieš tamsų durų langelį Silvestro Žibučio asmenybė skilo pusiau:

— Aš tau sakau, kad ant dešinio! — tvirtina Silvestras.

— O aš tau sakau, kad ant kairio! — nenusileidžia Žibutis.

— Ot, ant dešinio ir kvit! — Rėkia Silvestras.

— Ot, ant kairio ir kvit-kvit! — Klykio Žibutis.

— Ginčykimės.

— Ginčykimės.

— Iš alaus bonkos.

— Iš alaus bonkos.

— Sutarta!

— Sutarta!

Silvestras Žibutis vaikščioja, stovinuoja, žiūri į žemę ir į dangų, į pravažiuojančių arklius ir panas — laukia. Dar ir dar svečių atėjo. Glostydami raukšles, išėjo į miestą kareiviai, naktis žvaigždutėm apšėjo dangaus sklypą, o Elytė Pupelytė sėdi su Kriauza svečių kambaryje ir, matyt, gerai jaučiasi ir nesiskubina eiti namo.

— Nu matai, rublio šmotas, — nekantrauja Žibutis, — tupi kamputyje ir burkuoja. Nu matai...

Pagaliau!

Elytė Pupelytė iškrito pro duris, ėjo ir nuėjo. Veltui Žibutis pabėgėję kartu su ja: ji nesijuokė ir jokia minkštutė duobutė nepuošė jos veido.

Ilgai tarėsi atsistojęs prieš tamsų langą Žibutis su neryškiu Silvestru ir prieš ateinant naujai pamainai surado kompromisą:

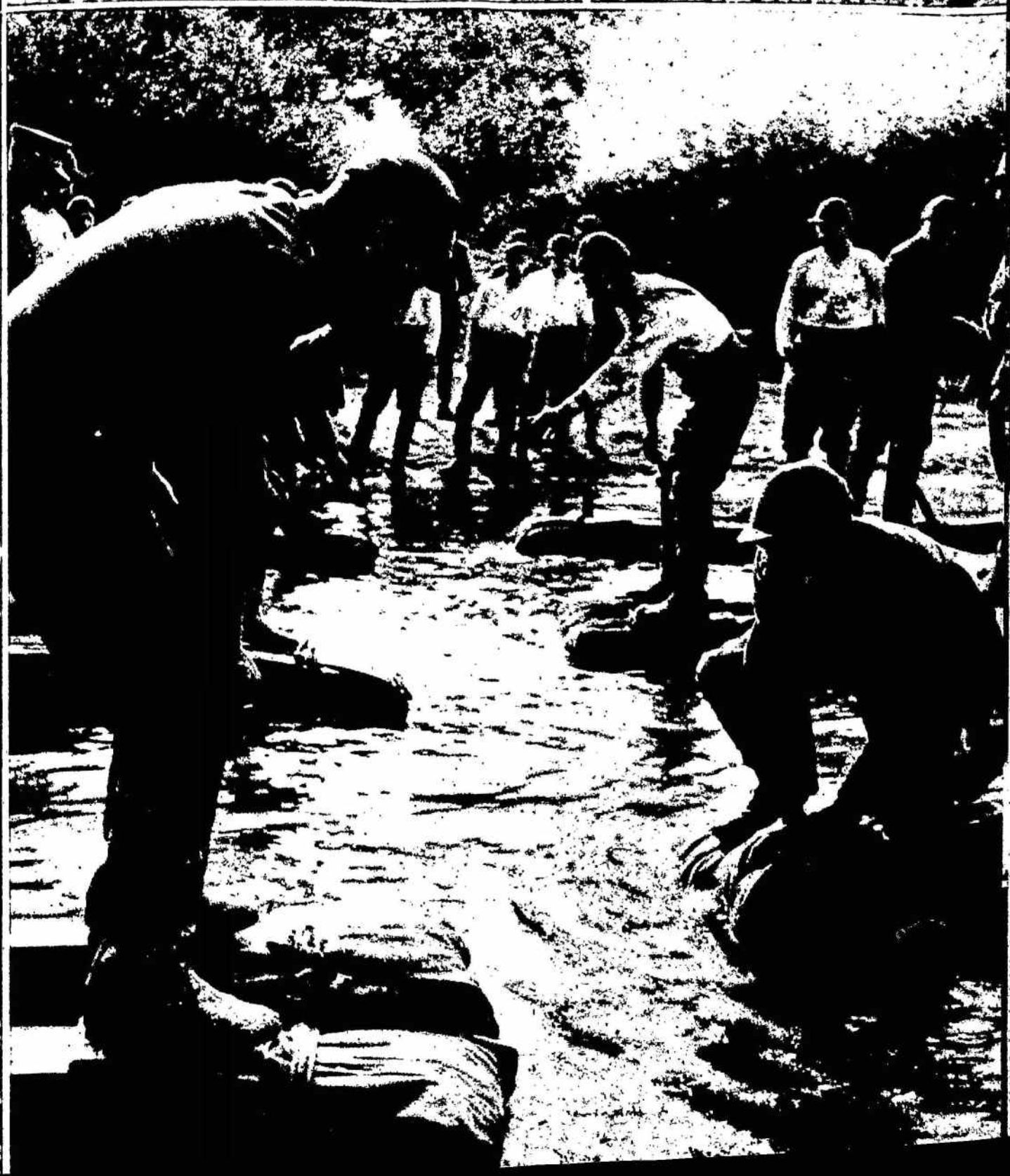
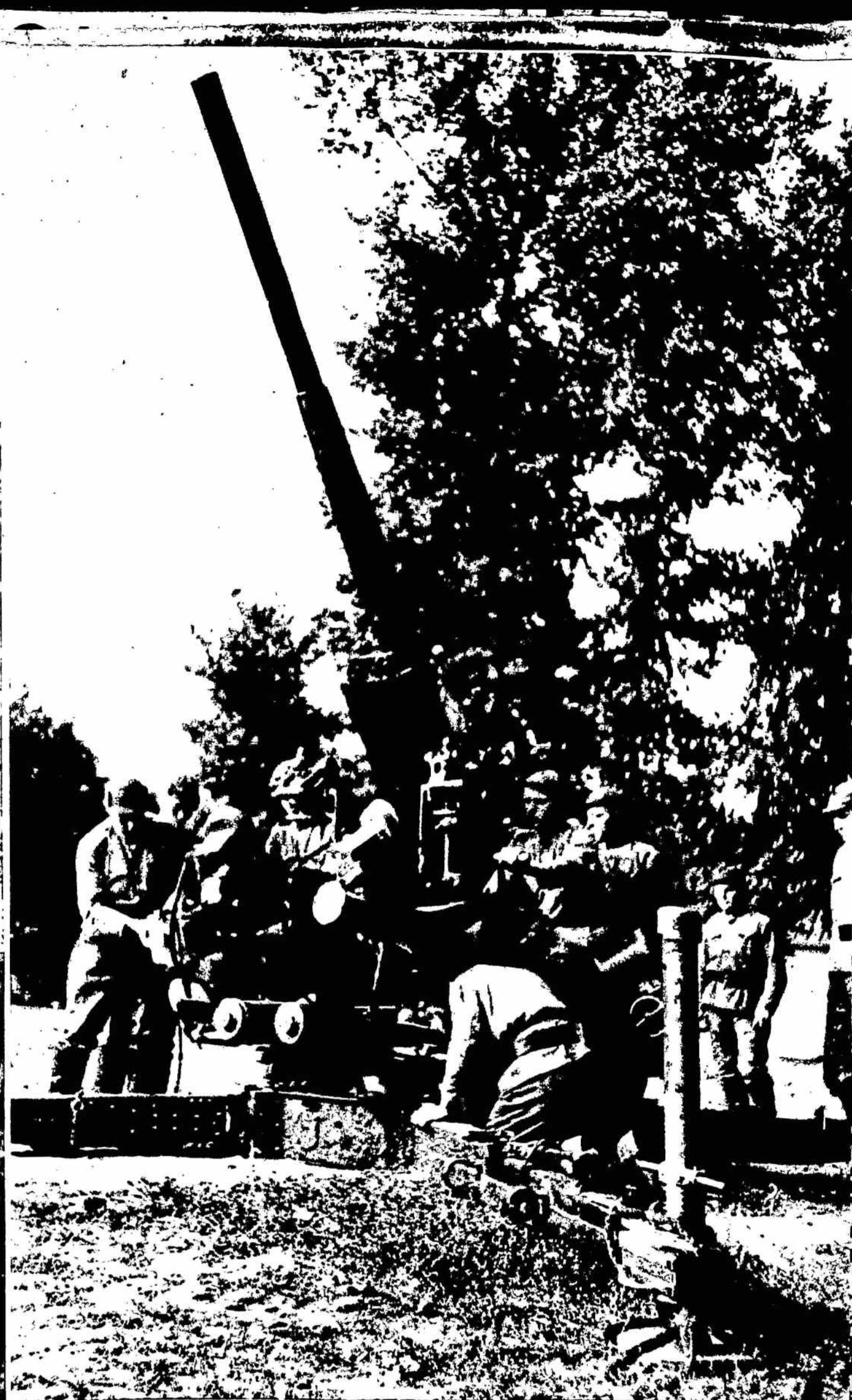
— Kadangi nei tu, nei aš negaliu įrodyti teisybės, tai nei tu, nei aš negausim alaus. Ir baigta.

Lengvaatletas raitininkas...

VISI MOKOMĖS
IR RENGIAMĖS
GINT BRANGIĄ
IR MIELĄ LIE-
TUVOS ŽEMĘ

KARV